

ЖАРАТМАНДЫК ЖЫЛДАР

ЖАРАТМАНДЫК ЖЫЛДАР

ЖАРАТМАНДЫК ЖЫЛДАР
Кыргыз Республикасынын Президентинин Аппараты
«Триада Принт» ЖЧК басмаканасында басылды.

Китепте Кыргыз Республикасынын 2018–2019-жылдары социалдык-экономикалык өнүгүүсү тууралуу маалыматтар топтолгон.

Китепте келтирилген көрсөткүчтөр жана фактылар экономиканы реформалоо боюнча кийинки жылдары өлкөдө ишке ашырылып жаткан кайра куруулардын кеңири жайылганын даана тастыктап, миңдеген кыргызстандыктардын, жаратмандардын, эмгекчилердин талыкпаган эмгеги менен Кыргызстандын өнүгүү арышында, экономикасында, анын өндүрүштүк жана экспорттук дараметин өстүрүүдө, социалдык чөйрөдө азыноолак ийгиликтер жаралганын ачык күбөлөндүрүп турат.

Өлкөнүн өрүшүн өстүрүүгө жана элдин турмуш шартын жакшыртууга багытталган реформалар уланууда.

Жакынкы жылдарда биз эселенген жигердүүлүктү көрсөтүп, ишкерликти өнүктүрүү жана инвестицияларды тартуу үчүн мүмкүн болушунча ыңгайлуу шарттарды түзүшүбүз, ишканалардын жана жаңы жумуш орундарынын санын арбытып, адамдардын кирешесинин көбөйүшүн камсыз кылышыбыз керек.

Жаратман эмгек, коомубузду келечекке шыктандыруу, өлкөдөгү биримдикти, тынчтыкты жана ынтымакты чыңдоо аркылуу көздөгөн максатыбызга сөзсүз жетебиз.

И долгие века
длится день

7. Авг

ТУРУКТУУ ЭКОНОМИКАЛЫК ӨСҮШТҮ КАМСЫЗ КЫЛУУ

(2018–2019-жылдар:
жетишкендиктер жана натыйжалар)

Өткөн эки жыл кыргызстандыктар үчүн жаратмандыктын, өнүгүүнүн жана мамлекеттүүлүгүбүздү бекемдөө жылдары болду.

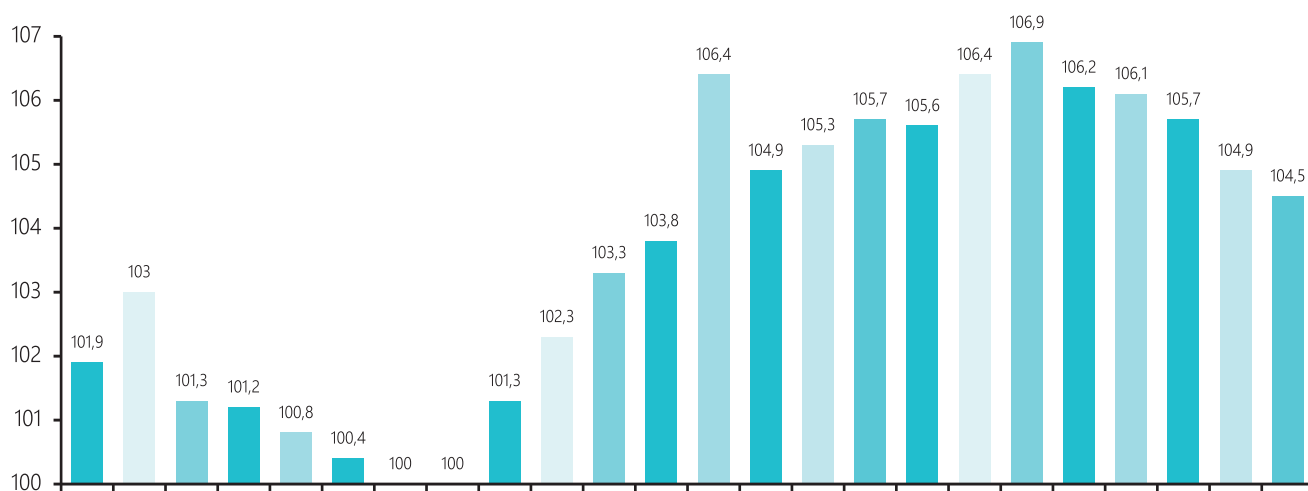
Элибиздин талыкпаган эмгеги менен Кыргызстандын экономикасында өнүгүүнүн жакшы жышааны болду. Социалдык чөйрөдөгү жана өлкөнүн маданий турмушундагы болочок саамалыктардын жана жакшы өзгөрүүлөрдүн пайдубалы түзүлүүдө.

2018-жылы өлкөнүн ички дүң өнүмү (ИДӨ) 3,5 пайызга өскөн.

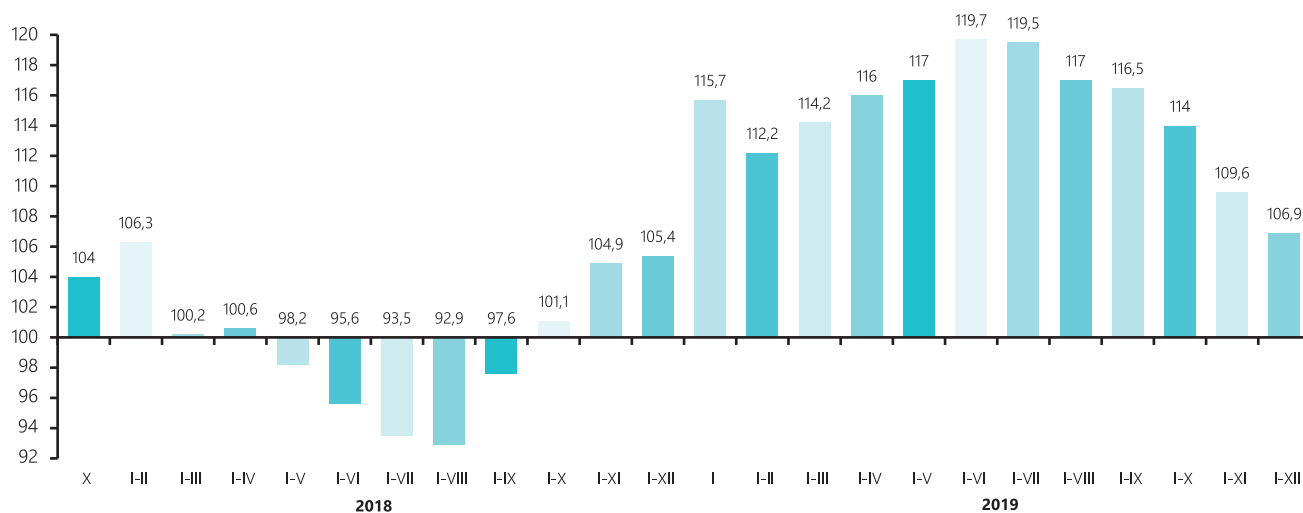
Ал эми 2019-жылы анын көлөмү 590,0 млрд сомго жетти жана өсүштүн реалдуу темпи 4,5 пайызды түздү.

6,5 миң жаңы жумуш орундары пайда болду.

ИДӨ (2018-жылдын ушул мезгилине карата пайыз менен)

Өнөр жай продукциясынын көлөмү
(мурунку жылдын тийиштүү мезгилине карата пайыз менен)

2018–2019-жылдары өнөр жай өндүрүшүнүн өсүү темптери: алтын — 113 пайыз, көмүр — 107 пайыз, мунай — 113 пайыз, курулуш материалдар – 160 пайыз болду.

Эки жылда республикалык бюджеттин киреше бөлүгү 134 млрд 712 млн сомдон 148 млрд 254 млн сомго чейин көбөйдү.

2019-жылдын 9 айында 2018-жылдын ушул мезгилине салыштырганда түз инвестициялардын агымы 67,3 пайызга өстү жана 576,8 млн АКШ долларына жетти.

2018-жылдын ушул мезгилине салыштырмалуу Ысык-Көл облусу боюнча түз чет өлкөлүк инвестициянын тартылышы 55,4 эсеге, Ош шаарында 7,1 эсеге, Жалал-Абад облусунда 2,3 эсеге, Чүй облусунда 12,1 пайызга көбөйдү.

2018 жана 2019-жылдары 17 инвестициялык долбоорлор ишке ашырылды.

Товарларды экспорттоо 9,4 пайызга, анын ичинде Кытай Эл Республикасына экспорттолгон товарлардын көлөмү 23,7 пайызга өскөн.

2019-жылы өлкөнүн алтын валюта резерви тарыхый максимумга жетти. Жылдын аягына карата эл аралык резерв 2 млрд 424,1 млн АКШ долларын түзүп, 2019-жылдын башынан бери 268,6 млн АКШ долларына, же 12,5 пайызга өстү.

2019-жылы бюджеттин киреше бөлүгү 9,4 пайызга көбөйдү, же 2018-жылга салыштырганда 12,8 млрд сом көп чогултулду. Натыйжада жыл 7 млрд сом резерв менен жыйынтыкталды.

Салык-бюджеттик саясат жагында жүргүзүлүп жаткан иш-чаралар мамлекеттик бюджеттин тартыштыгынын өлчөмүн максаттуу 3 пайыздан ашпаган деңгээлде кармап калууга өбөлгө болду.

Акыркы эки жылда ИДӨгө карата тышкы карыздын деңгээлин кескин кыскартууга жетиштик. Эгерде 2017-жылы тышкы карыз 53,9 пайыз болсо, 2019-жылы бул көрсөткүч дээрлик 10 пайызга кыскарып, 44 пайызга түштү.

2018-жылга салыштырмалуу 2019-жылы алтындын мамлекеттик баланстагы запастары 2,4 эсеге өстү.

2019-жылдын 31-декабрына карата эл аралык резервдердин көлөмү 2 млрд 424,1 млн АКШ долларын түзүп, жыл башынан бери 268,6 млн долларга, же 12,5 пайызга көбөйдү.

Валюта рыногунда туруктуу кырдаал орун алды.

Өткөн жыл ичинде сомдун алмаштыруу курсу 0,3 пайызга төмөндөдү жана 69,6439 сомду түздү.

Финансы институттары экономиканы, өзгөчө региондордогу кайра иштетүү өнөр жайын, чакан жана орто бизнести насыялоону өстүрүшүүдө.

Натыйжада экономикага насыялардын 14,9 пайызга өсүшү камсыз кылынды, же 2019-жылдын декабрь айынын аягына карата 150,0 млрд сомду түздү.

Мамлекеттик банктар, Орус-Кыргыз өнүктүрүү фонду (ОКӨФ) жана Кепилдик фонду 2018-жыл ичинде жалпы суммасы 25 млрд сомдон ашкан насыяларды жана кепилдиктерди беришкен.

2019-жылы 26,5 млрд сомдон ашык насыялар жана кепилдиктер берилген.

2017-жылы региондорго берилген насыялардын үлүшү 53 пайызды гана түзсө, бүгүнкү күндө насыялардын 83 пайызы өлкөнүн региондоруна жиберилген.

Региондордо жаңы ишканаларды көбөйтүү максатында Россия-Кыргыз өнүктүрүү фонду түз каржылоонун чегин 1 млн доллардан 200 миң долларга чейин төмөндөттү.

Андан тышкары Фонддун пайыздык чендери 10 пайыздан 9 пайызга төмөндөтүлдү.

Натыйжада бул Фонд аркылуу 2300дөн ашык долбоор каржыланды, аларга 379 млн доллардан ашык каражат жумшалды.

Бул каражаттардын ичинен 53 пайыздан ашыгы кайра иштетүү тармагына жана агроөнөржай комплексине берилди.

Жалпысынан алганда өнөр жай секторунда 500гө жакын долбоор каржыланды. Эки жылдын ичинде регионалдык бизнес долбоорлорго 36 млрд сомго жакын көлөмдө жеңилдетилген насыялар берилди.

«Арзан турак жай» программасынын алкагында төрт жарым миңге жакын ипотекалык кредит берилип, анын суммасы 5,2 млрд сомдон ашты.

Эки жылдын ичинде мамлекеттик кызматкерлер үчүн мамлекеттик ипотеканын пайыздык ставкалары жылдык 8-9 пайыздан 6 пайызга чейин төмөндөдү.

Натыйжада 5 миңден ашык үй-бүлө турак жай менен камсыз болду.

Региондордо жашаган жарандардын кеңири категориясына жылдык 10 пайыз ме-

нен 15 жылдык мөөнөткө ипотекалык кредиттер бериле баштады.

2018-жылга салыштырганда микрокредиттерди алган калктын саны 35 пайызга, ал эми берилген микрокредиттердин көлөмү 32,8 пайызга өскөн.

Бизнести колдоо жана ыңгайлуу инвестициялык климат

Мамлекет жергиликтүү чакан ишкерликти өнүктүрүүгө кызыкдар жана дал ошол региондордогу инновациялык ишкерчилик өнүгүүнүн жаңы деңгээлине чыгышы үчүн бардык аракеттерди жумшоодо.

Башкы көңүл кайра иштетүү секторундагы экспортчуларды коргоого топтолгон.

Айыл чарба продукциясын кайра иштеткен ишканалар үчүн кошумча нарк салыгы 80 пайызга кыскартылды.

Бул жердеги ар бир кызматкер орточо эсеп менен мурдагы 1500 сомдун ордуна – азыр орточо алганда 400 сомдон төлөшөт.

Ушул эле ишканалар үчүн социалдык төлөмдөр 27 пайыздан 12 пайызга азайтылды.

Тиешелүү мыйзам январь айынын ортосунда күчүнө кирди.

Дагы бир маанилүү иш — салыктык процедураларды фискалдаштыруу жүрүп жатат.

Административдик жолтоолорду азайтуу багытында бир катар иштер аткарылды.

2021-жылдын январь айына чейин ишкердик субъекттерди текшерүүгө 2 жылга

убактылуу тыюу салынды. Ал эми пайдага болгон салыктан булар таптакыр бошотулду.

Технологиялык жабдыктарды сырттан ташыган ишканалар бажы төлөмдөрүнөн бошотулду.

Кооперативдерди, машина-трактордук станцияларды жана кызмат көрсөтүүнүн соода-логистикалык секторун өнүктүрүү боюнча иш күчөтүлдү.

Айыл чарба кооперативдери, соода-логистикалык борборлору, машина-трактордук станциялары үчүн мүлк салыгы 50 пайызга азайтылды. Алар киреше салыгынан толук бошотулду.

2019-жылы республиканын региондорунда кошумча 3 соода-логистикалык борбор ишке кирди:

- Кочкор районунда «Үрөндүк картошка» ЖЧК 2 200 т.;
- Кара-Суу районунда «Туран Групп» ЖЧК 1000 т.;
- Бишкек шаарында «Дордой-Дыйкан» ЖЧК 500 т.

2023-жылга чейин региондордо айыл чарба азык-түлүктөрүн саткан 11 логистикалык борборлорду жана республиканын ар бир районунда сыйымдуулугу 1000 тонналык 20 жашылча-жемиш сактоочу жайларды куруу пландалууда.

Албетте, бул ишканалар республиканын региондорунун экспорттук потенциалын бир кыйла жогорулатууга мүмкүндүк берет.

Электрондук эсеп-фактураларды ыктыярдун колдонуу боюнча пилоттук долбоор ишке кирди.

Айрым товарлардын түрлөрүн экспорттоого жана импорттоого лицензияларды берүү боюнча кызматтарды автоматташтыруу процесси аяктады.

Бажы тармагында ишкерлерди тейлөө жөнөкөйлөштүрүлдү.

Бүгүнкү күндө толук кандуу иштеп жаткан 14 өткөрмө пунктунун негизги товар өтүп турган 9 өткөрмө пунктуна жана 4 бажылык тейлөө жайына онлайн байкоо системасы киргизилди.

Жалпысынан 506 видеокамера коюлду, анын ичинен 13 видеокамера «Түндүк» системасына интеграцияланды.

Эми ким гана болбосун Интернет аркылуу бажы пунктунда ишкерлерди тейлөө процессине байкоо жүргүзө алат.

Алты өткөрүү пункттарында автоматташтырылган инспекциялык-текшерип кароо комплекси (сканер) ишке киргизилди.

Аталган комплекс киргенге чейин текшерүү 2 сааттан тартып бир нече күнгө чейин убакытты алчу, азыр 5-10 мүнөт убакытты алат.

Бажыга товарларды киргизүүдө бажы органдарын алдын ала маалымдоо системасы киргизилди.

Буга чейин бир унааны бажылык тейлөө процесси 3-5 саатка чейин созулса, эми ал 10-15 мүнөттү түзүүдө.

Алты өткөрмө пункттарында автоматташтырылган инспекциялык-текшерүү системасы киргизилген.

Бажы төлөмдөрүн онлайн тастыктоо системасы киргизилди. Натыйжада, төлөмдү тастыктоо зарылдыгы жокко чыгарылды. Буга чейин банк менен бажынын ортосунда ишкер 1-2 күн кетирчү, эми андай зарылдык жок.

«Чаарат» компаниясы менен КР Экономика министрлигинин ортосунда турукташтыруу режимин колдонуу жөнүндө биринчи келишимге кол коюлду. Ага ылайык, салык мыйзамына өзгөртүүлөр киргизилсе, инвесторлор үчүн ыңгайлуу шарттар 10 жыл бою сакталып калат.

Атамекендик экономиканы өнүктүрүү боюнча бизнес менен мамлекеттик органдардын биргелешкен ишин жөнгө салуу үчүн Туруктуу өнүгүү боюнча Улуттук Кеңештин алдында Өнөр жай жана ишкерчилик боюнча комитет түзүлдү.

Ишкерчилик менен алектенгендердин укуктарын жана кызыкчылыктарын коргогон

ыйгарым укуктуу Бизнес-Акыйкатчы институту түзүлдү.

Аймактардагы бизнес долбоорлорду каржылоо үчүн «Аймактардын өнүктүрүүсүн

каржылоо долбоорлорунун борбору» ААКсы түзүлүп, ага 2019-жылы 2 млрд сом бөлүнгөн.

Дагы 7 өлкө үчүн кошумча түрдө визасыз режим киргизилди, эми алардын саны 68 болду.

Кызмат көрсөтүүдө адам факторун четтетүү максатында санарип технологиясы киргизилүүдө.

Мамлекеттик портал аркылуу 191 мамлекеттик кызмат көрсөтүү жана сервис жеткиликтүү болду.

Бардык мамлекеттик органдар «Түндүк» системасына интеграцияланган.

Республиканын региондорунда ата мекендик продукцияларды экспорттоо үчүн зарыл шарттарды түзүү максатында 19 вете-

ринардык жана 4 фито-санитардык лаборатория ишке киргизилди.

Мындан сырткары, Бишкек жана Ош шаарларына 3,6 млн. доллар суммасына заманбап лабораториялык жабдуулар орнотулду.

Акыйкат жана калыс сот адилеттигин камсыз кылуу максатында соттук-укуктук реформа жүргүзүлүүдө.

Өлкөдө аткарылып жаткан бул иштердин баары инвестициялык климатты жакшыртууга кызмат кылууда.

Мамлекет – бизнестин чыныгы өнөктөшү

Мамлекеттик жана жеке ресурстардын биригүүсү экономикалык өнүгүүгө карай жасалган туура кадам болуп саналат.

Кыргызстанда «Мамлекеттик-жеке өнөктөштүгү жөнүндө» мыйзам кабыл алынган. Мыйзам жеке сектор үчүн көптөгөн тоскоолдуктарды кыскартты.

«Мамлекет-жеке өнөктөштүгү борбору» мамлекеттик мекемеси түзүлдү. Максат – мамлекет менен өнөктөш болуу пайдалуу экенин иш жүзүндө көрсөтүү.

Учурда үч мамлекеттик-жеке өнөктөштүк системасынын негизинде гемодиализ кызматын көрсөтүү боюнча долбоор Бишкек, Ош жана Жалал-Абад шаарларында иштей баштады, «Кызыл Кыргызстан» кинотеатры кайрадан салынууда, Бишкек шаарында коомдук транспорттордун электрондук билети боюнча долбоор ишке кирди.

2021-жылга чейин Мамлекеттик-жеке өнөктөштүгүн өнүктүрүү Программасы ишке ашырылууда. Долбоорлорду даярдоону каржылоо Фонду иштеп жатат. Ага техника-

экономикалык негиздемени жана тендердик документтерди даярдоо үчүн 4 млн АКШ доллары бөлүнүп берилген.

Азыркы кезде мамлекеттик-жеке өнөктөштүк негизинде 3 долбоор ишке ашы-

рылып жатат. Жалпы суммасы 300 млн АКШ долларына барабар 23 долбоорду камтыган куржун түзүлдү, анын ичинен 10 долбоор жакында иштей баштайт.

Стратегиялык тармактарды өнүктүрүү

Жолдор

Кыргызстанда жаңы жолдорду куруу, азыркы жолдордун сапатын жакшыртуунун эсебинен транзиттик потенциалды жогорулатуу маселелери ар дайым көңүл борборунда.

Акыркы эки жылда өлкөдөгү автоунаа жолдорунда ири долбоорлор ишке ашырылып, курулуш иштери кызуу жүрүүдө.

2018–2019-жылдары «Түндүк-Түштүк» альтернативалык автожолду куруу иштери жигердүү жүргүзүлдү.

2019-жылдын аягына чейин жол курулушу биринчи фазасы боюнча 75,9 пайызга, ал эми экинчи фазасы боюнча 84,5 пайызга бүттү.

2017-жылдын 13-майында
Кыргыз Республикасынын
Премьер-министрин
Жээнбеков С.Ш. катышуусунда
Токтогул ГЭСин
реконструкциялоо жана
модернизациялоо иштерин
баштоо аземи өткөрүлдү

Стратегиялык мааниси бар жолдорду куруу улантылып жатат.

Негизги аракеттер – **транзиттик потенциалы жогору** болгон жолдорду курууга жана ремонттоого жумшалды.

Жүк ташуунун агымы кайсыл жол аркылуу көп болсо, ошол жолдорго көбүрөөк көңүл бурулуп жатат.

Келечектеги маанисин эске алып, «Түндүк-Түштүк» альтернатива жолунун курулуш иштерин активдештирдик.

Бишкек–Нарын–Торугарт автожолунун толук курулуш иштери бүттү.

Суусамыр–Талас–Тараз жолунун 3-фазасынын курулуш иштери аяктап жатат.

«Бишкек-Ош» жолунун – «Кара-Балта-Бишкек» жана «Маданият-Жалал-Абад» участкторун оңдоо иштери улантылууда.

«Ош-Исфана-Баткен» жолунун Исфанадан Карагачка чейинки «Баткен-Кызыл-Бел», «Баткен-Төрткүл», «Исфана-Карагач» участктору бүттү.

Көк-Талаа–Пүлгөн, Пүлгөн–Бүргөндү–Жаңы-Жер, Жаңы-Жер–Баткен–Исфана жолдорунун курулушу 11 млрд 203 млн сомго бүткөрүлүп, транспорт каттай баштады.

Анын ичинде республиканын ар бир районунда 3 чакырым жолду асфальттоо боюнча Президенттин тапшырмасынын алкагында республикалык бюджеттен бөлүнгөн 1,8 млрд сомго 168 чакырым жол асфальттанды. Бул механизм өз натыйжалуулугун көрсөттү.

2018-жылы республика боюнча 251,3 чакырым жолго асфальт төшөлгөн. 12 көпүрөлөр курулган.

Ал эми 2019-жыл ичинде республикалык жана жергиликтүү бюджеттин эсебинен жана эл аралык уюмдардын колдоосу менен региондордо 515 чакырым жолдор асфальттанып, 246 чакырым ички жолдорго шагыл төшөлгөн.

Жалпы республика боюнча эки жылда 761 чакырым эл аралык, республикалык жана жергиликтүү маанидеги жолдор курулду.

8 көпүрө салынды.

Өлкөнүн түштүгүндөгү «Каратай», «Жан-Арык» жана «Көк-Талаа» көзөмөл-өткөрмө пункттарында, түндүктөгү «Чалдыбар», «Ак-Тилек» жана «Чоң-Капка» көзөмөл-өткөрмө пункттарында оор жүк ташыган автомашиналарды таразага тартуу үчүн атайын жабдуулар орнотулду.

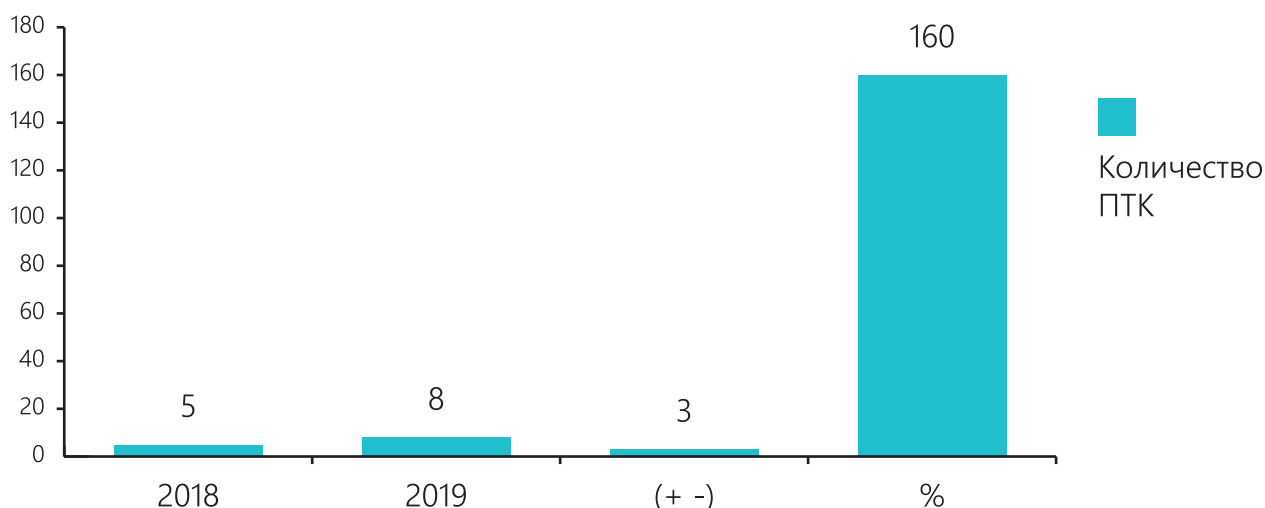
Жалпы суммасы 4 млн АКШ долларына 50гө жакын жол-эксплуатациялык атайын техникалар сатылып алынды.

Транспорт

Транспорт көзөмөлүнүн 8 пунктунда «Бетамонт» салмак көлөмдүк көзөмөлдүн динамикалык системасы орнотулду.

Бул система «Чалдыбар», «Ак-Тилек» жана «Чоң-Капка» бажы көзөмөл-өткөрмө пункттарында да орнотулуп, сыноо режиминде иштеп жатат.

Автоматташтырылган салмак көлөмдүк көзөмөл системалары орнотулган транспорт көзөмөлү пункттарынын саны

Республиканын региондорун автобустук каттам менен камсыздоо боюнча иштер улантылууда.

2019-жылы региондордо жаңы эл аралык 27 автобустук каттамдар кошумча ачылган.

Балыкчы-Ташкент-Балыкчы темир жол каттамы ачылды.

«Өзбек темир жолдору» компаниясы менен Өзбекстандын территориясы боюнча Кыргызстандын түштүгүнө жана тескерисинче, түштүктөн Кыргызстандын түндүгүн көздөй ташылып бараткан жүктөрдүн бардык түрлөрүнө 30 пайыз жеңилдик берүү жөнүндө макулдашууга жетишилди.

Кыргыз Республикасынын темир жол тармактарын баскыч-баскычы менен өнүктүрүүнүн алдын ала ТЭНин иштеп чыгуу аяктап калды.

Бишкек–Москва эл аралык тез жүрүүчү поездинде жүргүнчүлөр үчүн билеттин баасы 19,9 пайызга арзандатылды.

Эл аралык финансы институттары менен биргеликте «Манас» эл аралык аэропорту» ачык акционердик коомунун аэропортторун өнүктүрүү жана модернизациялоо боюнча мамлекеттик-жеке өнөктөштүк долбоорун ишке киргизүү боюнча активдүү иштер жүргүзүлүүдө.

«Джалал-Абад» аэропортунун аэровокзалынын имаратын кеңейтүү долбоору аяктады.

«Ош» аэропортунун учактар учуп-конуучу тилкесин 400 метрге узартуу боюнча иштер аяктады.

2018-жылы жайында ИСАдан грант катары навигациялык жабдууларын жана жерде иштөөчү атайын техниканы Кыргызстанга өткөрүп берүү аземи болду.

«Ысык-Көл», «Исфана» жана «Кербен» аэропортторунун аэровокзалдарын реконструкциялоо жана модернизациялоо боюнча иштер аяктады.

Жаңы ачылган багыттар:

«Авиа Трафик Компани» авиакомпаниясы – Бишкек–Анталия–Бишкек», «Бишкек–Дели–Бишкек» (регулярдуу жүргүнчүлөр рейси), «Бишкек–Шарм-эль-Шейх–Бишкек» (чартердик рейс);

«Азимут» авиакомпаниясы – «Ростов-на-Дону–Бишкек–Ростов-на-Дону» жүргүнчүлөр рейси;

«Уральские авиалинии» авиакомпаниясы – «Нижневартовск–Ош–Нижневартовск», «Казань–Ош–Казань» рейстери;

«Аэрофлот» авиакомпаниясы – «Москва–Ош–Москва» жаңы багыты;

Энергетика

Энергетика тармагында улуттук долбоорлорду ишке ашыруу уланууда.

362 чакырымдан ашык аралыкка газ түтүктөрү төшөлүп, 16 миңден ашык үйлөргө газ жеткирилди.

Бишкек, Токмок, Сокулук газ бөлүштүрүүчү станциялары жана «Бишкек–Кант–Токмок» газ куурларынын 62 чакырымы оңдоп-түзөөдөн өттү.

«Газпром – балдарга» социалдык программасынын алкагында өлкө боюнча дагы 2 дене-тарбия комплекстери курулду.

2019-жылы Кыргызстандын авиаташуулар рыногуна жаңы жүргүнчүлөрдү ташуучу – «Эйр Аравия» авиакомпаниясы кирди;

Шаржда–Бишкек (регулярдуу рейс), Алматы–Ош, Алматы–Бишкек (сезондук рейстер жаңы багыттары ачылды;

2019-жылы октябрь айында «Ош» эл аралык аэропортуна «Кувейт–Ош–Кувейт» рейсинин учагы келип конду. Jazeera Airways авиакомпаниясы да жаңы регулярдуу рейс ачты.

Өлкө аймагы аркылуу учуулардын географиясын кеңейтүү максатында Кыргыз Республикасы бир жактуу тартипте бардык каалоочу авиакомпанияларга «Бешинчи даражадагы аба эркиндиги» укугун берди.

Бишкек шаарында «Школа Газпром Кыргызстан» заманбап мектеп салынды.

Акыркы 40 жылдан бери алгачкы жолу Токтогул ГЭСи техникалык реконструкциянын кезектеги баскычынан өттү. ГЭСи реабилитациялоонун алкагында 500 кВ ачык бөлүштүрүүчү жабдыкты модернизациялоо иштери аяктады.

Ал Кыргызстандагы керектөөчүлөрдү электр энергия менен камсыз кылууну ишенимдүү кылат.

Бардык 4 трансформатор алмаштырылып, 500 кВ ачык бөлүштүрүүчү жабдык модернизацияланды.

2023-жылга чейин ГЭСТИ реконструкциялоонун бардык үч фазасы аяктаганда анын кубаттуулугу 240 мВт болот жана дагы 35-40 жылга пайдалануу мөөнөтү узарат.

Жыл сайын иштеп чыгарган электр кубаттуулугу 4,9 млрд кВт саатка жетет.

Токтогул ГЭСин реабилитациялоо учурунда үнөмдөлүп калган 100 млн АКШ долларын Үч-Коргон ГЭСин модернизациялоого жумшалат.

Бул долбоор ишке ашырылгандан кийин ГЭСтин кубаттуулугу 36 мВт болот. Ал эми пайдалануу мөөнөтү 35-40 жылга узарат.

Учурда Камбар-Ата ГЭСинин экинчи гидроагрегатын эксплуатацияга киргизүү боюнча иштер жүрүп жатат.

Ат-Башы ГЭСин реконструкциялоо иштери уланууда.

Реконструкциялоо иштерин 2021-жылы толук бүткөрүү пландалган.

Казарман жана Жогорку Нарын ГЭСтердин каскадын куруу үчүн инвесторлорду тартуу иши жүрүп жатат.

CASA 1000 долбоорунун алкагында электр линияларын курууга даярдыктар жүрүп жатат. Натыйжада энергетикалык системабыздын кубаттуулугу **394 Мегаваттка** көбөйөт.

Энергетикалык эсептик борбор иштеп баштап, энергетика тармагын-

да иштеген компаниялардын чыгымдарын оптимизациялоо жүргүзүлдү.

«Кыргыз энергетикалык эсептик борборун» ишке киргизүү өлкөнүн бүтүндөй энергетика тутумунун тактыгын жана ачыктыгын камсыздайт.

Өлкөдө биринчи жолу түзүлүп жаткан бирдиктүү эсептөө борборунун таасирин энергетика рыногунун бардык катышуучулары сезишмекчи.

Көз карандысыз эсептөө борборунун иши энергетикалык компаниялардын ишин жакшыртып, электр энергиясын жоготууларды кыскартат.

«Энергиянын кайра жаралуучу булактары чөйрөсүндөгү айрым мыйзам актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» мыйзамы кабыл алынды.

Мыйзамдын максаты – энергетика тармагында экономикалык жана уюштуруучулук укуктук мамилелерди мындан ары өнүктүрүү, кайра жаралуучу энергетика чөйрөсүнө түз инвестицияларды тартуу, бул тармакты мамлекеттик жөнгө салуунун натыйжалуулугун жогорулатуу.

«Бишкек шаарынын ЖЭБин модернизациялоо» долбоорунун алкагында 2018-жылдын октябрь айында ЖЭБдин биринчи кезегинин сууну химиялык жол менен тазалоочу цехтин жаңы жабдууларын монтаждоо аяктады.

2018-жылы ПС 110/35/10/6 кВ «Бишкек» жаңы көмөкчү чордонун куруу, ошондой эле Бишкек ЖЭБинен «Бишкек» көмөкчү чордонуна чейинки 3,5 чакырым жерге 110 кВ кабель тартуу иштери толук аяктаган.

2019-жылы бул жабдууларды жана объектилерди сыноо аяктап, пайдаланууга берилди. Бул Бишкек шаарынын борбордук

бөлүгүн электр кубаттуулугу менен камсыз кылууну жакшыртат.

Курулуш

Өлкө ИДӨсүндө курулуш чөйрөсүнүн үлүшү 29 пайызды түздү.

2030-жылга чейин Кыргыз Республикасынын курулуш тармагын өнүктүрүү стратегиясы кабыл алынган.

Бул стратегия курулуш тармагындагы уюмдардын жана ишканалардын салыктык базасын көбөйтүп, энергетикалык натыйжалуу жана ресурс сактоочу технологияларды киргизүүгө, имараттарга жана курулуштарга коопсуздук талаптарын жогорулатууга, тармакты квалификациялуу кадрлар менен камсыздоого, курулуш жаатын санариптештирүүгө шарт түзөт.

Курулуш тармагында 2019-жылдын жыйынтыгы менен бардык булактардан болгон капиталдык салымдын көлөмү 161,8 млрд сомду түзүп, 5,8 пайызга өстү (2018-жылы 3,4 пайызга). Жалпысынан капиталдык салымдар 2018-жылга салыштырмалуу 2,4 пайызга жогору болду.

Капиталдык салымдардын басымдуу көлөмү (68 пайыз) пайдалуу кендерди казууга, транспорт тармагына, дүң жана чекене соодага, ошондой эле турак жай курууга багытталды.

2018-жылга салыштырмалуу негизги капиталга инвестициялардын көлөмү ички булактардан 2,5 пайызга, тышкы булактардан 14,0 пайызга өстү.

Ушул көрсөткүчтөрдүн негизинде курулуш тармагынын жалпы көлөмү 171,9 млрд сомду түзүп, 2018-жылга салыштырмалуу 10,6 пайызга өстү, бул болжолдонгон көрсөткүчтөн 1,6 пайызга көп.

Турак жай курулушу жакшы темпте баратат. Сектордун өсүшү 9,8 пайыздын ордуна 10,6 пайызды түздү. 77 миң м² турак үй эксплуатацияга берилди.

«Арзан турак жай» программасынын алкагында төрт жарым миңге жакын ипотекалык кредит берилип, анын суммасы 5,2 млрд сомдон ашты.

Эки жылдын ичинде мамлекеттик кызматкерлер үчүн мамлекеттик ипотеканын пайыздык ставкалары жылдык 8-9 пайыздан 6 пайызга чейин төмөндөдү. Натыйжада 5 миңден ашык үй-бүлө турак жай менен камсыз болду.

Региондордо жашаган жарандардын кеңири категориясына жылдык 10 пайыз менен 15 жылдык мөөнөткө ипотекалык кредиттер бериле баштады.

Ал эми курулуш тармагында уруксат берилүүчү документтерди берүү процедурасы жөнөкөйлөнүп жатат.

Бул багытта «Бирдиктүү терезе» форматы жаңыланды, азыр экспертиза жасоо жана документтерди алуу 170 күндөн 30 күнгө чейин кыскарды.

САНАРИП ЭКОНОМИКА – ИННОВАЦИЯЛАРДЫН, АТААНДАШУУГА ЖӨНДӨМДҮҮЛҮКТҮН ЖАНА ЭКОНОМИКАЛЫК ӨСҮШТҮН КЫЙМЫЛДАТКЫЧЫ

Буга чейин Кыргызстанда санариптик технологияларды киргизүүгө жеткиликтүү көңүл бурулбай келген.

Санарип инфраструктурасынын начардыгы сапаттуу продукция өндүрүүгө жана бизнестин атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн арттырууга бөгөт болуп келген.

Кеңири тилкелүү интернет жок болгондуктан элет жеринде жашагандар үчүн санарип технологиялары толук өлчөмдө жеткиликтүү болбой келген.

Бул фактор өлкөнүн, айрыкча региондордун өнүгүшүнө терс таасирин тийгизген.

Ушул проблемаларды тез арада чечүү максатында Президент С. Жээнбековдун Жарлыгы менен 2019-жыл Региондорду өнүктүрүү жана өлкөнү санариптештирүү жылы деп жарыяланган.

Ага чейин, 2018-жылы мамлекеттик жана муниципалдык органдарга автоматташтырылган системаны киргизүү боюнча чоң иштер жүргүзүлдү.

Кыргыз Республикасынын Коопсуздук кеңешинин 2018-жылдын 14-декабрындагы №2 чечими менен «Санарип Кыргызстан» Кыргыз Республикасын 2019–2023-жылдар мезгилинде санариптик трансформациялоо концепциясы жана аны ишке ашыруу боюнча Жол картасы жактырылган.

ЖОЛ КАРТАНЫ ИШКЕ АШЫРУУ

Президентке караштуу санариптик трансформация маселелери боюнча эксперттик кеңеш түзүлдү.

2019–2023-жылдар мезгилине Кыргыз Республикасынын Кибер коопсуздук стратегиясы жана аны Ишке ашыруу планы менен бирге иштелип чыккан жана кабыл алынган.

2018–2020-жылдар мезгилине Кыргыз Республикасында Ачык өкмөттү түзүү боюнча улуттук иш-чаралар планы бекитилген.

Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын өкүлдөрүн, мамлекеттик орган-

дардын аймактык түзүмдүк бөлүмдөрүнүн жетекчилерин жана республиканын бардык областтарындагы ЖОЖ ректорлорун санариптештирүү көндүмдөрү боюнча масштабдуу окутуулар жүргүзүлүүдө.

Кыргызстандын 72 мамлекеттик органдарында Электрондук документ жүгүртүү бирдиктүү системасы ишке киргизилди.

Региондордо 20 Калкты тейлөө борбору түзүлдү, ал эми 387 айылда маалымат күркөлөрү иштей баштады.

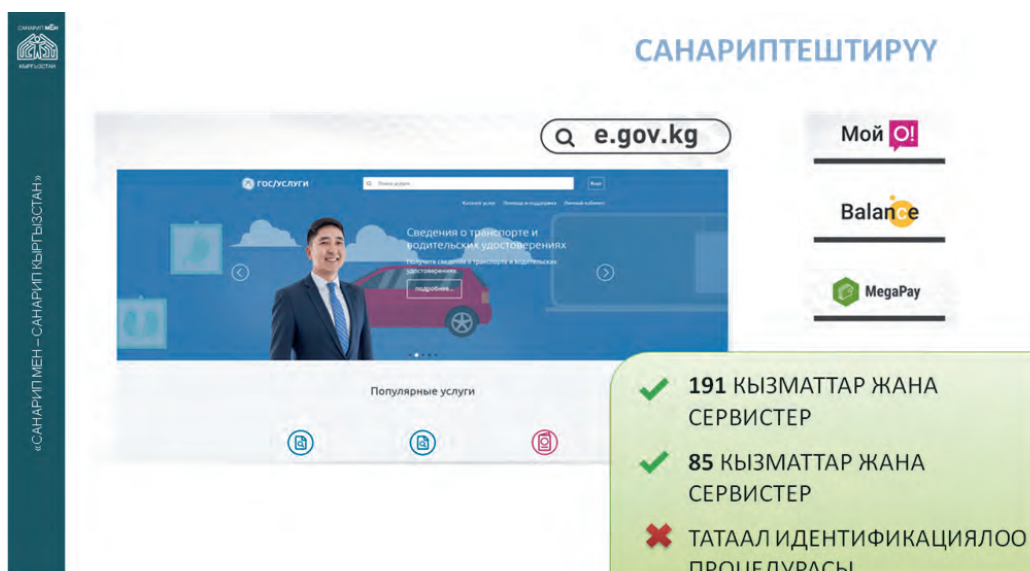
Мамлекеттик органдарда жаран менен чиновниктин байланышы кыскарууда, техникалык каражаттарды пайдалануунун саны өсүүдө.

2019-жылдын 1-январынан тартып «Кылмыштардын жана жоруктардын бирдиктүү Реестри (ЖБР) жана «ББР» маалыматтык системалары иштелип чыккан жана ишке кир-

гизилиген, соттук реформанын алкагында сот системасын автоматташыруу башталган.

Бардык мамлекеттик органдар «Түндүк» электрондук ведомстволор аралык биргелешип аракеттенүү системасына кошулду.

Былтыр 191 мамлекеттик кызматтар жана сервисер электрондук форматка өттү.

Укук коргоо органдарын жана прокуратура органдарын санариптештирүү процесси активдүү жүргүзүлүп жатат. Бул түзүмдөрдүн ишинин ачыктыгын камсыз кылуу боюнча жумуштар башталган.

Борбордук санариптик командалык борбор ишке киргизилген, анда коомго байкоо жүргүзүү камералары, анын ичинде адамдардын жүзүн таануу функциясы бар камералар аркылуу шаардагы кырдаалга онлайн мониторинг жүргүзүлүүдө.

2019-жылдын 12-февралынан тартып «Акылдуу шаар» концепциясынын алкагындагы «Акылдуу шаар» долбоорунун биринчи этабы ишке киргизилген.

Бул долбоорду ишке ашыруунун алгачкы этабында Бишкек шаарында 42 аппараттык-программалык комплекс орнотулду. Алар реалдуу убакыт режиминде жол жүрүү эрежесин бузууларды сүрөткө тартат жана каттап, көрсөтөт.

Кыргызстан боюнча жолдо жүрүү эрежелерин бузууларды каттоочу 110 комплекс орнотулду.

2020-жылдан тартып бул долбоор бүт өлкө боюнча иштей баштайт.

Мамлекет башчы өзгөчө белгилеп кеткендей, бул Өкмөт өзүнө пайда табуу аракети менен көздөгөн экономикалык долбоор эмес, бул долбоор жол кырсыктарын азайтууга жана адам өмүрүн сактоого багытталган долбоор.

Аталган долбоор ишке ашырыла баштаган учурдан тартып бузууларды жаздырып алган камералар иштеген жерлерде ЖКЭ бузуулар жана адам өлүмү менен коштолгон кырсыктар бир кыйла азайган.

Жалпы билим берүү мекемелерин Интернет тармагына туташтыруу иштери аяктаган.

2019-жылдын февралында жана мартында Бишкек шаарынын мектептерине жана мектепке чейинки билим берүү мекемелерине электрондук кезекке туруу системасы ишке киргизилген.

Ошондой эле процесстерди автоматташтыруунун натыйжасында «Балага сүйүнчү» жөлөк пулун алуунун жөнөкөйлөтүлгөн тартиби ишке киргизилген, анда жөлөк пул алуунун мөөнөтү бир нече айдан 1-2 күнгө чейин кыскарган.

Электрондук патент алуу боюнча юридикалык жактарды электрондук каттоо боюнча маалыматтык системалар ишке киргизилген.

2018-жылдын жайынан тартып электрондук отчет тапшыруу системасы иштей баштаган.

Мамлекеттик мүлктү ижарага берүү боюнча электрондук соода аянтчасы иштей баштаган.

Нактай эмес төлөмдөрдү жүргүзүүнүн алкагында «Төлөм шлюзу» маалыматтык платформасы иштелип чыккан жана ишке киргизилген. Нактай эмес төлөмдөрдүн улуттук стандарты иштелип чыккан жана ишке киргизилген.

Жумуш издөө жана жарыя берүү мүмкүнчүлүгү бар жумуш менен камсыз кылуу боюнча портал ишке киргизилген.

Бишкек шаарынын аймагында пилоттук режимде «Электрондук нотариат» маалыматтык тутуму ишке киргизилди.

«Электрондук нотариат» маалымат тутумуна Бишкек шаарындагы 12 мамлекеттик жана 2 жеке менчик нотариус кошулган.

Бажы системасында 14 контролдук-өткөрмө пункттун ичинен 12си модернизацияланган, анын ичинен 6 бажы органдарынын оперативдүүлүгүн жана ачыктыгын камсыздаган жаңы система менен жабдылган. Жаңы текшерүү системасы ишкерлердин убактысын үнөмдөөгө жардам берет, алар тез убакытта кирип өз товарын көрсөтүп, бардык ченемдерге ылайык келген учурда текшерүү бюросунан эч кандай бюрократиялык тоскоолдуктарсыз чыгып кете алышат.

Электрондук кызмат көрсөтүүлөр мамлекеттик порталында 10 мамлекеттик кызмат көрсөтүү автоматтык режимде, 181 мамлекеттик кызмат көрсөтүү табыштама берүү деңгээлинде иштейт.

МААЛЫМАТ КАТТАРДЫ АВТОМАТТАШТЫРУУ

- 13 маалымат каттар автоматташтырылган
- 1.5 млн. транзакция

- Справка о пенсии (72 078 запросов)
- Справка о наличии страховых взносов (158 244 запроса)
- Справка о недвижимом имуществе (100 150 запросов)
- Справка о движимом имуществе (170 439 запросов)
- Справка о смерти (51 331 запрос)
- Справка с АСБ (262 681 запрос)
- Справка о налоговой регистрации (751 запрос)
- Справка о регистрации ИП (87 653 запроса)
- Справка о наличии скота (45 735 запросов)
- Справка о гражданстве (159 378 запросов)

«Мамлекет платформа катары» концепциясы ишке ашырыла баштаган, мунун жана «Түндүк» системасынын жардамы менен уюлдук жана банк түзүмдөрүнүн популярдуу мобилдик платформалары аркылуу мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөр жана сервистер бериле баштаган.

«Мамлекет платформа катары» концептин өнүктүрүү, биздин жарандарга мамлекеттик органдар, ошондой эле бизнес-структуралар менен ар кандай кызмат көрсөтүүлөрдү жана сервистерди алуу боюнча өз ара аракеттенүүдө жаңы деңгээлдеги ыңгайлуулукту камсыз кылат.

Өлкөнүн энергетика тармагын санариптештирүү процесси башталган, мунун жардамы менен Өлкөнүн энергетика тармагынын ачыктыгын камсыз кылуу максатында реалдуу убакыт режиминде электр кубаттуулугунун багыттарына байкоо жүргүзүүгө болот жана өлкөнүн өткөргүч тармактары боюнча баланс түзүүгө болот.

Ошондой эле 2019-жылы Улуттук мониторинг системасы ишке киргизилген, анда жалпы мамлекеттин финансы, экономикалык жана социалдык көрсөткүчтөрүнө реалдуу убакыт режиминде байкоо жүргүзүүгө болот.

Санариптик технологиялардын маанисин жана пайдасын түшүнгөн, санариптештирүү процессине тартылган жарандардын саны өсүүдө.

Кыргыз Республикасынын МТБМК алдындагы «Түндүк» электрондук өз ара аракеттенүү борбору» мамлекеттик ишканасы түзүлгөн, ал «Түндүк» электрондук ведомстволор аралык өз ара аракеттенүү (мындан ары – ЭВӨС) оператору болуп дайындалган.

«Түндүк» электрондук ведомстволор аралык өз ара аракеттенүү системасы иштелип чыккан жана ишке киргизилген, ага 2019-жылы 130 өлкөнүн ичиндеги ийгиликтүү долбоорлордун бири катары бааланган.

2019-жылдын августунда «Түндүк» системасын жана Евразиялык экономикалык комиссиянын Интеграциялык шлюзун туташтыруу ишке ашырылган. Бул «Түндүк» системасына ЭАЭБ башка өлкөлөрү менен автоматтык режимде маалымат алмашууга катышуу мүмкүнчүлүгүн берет.

«Түндүк» МИ адистери мамлекеттик жана муниципалдык органдардын IT-адистери үчүн тренингдерди өткөргөн.

2018-жылдын 1-сентябрынан тартып «Түндүк» электрондук ведомстволор аралык өз ара аракеттенүү системасы аркылуу мамлекеттик органдардын ортосунда 17,4 млн дон ашык транзакция, ошондой эле менчик уюмдардын ортосунда 9,2 млн дон ашык транзакциялар жүргүзүлгөн.

Азыркы учурда мамлекеттик органдардын биринчи кезектеги 99 маалыматтык базасы жана 438 электрондук сервистер иштелип чыккан, «Түндүк» ЭВӨСкө 62 мамлекеттик орган жана 28 коммерциялык уюм туташтырылган.

2019-жылдын 1-июнунан тартып «Түндүк» аркылуу мамлекеттик сатып алууларга катышууда салык карыздары жөнүндө маалым кат автоматташтырылган.

Ушул маалым кат боюнча эле Мамлекеттик салык кызматынан 598 миң автоматташтырылган жооп алынган, бул жарандарга 598 миң маалым кат берилбегендигинен кабар берет.

2019-жылдын 1-январынан тартып «Түндүк» ЭВӨСтө «Каталог» маалыматтык системасы ишке киргизилген, ал бардык мамлекеттик жана муниципалдык органдардын маалыматтык системаларынын автоматташтырылган эсебин жүргүзөт.

2019-жылдын июнь айында ШКУ Саммитинин жүрүшүндө ШКУ мүчө мамлекеттеринин Санариптештирүү жана маалыматтык-коммуникациялык технологиялар чөйрөсүндө кызматташуу концепциясы бекитилген.

Бул концепция мурда Кыргыз Республикасынын демилгеси жана төрагалыгы астында ШКУга мүчө мамлекеттердин Заманбап маалыматтык технологиялар боюнча атайын жумушчу тобу тарабынан иштелип чыккан.

Дүйнөлүк банктын колдоосу менен «Digital CASA – Кыргыз Республикасы» долбоорун ишке ашыруу иши башталды.

Digital Fest – бул уникалдуу аянтча, ал интернет-жарнаманы, креативдүү экономиканы өнүктүрүүгө, санариптик продуктуларды

экспорттоого жана Кыргызстанда жалпы бизнести санариптештирүүгө багытталган.

РЕГИОНДОРДУ ӨНҮКТҮРҮҮ САЯСАТЫ

Тилекке каршы, эгемендик жылдары экономикалык саясат региондорду өнүктүрүүгө багытталган жок. Бюджеттик, салык, акча-кредиттик саясатта региондордун өнүгүшүндөгү диспропорция эске алынбады.

Бул ички жана тышкы миграциянын болуп көрбөгөндөй кеңири кулач жайышына алып келди. Элеттин куту качып, айылдыктардын турмушу начарлай баштады.

Аймактарда жашаган калктын турмуш деңгээлин жакшыртуу, жаңы жумуш орундарын түзүү жана калкты иш менен камсыз кылуу менен миграциянын агымын азайтуу зарылчылыгы келип чыкты.

Ушул максаттарга жетүү үчүн Мамлекет башчысынын Жарлыгы менен 2018 жыл Региондорду өнүктүрүү жылы деп жарыяланды.

Элетти өнүктүрүү мамлекеттик саясаттын негизги артыкчылыгы деп аныкталды.

2018–2022-жылдарга Кыргыз Республикасынын регионалдык саясатынын Концепциясы иштелип чыгып, бекитилди.

Региондорду комплекстүү өнүктүрүүгө системалуу мамиле жасалып, бул жаатта бир-

диктүү жалпы мамлекеттик саясатты жүргүзүү үчүн олуттуу, анын ичинде мыйзамдык жаңы чечимдер кабыл алынды.

Инвестицияларды тартуу жана жаңы жумуш орундарын түзүү жергиликтүү жетекчилердин ишин баалоодо башкы критерий болуп калды.

Президент Сооронбай Жээнбековдун тапшырмасы менен бардык мүмкүнчүлүктөр региондорду өнүктүрүүгө багытталып, 2018-жылы региондорду өнүктүрүүдө системалуу өзгөрүүлөр үчүн негиз салынды.

Президент бул маселени бир жылдык эмес, президенттик ишиндеги артыкчылыктуу маселе экенин жарыялап, бул багытта аткарылып жаткан иштерди өз көзөмөлүнө алды.

2019-жылы региондорду өнүктүрүү боюнча багыт улантылды.

Бардык финансы, кредит жана бюджет саясаты региондорду өнүктүрүүгө багытталды.

Инвестицияларды тартуу жана жаңы жумуш орундарын түзүү жергиликтүү бийлик жетекчилеринин ишин баалоодо негизги критерийлерден болуп калды.

Региондорду адистештирүү, алардын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн арттыруу жана экспортко багытталган ишканаларды мамлекеттик колдоо иштери күчөтүлдү.

Экспортко багытталган өнөр жай ишканалары, жеңил жана кайра иштетүүчү өнөр жайдын, энергетиканын жана жыйноочу өндүрүштүн ишканалары 5 жылдан 10 жылга чейинки мөөнөттө пайда салыгынан, сатуулардан алынган салыктан, мүлк жана жер салыгынан бошотулду.

Эки жыл ичинде региондордо бизнести өнүктүрүү үчүн жагымдуу шарттарды түзүү маселелерине өзгөчө көңүл бурулду.

Машина-трактордук станциялар, соода-логистикалык борборлор жана айыл чарба кооперативдери үчүн салык жеңилдетилди.

Ата мекендик өндүрүштөгү айыл чарба продукциясын кайра иштетүүчү ишканалар үчүн иштин түрлөрү боюнча 80 пайызга кыскартуу менен кошумча нарк салыгын төлөө боюнча жеңилдиктер берилди.

Маалыматтык-коммуникациялык технологияларды өнүктүрүүгө катышкан жана мал үчүн тоюттарды импорттогон чарба субъектилерине жана ишкерлерге да салык жеңилдиктери каралган.

Ата-мекендик продукцияларды экспорттоо үчүн шарт түзүү максатында региондордо 19 ветеринардык лабораториялар ишке киргизилди. Алардын экөө – ветеринардык диагностика жана лаборатория борборлору – улуттук макамга ээ.

Жер-жерлерде жаңы жумуш орундарын түзүүгө жана колдо бар сырьёлук база-

ны эске алуу менен өндүрүштөрдү жайгаштырууга багытталган инвестициялык долбоорлор биринчи кезекте ишке ашырылды.

Айыл чарба продукциясын сактоо, сорттоо, таңактоо жана кайра иштетүү боюнча бир катар өндүрүш ишканалары, текстиль жана тигүү тармагынын ишканалары жана курулуш материалдарын чыгаруу боюнча ишканалар ишке киргизилди.

Региондордо транспорттук, энергетикалык жана социалдык инфраструктураны жаңылоо жүрүп жатат.

Жергиликтүү өз алдынча башкарууну өнүктүрүүнүн финансылык-экономикалык негиздерин чыңдоо боюнча иш жүргүзүлдү.

Киреше салыгын жергиликтүү бюджетке этап-этабы менен өткөрүп берүү жөнүндө чечим кабыл алынды.

2019-жылы киреше салыгын кайра бөлүштүрүүнүн коэффициентин 50/50 өлчөмүнөн 70/30 өлчөмүнө чейин өзгөртүүнүн эсебинен жергиликтүү бюджеттер кошумча 2,4 млрд сом алышты, же жергиликтүү бюджетке түшкөн салык 1,5 эсеге өстү.

Жакынкы жылдары жергиликтүү бюджетке калтырыла турган киреше салыгынын көлөмүн 100 пайызга чейин жеткирүү пландалууда.

Жыйынтыгында алардын кирешеси жогорулайт. Эки жыл мурда 4 млрд 96 млн сом болсо, быйыл 9,7 млрд сомго чейин жетет.

Ага кошумча – региондорду өнүктүрүү үчүн республикалык бюджетте өзүнчө берене менен 2 млрд сом каралды.

Жергиликтүү бийлик органдарын баалоонун жаңы системасы кабыл алынды. Ишкерлер үчүн жагымдуу шарттарды түзүү,

инвестицияларды тартуу жана өндүрүлгөн продукцияларды экспорттоо боюнча кошумча баалоонун индикаторлору.

Азыр аким институтун бекемдөө боюнча иштер башталды. Жумушчу топ иштеп жатат.

Президент Сооронбай Жээнбековдун айыл чарба өндүрүүчүлөрүнө, региондорду өнүктүрүүгө багытталган долбоорлорду каржы ресурстар менен камсыздоо боюнча финансылык институттардын жетекчилерине берген тапшырмалары ийгиликтүү аткарылып жатат.

Өткөн эки жыл ичинде региондорго берилген жеңилдетилген насыялардын суммасы 38 млрд сомго жетти (же 540 млн доллардан ашты).

2017-жылы региондорго берилген кредиттердин үлүшү 53 пайызды гана түзсө, бүгүнкү күндө кредиттердин 72 пайызы өлкөнүн региондоруна жиберилген.

Россия-Кыргыз өнүктүрүү фонду (РКӨФ) 2019-жылы жалпы суммасы 77,5 млн АКШ долларына барабар 724 долбоорду каржылаган.

2018-жылга салыштырганда бул көрсөткүч 80 пайызга өскөн. Жактырылган бардык долбоорлордун 88 пайызы региондорго таандык долбоорлор.

Фонд түзүлгөндөн бери жактырылган долбоорлордун жалпы көлөмү 379 млн АКШ долларына жеткен. Алардын үчтөн экиси

артыкчылыктуу тармактарга – агроөнөр жай комплексине, өндүрүш жана туризм чөйрөсүнө багытталган.

Россия-Кыргыз өнүктүрүү фонду, Улуттук банк жана «Кепилдик фонду» ачык акционердик коому 2019-жылы Баткен, Талас жана Нарын облустарында үстүбүздөгү жылы бүткөрүлө турган стартап-каржылоо боюнча атайын долбоорлорду ишке ашыра башташты.

РКӨФ 2020-жылы ишкерликти каржылоонун көлөмүн 105 млн АКШ долларына чейин жеткирүүнү пландоодо.

«Айыл Банк» ААК тарабынан 2019-жылы 12 млрд сомго 53 957 насыя берилген. Алардын ичинен 10,1 млрд сом, же 84 пайызы аймактардагы долбоорлорду каржылоого багытталган. Кредиттердин саны 50 миңден ашты.

«РСК Банк» ААК 2019-жылы жалпы суммасы 8,4 млрд сомго 10 335 насыя берген. Банк берген кредиттеринин 86 пайызын аймактарга бурду.

Эң алыскы айылдарга абдан төмөн – 12 пайыз менен 3 жылга, 150 миң сомго чейинки кредиттерди күрөөсүз берип жатат.

Андан тышкары экспорт дараметин жогорулатууга, импорттун ордун толтурууга багытталган аймактардагы ишкерлерге 6-10 пайыз менен кредиттер бериле баштады.

2019-жылы «Кепилдик фонд» тарабынан ишкерлерге жалпы суммасы 921 млн сомдук 946 кепилдик берилген.

2023-жылга чейин региондордо айыл чарба азык-түлүктөрүн сатуучу 11 логистикалык борборлорду жана республиканын ар бир районунда 1000 тонналык жашылча-жемиш сактоочу жайларды куруу пландалууда.

Бул ишканалар өлкөнүн экспорттук дараметин бир кыйла жогорулатат.

Региондордун өнүгүшүнө облустарда жана райондордо түзүлүп жаткан өнүгүү фонддорунун, жергиликтүү бюджеттин, кайрымдуулук фонддорунун, бейөкмөт уюмдардын, чет өлкөдө иштеп жүргөн мигранттардын жана жергиликтүү ишкерлердин салымы зор.

2018 жана 2019-жылдары өлкө аймагында 531 ар түрдүү фонддор түзүлгөн, алардын жалпы каражаты 5 млрд 579 млн сомго барабар.

Аткарылган иштер: 54 кайра иштетүүчү жана өндүрүштүк ишканалар ачылды; 545 социалдык объектилер курулду жана оңдолду; 163 чакырым жолдор реконструкцияланды; 287 суу түтүктөрү калыбына келтирилди жана курулду; 83 ирригациялык тармактар жана 34 дамбалар курулду; 131 кызмат көрсөтүүчү ишканалар ачылды; 2235 жумуш

орундары түзүлдү; 5 миңден ашык жакыр жашаган үй-бүлөлөргө жана муктаж адамдарга жардамдар берилди.

Өткөн эки жылда республиканын бардык региондорунда ишкерлер тарабынан жалпы суммасы 20 млрд 363 млн сомдук жумуштар аткарылды.

Алардын ичинде: 824 кайра иштетүүчү жана өндүрүштүк ишканалар ачылды; 795 социалдык объектилер курулду жана оңдолду; 380 чакырым жолдор реконструкцияланды; 201 суу түтүктөрү калыбына келтирилди жана курулду; 126 ирригациялык тармактар жана 8 дамбалар курулду; 386 кызмат көрсөтүүчү ишканалар ачылды; 28829 жумуш орундары түзүлдү; 17 миңден ашык жакыр жашаган үй-бүлөлөргө жана муктаж адамдарга жардамдар берилди.

ИРРИГАЦИЯ ПРОГРАММАСЫН ИШКЕ АШЫРУУ

2017-жылы, өлкө Премьер-министри кезинде Сооронбай Жээнбеков 2017–2026-жылдарга карата Кыргыз Республикасынын Ирригацияны өнүктүрүү боюнча мамлекеттик программасын бекитүү жөнүндө Өкмөттүн токтомуна кол койгон.

Мамлекеттик программаны ишке ашыруу менен 65 миң гектардан ашык жаңы сугат жерлер өздөштүрүлүп, 50 миң гектар жердин суу менен камсыздоосу жогорулайт. 51 миң гектар жердин мелиоративдүүлүгү жакшырып, 9,5 миң гектар жер насостук сугаруудан өз нугу менен сугарууга өтөт. Кошумча 245 миң жумуш орду түзүлөт.

Бул мамлекеттик программа 2026-жылга чейин үч этапка бөлүп аткарылат. Биринчи жана экинчи этапта 2024-жылга чейин 31 суу-чарба объектилери ишке берилет. Аларды каржылоо суммасы 259,1 млн долларды, же 18 млрд сомду түзөт.

Натыйжада 27 миң гектар жаңы сугат жер пайда болот.

2018–2019-жылдары республика боюнча 1364 гектар жаңы сугат жерлери өздөштүрүлүп, 3296 гектар сугат жерлерди суу менен камсыздоо жогорулаган, 3869 гектар жерлердин мелиоративдик абалы жакшыртылган.

«Бизде суу бар, бирок, ошол эле мезгилде, сугат сууну жеткизе албай жатабыз. Кээ бир региондордо 100 миң - 50 миң гектар жерлерди иштеткенге мүнкүнчүлүгүбүз бар, ушуларды биз өздөштүрүшүбүз керек», – деп белгиледи Президент Сооронбай Жээнбеков.

Ирригация программасынын алкагында 2018–2019-жылдары республика боюнча 1364 га жаңы сугат жерлери өздөштүрүлгөн. Анын 701 гектары республикалык бюджеттен каржыланды, калганына инвестиция тартылды.

3296 га сугат жерлерди суу менен камсыздоо жогорулады, 3869 га жерлердин мелиоративдик абалы жакшыртылган.

Быйыл 1700 гектар жаңы сугат жерлерин өздөштүрүү пландалган, 2500 гектар жерди суу менен камсыздоо жогорулайт.

Эки этаптагы объектердин курулушу 2024-жылга чейин ишке ашырылат. Калган иштер 3-этапта жүргүзүлөт.

Келечекте бул жасаган жумуштар дыйкан, фермерлерге чоң жөлөк болуп, өлкөнүн азык-түлүк коопсуздугун камсыз кылат.

Бул долбоорлорду ишке ашыруу өлкөнүн аймактарын өнүктүрүүнүн негизи болот. Ошондуктан алар 2024-жылга чейинки мам-

лекеттик саясаттын артыкчылыктуу багыттарынын бири болуп калат.

Бүгүнкү күндө 22 ирригациялык объекттер боюнча долбоордук-сметалык документтер даяр. 5 объекттин курулушу жыйынтыкталып, 14 объекте курулуш иштери улантылып жатат.

2020-жылы 1700 га жаңы сугат жерлерин киргизүү жана суу менен камсыз кылууну 2500 гектарга чейин жогорулатуу пландалган.

Мисалы, жакынкы жылдарга карата ири ирригациялык долбоорлордун ичинен Баткен облусунун Лейлек районундагы «Максат» дюкенинин курулушун 2023-жылы бүткөрүү пландалган.

Бул чек ара аймактарында 1800 гектар жаңы сугат жерлерин киргизүүгө мүмкүндүк берет.

Насостук станциялардан өз алдынча сугарууга 3000 гектардай жер которулат.

КАЛКТЫ ТАЗА СУУ МЕНЕН КАМСЫЗ КЫЛУУ

Калкты таза суу менен камсыз кылуу өлкөбүздө нечен жылдардан бери чечилбей келген курч көйгөйлөрдүн бири.

Кыргыз Республикасынын Президенти кызматына талапкер кезинде Сооронбай Жээнбеков бул көйгөйдү толук чечүүнү убада кылган.

Президент болуп шайланган күндөн баштап, ал бул маселени чечүүнү өз ишинин эң артыкчылыктуу багыты деп жарыялады.

Акыркы эки жылда бул маселени чечүү үчүн бир топ чечкиндүү иш-аракеттер жүргүзүлдү.

Кыргыз Республикасын өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясы кабыл алынып, анда калкыбызды таза суу менен камсыздоо – приоритеттүү багыт катары аныкталды.

2024-жылга чейин калктуу конуштарды 100 пайыз таза суу менен камсыздоо милдети коюлду.

Баштапкы этапта таза сууга муктаж болгон 653 айыл аныкталды. Таза суу курулмалары жок 369 айылда аларды жаңыдан куруу пландаштырылды. Текшерүүнүн натыйжа-

сында 169 айылдын суу менен камсыздоо системасынын эскилиги жеткени такталды.

Акыркы үч жылдын ичинде ичүүчү суу менен камсыздоо системалары өлкөнүн 107 айылында курулган. 2024-жылга чейин 715 айылда курулуш иштерин бүтүрүп, инфраструктураны жаңылоо зарыл.

Бул маселени чечүү үчүн республикалык бюджеттен бөлүнгөн каражаттардын көлөмү бир кыйла өстү.

Эгерде 2014-жылы таза суу маселесин чечүүгө республикалык бюджеттен 25 млн сом акча каражаты жумшалган болсо, 2019-жылы таза суу секторуна 250 млн сом акча каражаты бөлүнүп берилген.

Бул сумманы дагы көбөйтүп, 500 млн сомго жеткирүү каралып жатат.

Бул милдеттерди ишке ашыруу үчүн эл аралык өнөктөштөрдөн каражат тартуу жаатында жигердүү иштер жүргүзүлүүдө.

Бүгүн Таза суу долбоорунун алкагында Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкынын, Евробиримдиктин жана Швейцария Конфедерациясынын колдоосу менен жыйырма шаарыбызда 14 млрд 700 милли-

он сом өлчөмүндөгү ири долбоорлор ишке ашырылып жатат.

Бул акча каражаттарынын 65 пайыздан көбүрөөгү гранттык, ал эми калган 35 пайызга жакыны – кредиттик түрдө 15 жылга, төмөн пайыз менен берилди.

Мындан тышкары, ЕБРР, ЕБ жана Швейцария Өкмөтү тарабынан 2019-жылдан баштап, шаарлардан тышкары, айыл жерине да инвестиция тартуу каралган.

Ошондой эле, айыл жергесин таза суу менен камсыздоого Дүйнөлүк банк, Азия өнүктүрүү банкы, Европа инвестициялык банкы, Ислам өнүктүрүү банкы, Сауд өнүктүрүү фонду, Катар кайрымдуулук фонду, Ас-Сафа жана Ас-Салам фонддору жардам көрсөтүп жатышат.

Бириккен Араб Эмиратынан «Шейх Заед бин Султан Аль Амери Нахаян» кайрымдуулук жана гуманитардык Фонду» да таза суу маселесин чечүүгө өз үлүшүн кошуп, жардам көрсөтөрүн билдирди.

ЕАЭБде 5 ЖЫЛ: НАТЫЙЖАЛАР ЖАНА КЕЛЕЧЕГИ

Евразиялык экономикалык комиссиянын (ЕАК) маалыматы боюнча, Кыргызстан ЕАЭБ мамлекеттеринин ичинде экономикалык өсүштүн жогорку көрсөткүчтөрүнө жетишкен өлкөлөрдүн бири болуп саналат.

Мисалы, Кыргызстан ЕАЭБге мүчө болгон акыркы беш жылда ички дүң өнүмдүн өсүшү 3,5 пайызды түздү. Ошол эле учурда өнөр жайдын жана инвестициялардын көлөмү 25 пайызга өстү, ал эми экспорт – 9 пайызга өстү.

Евразия экономикалык биримдигине киргенден кийинки Кыргызстандын эң маанилүү жетишкендиги – бул өлкө экономикасынын турукташа баштаганы.

Азыркы кызде өлкөнүн тышкы соода байланыштары жолго коюлуп калды. Экспорттун өсө баштаганы буга далил.

Өндүрүштүк базаны калыбына келтирүү башталды. Кант заводдору иштей баштады, текстиль жана трикотаж тармактарында жаңы өндүрүштөр ишке киргизилди. Ири ишканалар пайда болду.

Евразия өнүктүрүү банкынын божомолдору боюнча, 2020–2021-жылдары республикада экономикалык өсүштүн жылдык орточо темпи 3,4 пайызга жетет. Бул ЕАЭБдеги жогорку темптердин бири.

Азыр 108 ата мекендик ишкана продукцияларын ЕАЭБге мүчө өлкөлөрдүн аймагына (Россия Федерациясы жана Казакстан Республикасына) сатуусуна мүмкүнчүлүк түзгөн Ишканалардын реестрине кирди.

Биримдиктин ичиндеги айрым карама-каршылыктар жана тоскоолдуктар ырааттуу түрдө четтетилип келет, өлкөлөр ортосундагы соода-сатык өсүүдө.

Кыргыз Республикасынын ветеринардык тутуму Евразия экономикалык биримдигинин ченемдерине эквиваленттүү деп таанылды.

Кыргызстан 10 жылдан ашык мезгил мурда киргизилген биздин өлкөдө өндүрүлгөн этти Россияга киргизүүгө тыюу салууну алып салууга жетишти. Кыргызстан ЕАЭБге кирген учурдан тартып бул көйгөйлүү маселе болуп келген. Мындан улам ата мекендик өндүрүүчүлөр өз өндүрүмдөрүн ЕАЭБ өлкөлөрүнүн аймагында толук кандуу сата алышкан эмес.

Акырындык менен тоскоолдуктар жоюлууда, өз ара соода жүгүртүүнүн көлөмү өсүп жатат.

Ошондой эле макулдашуу менен эмгек ресурстарынын бирдиктүү рыногун түзүүдө мигранттардын эркин жүрүүсү

тууралуу жана билим менен социалдык кепилдик жөнүндөгү документтердин таанылышы Кыргыз Республикасынын утушу болду.

Мамлекет башчылары кол койгон Евразия экономикалык биримдигине мүчө мамлекеттердин эмгекчилерин пенсиялык камсыздоо жөнүндө макулдашуунун алкагында интеграциялык биримдиктин өлкөлөрүндө эмгектенген жарандар үчүн пенсия чектөө механизмдери иштелип чыкмакчы.

ЕАЭБге мүчө болгон 5 өлкөнүн жетекчилери тарабынан Союздун бирдиктүү санариптик мейкиндигин түзүүнүн бардык аспектилерин аныктаган санариптик күн тартип жөнүндө билдирүү кабыл алынган.

Санариптик трансформация концепциясын жүзөгө ашыруу үчүн бирдиктүү мамлекеттик санариптик платформанын базасында калкка жана бизнеске мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдү санариптештирүүгө, конкреттүү тапшырмаларды чечүүгө багытталган 2023-жылга чейин «Жол картасы» кабыл алынган.

Кыргызстандын ЕАЭБге мүчөлүгүнүн алкагында ветеринардык жана фитосанитардык лабораториялар модернизацияланууда жана заманбап жабдуулар менен камсыз кылуу маселелери чечилүүдө.

Талас, Каракол, Баткен, Балыкчы шаарларындагы лабораториялар курулуп, пайдаланууга берилди. 12 регионалдык лабораториялардын 11и капиталдык оңдоодон өттү.

Ош шаарында өсүмдүктөр лабораториясы ачылды.

Ири мүйүздүү малды идентификациялоо аяктады, Жаныбарларды идентификациялоо жана кыймылын көзөмөлдөө системасына 1 миллион 798,1 миң баш ири мүйүздүү мал киргизилди.

Адаптацияны баалоо боюнча аккредиттелген органдардын бирдиктүү Реестрине биздин 37 лаборатория кирди.

Жыл сайын айыл чарба азык-түлүктөрүн, электр кубаттуулугун жана тигилген даяр кийимдерди өндүрүү өскөн сайын аларды сатуунун географиясы да улам кеңейүүдө. Мисалы, 2019-жылы айыл чарба азык-түлүктөрүн экспорттоо 32,4 пайызга өскөн.

ЕАЭБдин электр кубаттуулуктар жалпы рыногун түзүү тууралуу Макулдашууга кол коюлган. Бул керектөөчүлөр үчүн электр кубаттуулугуна ачык-айкын бааларды коюуга мүмкүндүк берет жана Биримдиктин энергетикалык коопсуздугун бекемдейт.

ЕАЭБдин алкагында бажы төлөмдөрүнүн жалпы көлөмүнөн 1,9 пайыз суммасында бөлүнүү (расщепление) пайызын сактап калууга жетиштик.

2019-жылдын ичинде жалпысынан 17,1 млрд сом түшүп, 2018-жылга салыштырганда 5,7 пайызга көбөйгөн. Мунун ичинде биз ЕАЭБ өлкөлөрүнүн ичинде 5,6 млрд сомго бажы төлөмдөрүн көбүрөөк алдык.

2019-жылдын 9 айынын ичинде ЕАЭБ импортуна кыйыр салыктын көлөмү 890 млн сомго көбөйдү, буга чейин бул көрсөткүч дайыма 500 млн сомго чейин пландан ылдый болуп келген.

Акырындап эмгек ресурстарынын бирдиктүү рыногу калыптанып келе жатат.

Президент Сооронбай Жээнбеков 5 жылдын ичинде бирдиктүү бажы аймагы түзүлүп, экономиканын дээрлик бардык чөйрөлөрүндө макулдашылган саясат жүргүзүлүп жатканын, экономикалык өнүгүүгө жана ЕАЭБ мамлекеттеринин элдеринин бакубатчылыгын жогорулатууга жаңы мүмкүнчүлүктөр ачылганын бир нече жолу белгиледи.

Ошол эле учурда Мамлекет башчысы Биримдикке кирген айрым өлкөлөр кыска мөөнөттүү пайданын артынан кууп, мамлекеттик көзөмөлдү катуулатып, кошумча тоскоолдуктарды жаратып жатканын, мындай

мамиле интеграциянын натыйжалуулугун азайтып жатканын ачык айтып келет.

«Интеграциялык бирикмелерде өлкөлөр товарларды ташуунун ылдамдыгын жана көлөмүн көбөйтүү, продукциянын өз баасын арзандатуу аркылуу киреше табышат. Биз болсо чындыгында бири-бирибиз менен талашып-тартышып жатабыз. Биздин Өкмөттөр ички рынокто тоскоолдуктарды жоюу боюнча тиешелүү чараларды көрүшү керек. Аларды жокко чыгарбасак, Биримдигибиз максаттарына жетпей калышы ыктымал», — деп баса белгиледи Президент Сооронбай Жээнбеков.

СОЦИАЛДЫК САЯСАТ

Ишке ашырылып жаткан региондорду өнүктүрүү, өлкөнү санариптештирүү, калкты таза суу менен камсыз кылуу жана коррупцияны жоюу боюнча жигердүү мамлекеттик саясат биринчи кезекте адамдардын жашоо турмушун жакшыртууга, жумуш орундарын түзүп, элди иш менен камсыз кылуу менен миграциянын агымын азайтууга багытталган.

2019-жылы мугалимдердин айлык акысы 30 пайызга;

11 маданият мекеме кызматкерлеринин маянасы 80 пайызга;

спортчулардын жана машыктыруучулардын стипендиялары жана айлыктары 50 пайызга чейин;

Илимдер академиясынын кызматкерлеринин айлыгы 30 пайызга чейин жогорулатылды.

«Балага сүйүнчү» жөлөк пулун берүүнүн жөнөкөйлөштүрүлгөн механизми ишке киргизилди. Аны алуу мөөнөтү 2 күнгө чейин кыскарды.

Үй-бүлөлүк врачтардын айлыктары 2018-жылдын 1-октябрынан тартып 22 пайыздан 30 пайызга чейин жогорулады.

Врачтардын айлыгын көбөйтүүгө 1 млрд 260 млн сом жумшалды.

Мындан тышкары, катардагы милиционерлердин айлыгы 40 пайызга чейин көтөрүлдү. Муну ишке ашыруу үчүн 1 млрд 794 млн сом каралды.

Дагы бир маанилүү нерсе – кенже тейлөөчү кызматкерлердин, башкача айтканда, айдоочулардын, elektrik, сантехник, усталардын айлыгы орто эсеп менен эки эсеге жогорулады.

Буга бюджеттен 220 млн сом каралды.

Ушул өзгөрүүлөрдүн баары тең бюджеттин кирешесин көбөйтүү аркылуу мүмкүн болду.

Үй-бүлөдө бир учурда үч эм же андан көп бала төрөлсө, ар бир балага 50 000 сом өлчөмүндө, «балага сүйүнчү» бир жолу төлөнчү жөлөк пул бериле баштады.

Пенсиянын базалык жана камсыздоо бөлүктөрүн 5,0 пайызга индексациялоо ишке ашырылды.

Турак жай курулушу жакшы темпте өнүгүүдө. Сектордун өсүшү 9,8 пайыздын ордуна 10,6 пайызды түздү. 77 миң чарчы метр турак үйлөр пайдаланууга берилди.

Мамлекеттик ипотека компаниясы бюджеттик чөйрөдө иштегендерге 1 млрд сомго 694 жеңилдетилген насыя берди.

Улуттук банк менен биргеликте Керемет банк аркылуу 1 млрд сомдук жаңы «Социалдык ипотека» программасы ишке киргизилди.

2020-жылы жеңилдетилген ипотекалык кредит берүү программасын кеңейтүү пландалууда. 1-июлдан тартып бардык категориядагы жарандарга ипотеканын ставкаларын 12-14 пайыздан 8-10 пайызга чейин төмөндөтүлөт. Ошол эле учурда бала-чакалуу жаш үй-бүлөлөргө артыкчылык берилет.

Жетим-жесирлерге жана улгайган жарандарга ылайыкталган атайын борборлор Кыргызстандын бардык аймактарында ачылууда.

2020-жылдын 1-январына карата мамлекеттик жөлөкпулду алуучулардын саны 563,6 миң адамды түздү.

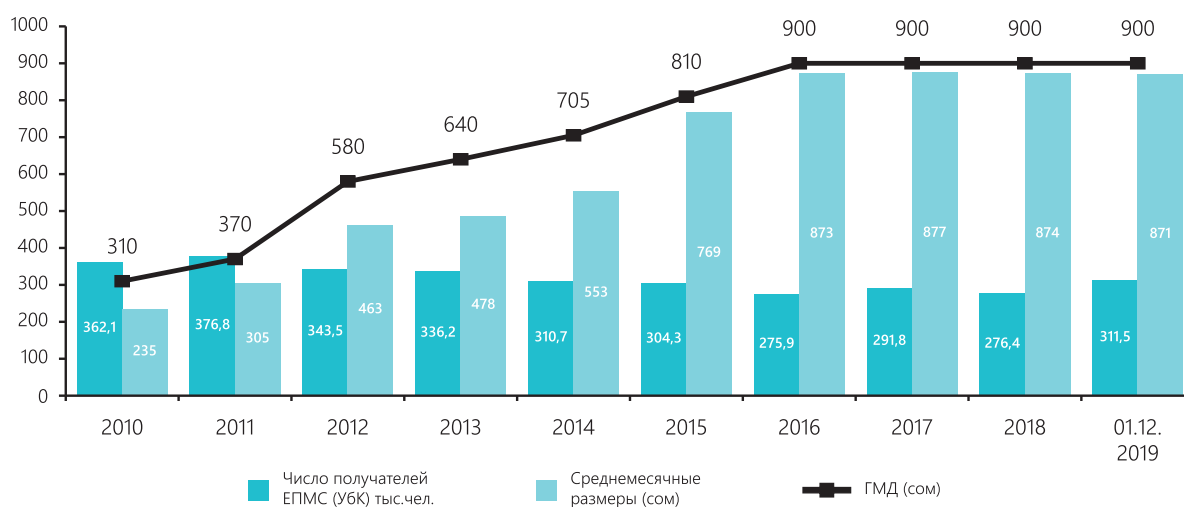
«Үй-бүлөгө көмөк» – 16 жашка чейинки балдары бар муктаж жарандарга (үй-бүлөлөргө) ар айлык жөлөкпул алуучулардын саны – 308,7 миң адам.

Балдары бар, аз камсыз болгон үй-бүлөлөргө ай сайын берилүүчү жөлөкпул (өткөөл мезгилдин алкагында) алуучулардын саны (АҮСЖ) – 9 адам.

«Социалдык жөлөкпул» – пенсиялык камсыз кылууга укугу жок адамдарга ар айлык жөлөкпул алуучулар – 93,1 миң адам.

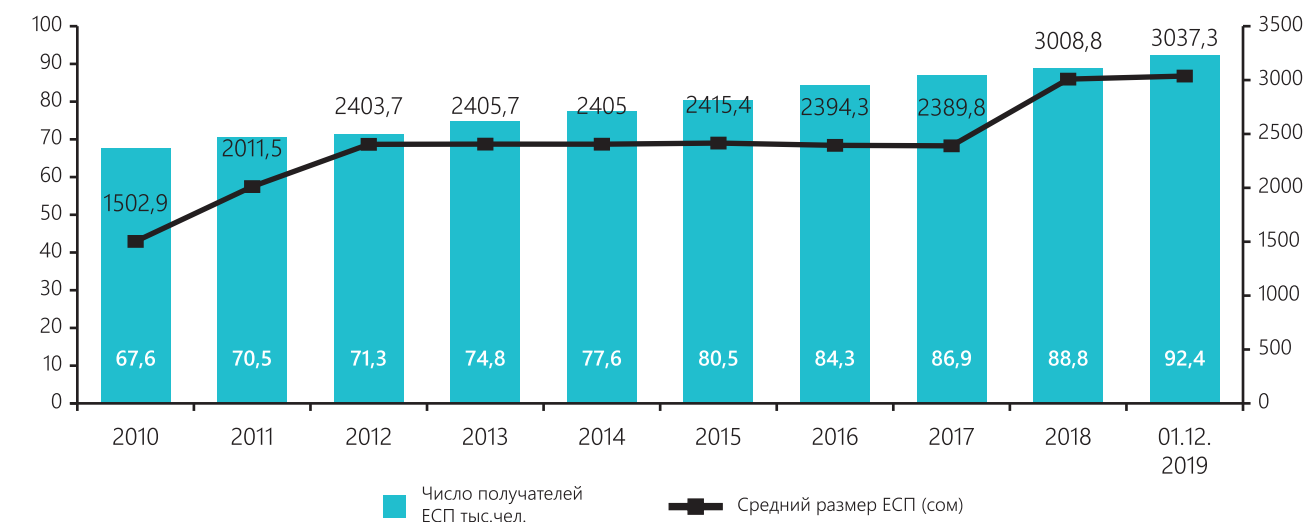
Бала төрөлгөндө бир жолку жөлөкпул «балага сүйүнчү» алуучулар – 161,8 миң адам.

2019-жылдын 1-декабрынан тартып «үй-бүлөгө көмөк» жөлөкпулдун өлчөмү эсептеле турган кепилденген эң төмөнкү кирешенин (КЭТК) өлчөмү 900 сомдон 1000 сомго (10 пайыз) жогорулатылды.

2018-жылдын июль айынан тартып ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген балдар жана бала кезден ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген адамдар үчүн социалдык жөлөкпулдун өлчөмү 33 пайызга жогорулады.

2019-жылдын 1-декабрынан тартып үч же андан көп бала төрөлгөн учурда ар бир балага 50 000 сом өлчөмүндө, «балага сүйүнчү» бир жолу берилүүчү жөлөкпул дайындала баштады.

2019-жылдын 1-январынан тартып үч же андан көп бала төрөлгөн учурда ар бир балага 50 000 сом өлчөмүндө, «балага сүйүнчү» бир жолу берилүүчү жөлөкпул дайындала баштады.

Багууга жана көзөмөлгө дайыма муктаж болгон баланы баккан ата-энелерге мамлекеттик колдоо көрсөтүү үчүн 2019-жылдын 1-январынан баштап 4900 сомдон айлык акы төлөнүп баштады.

2019-жылдын 1-январынан тартып жөлөкпулга үй-бүлөнүн муктаждыгын аныктоодо үй-бүлөнүн кирешесинен багууга жана көзөмөлгө дайыма муктаж болгон ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелүү баланын жеке ассистентинин кызмат көрсөтүүлөрүнүн акысы алынып салынды.

Президент С. Жээнбековдун буйругуна ылайык Улуу Ата Мекендик согуштун ардагерлерине 20000 сом өлчөмүндө бир жолу берилүүчү акчалай жөлөкпул берилди.

2020-жылдын 1-январына карата 5369 турмуштук оор кырдаалга кабылган балдар табылган. Алардын ичинен 2796 (52 пайыз) бала турмуштук оор кырдаалдан чыгарылды.

Ата-энесинин кароосунан ажыраган балдарды жана жетим балдарды тарбиялоонун үй-бүлөлүк формасын өнүктүрүү боюнча иштер жүргүзүлүүдө.

Азыр 46 бала үй-бүлөлөрдө тарбияланышууда.

2018-жылы 132 кабыл алуучу үй-бүлөлөр үчүн талапкерлер окуудан өтүштү. Азыркы учурда 70 кабыл алуучу үй-бүлөлөр үчүн талапкерлердин тизмеси даярдалды.

Жалпы республика боюнча балдарга карата зордук-зомбулуктун алдын алуу боюнча райондук штабдын иштери кайрадан жандандырылды. Үймө үй кыдыруулардын жыйынтыгында жалпысынан 106 985 эмгек мигранттарынын балдары аныкталган, алардын ичинен 89 544 бала сырткы мигранттардын балдары болгон.

ЮНИСЕФтин колдоосу менен турмуштук оор кырдаалда турган балдардын автоматташтырылган базасы иштелип чыкты.

2019–2020-жылдарга балдарга карата ырайымсыз мамилени жана зомбулукту болтурбоо боюнча ыкчам чаралардын планы иштелип чыгып бекитилди.

Балдарды асыроо тартиби жөнөкөйлөштүрүлдү, б.а. эми жарандар асырап алууга документтерин Мамлекеттик кызматтар порталы (www.ego.kg) аркылуу берсе болот. Ал эми баланы асыроо боюнча кортундуну берүү мөөнөтү 14 күндөн 7 күнгө кыскартылды.

Майыптардын укуктары жөнүндө БУУнун конвенциясы ратификацияланды.

Евразия экономикалык биримдигине мүчө мамлекеттердин эмгекчилерин пенсиялык камсыздоо жөнүндө келишимге кол коюлду.

Калкты иш менен камсыз кылууга көмөктөшүү системасын санариптештирүүнүн алкагында жалпы республика боюнча «Эмгек рыногунун автоматташтырылган маалыматтык системасы» (ЭРМС) программалык камсыздоо ишке киргизилүүдө.

«Жумуштуулук» (www.zanyatost.kg) интерактивдүү порталы иштөөдө. Анда республика боюнча бардык бош орундар, иш менен

камсыз кылууга көмөктөшүү чөйрөсүндөгү мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөр, ошондой эле иш-чаралар жана жаңылыктар жайгаштырылган.

Мамлекеттик төлөмдөрдүн өлчөмүн эсептөөчү электрондук онлайн калькулятор ишке киргизилди (мамлекеттик жөлөкпулдар, акчалай компенсациялар, расымдык жөлөкпул, жумушсуздук боюнча жөлөкпул).

Эми жарандар өз алдынча социалдык төлөмдөрдүн өлчөмүн алдын ала эсептеп биле алат.

БИЛИМ БЕРҮҮ – ӨНҮГҮҮНҮН БАШКЫ РЕСУРСУ

Кыргызстанда сапаттуу билим берүү мамлекеттик саясаттын эң башкы артыкчылыгы деп жарыяланды.

Кийинки жылдары Кыргызстанда ар бир баланын билим алуусу үчүн шарттарды түзүү боюнча азыноолак иштер жасалууда.

2019-жылдын аягына карата республика боюнча 31 мектептин жана 107 балдар бакчаларынын курулушу толук аяктады.

72 билим берүү объектилери капиталдык оңдоодон өттү, ага республикалык бюджеттен 165 миллион сом жумшалды.

Азыр өлкө боюнча 1371 мектептин 1-4-класстарынын окуучулары ысык тамак менен камсыз болушкан. 2020-жылы дагы 290 мектептин окуучуларына ысык тамак бериле баштайт.

2019-жылдын 1-октябрынан тартып билим берүү мекемелеринин кызматкерлеринин айлык акылары 30 пайызга көбөйтүлдү.

Жалпы билим берүү мекемелериндеги бардык категориялар боюнча айлык акысы көтөрүлгөн кызматкерлердин саны:

74 709 жалпы билим берүү мекемелериндеги мугалимдер;

7 694 мектепке чейинки билим берүү мекемелеринин тарбиячылары;

3 680 кесиптик билим берүү мекемелеринин кызматкерлери;

7 427 орто билим берүү кызматкерлери (колледж);

23 339 билим берүүнүн башка кызматкерлери (бардык билим берүү уюмдарындагы административдик башкаруу персоналы, кошумча ийрим өтүүчү мугалимдер, методисттер, балдар үйлөрүнүн жана мектеп интернаттарынын тарбиячылары).

Билим берүү кызматкерлеринин айлык акысы орточо 3,5 миң сомдон 5-7 миң сомго чейин жогорулады.

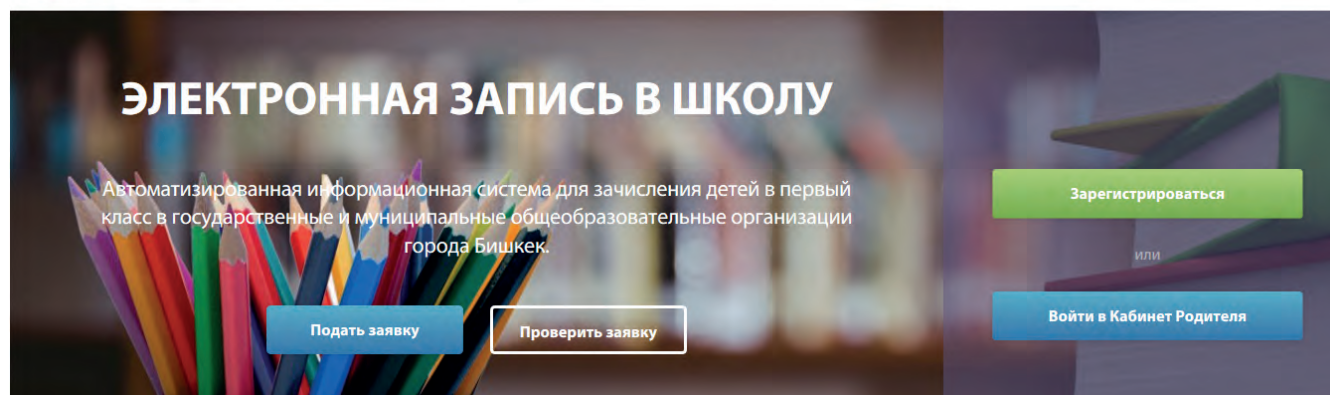
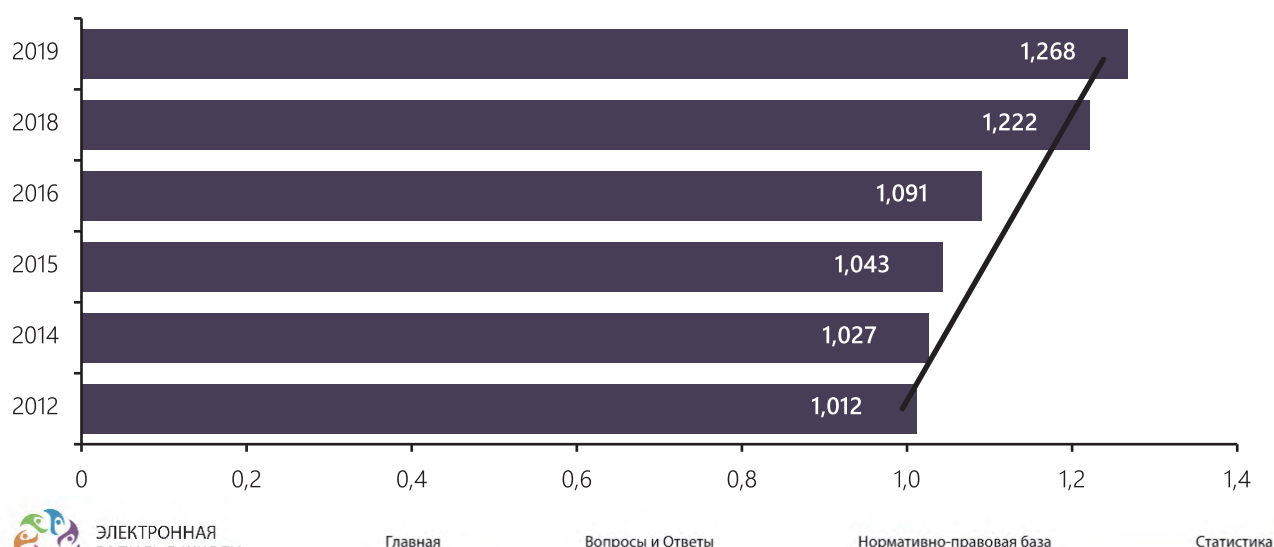
Мугалимдердин айлык акысын жогорулатууга республикалык бюджеттен 1 млрд 742 миң 482 сом бөлүндү.

Мектептеги билим берүү

2019-жылы мектеп жашындагы балдарды камтуу 2012-жылга салыштырмалуу 255 миң 765 балага көбөйдү. Башкача айтканда, бүгүн

өлкөдөгү 2 миң 265 мектептерде 1 млн 268 миңден ашык бала тарбия, билим алышууда.

Количество учащихся школ (млн чел.)

2019-жылы Бишкек шаарында пилоттук режимде www.mektep.edu.gov.kg платформасында «Мамлекеттик жана муниципалдык жалпы билим берүүчү уюмдарда балдарды электрондук каттоо» автоматташтырылган маалыматтык системасы ишке киргизилди.

2019–2020-окуу жылында бул система аркылуу Бишкек шаарындагы мектептердин 1-класстарына 19047 бала кабыл алынды.

2020–жылдан тартып, бул долбоор Ош, Жалал-Абад, Токмок, Кара-Балта жана башка шаарларда киргизилет.

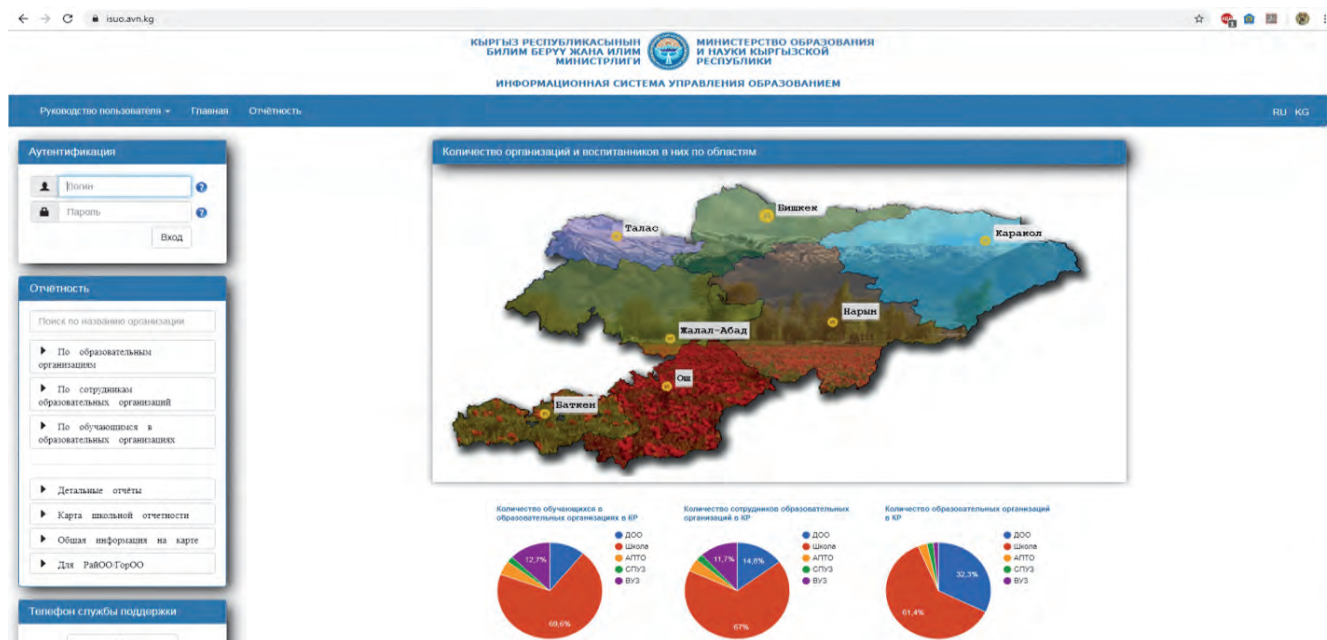
Билим берүү чөйрөсүнүн уюмдарын электрондук лицензиялоо системасы иштелип чыкты.

«Алиппе ТВ» билим берүүчү долбоорду ишке киргизүү пландалууда.

Бүт өлкө боюнча мектептердин электрондук карталары жана Билим берүүнү башкаруунун бирдиктүү базасы түзүлүүдө.

Билим берүүнү башкаруу маалыматтык системасы (ББМС) түзүлдү (www.isuo.avn.kg платформасында). Ал төмөнкү маалыматты чогултууну жана талдоону автоматташтырат:

- бардык деңгээлдердеги билим берүү уюмдары боюнча;
- окуучулар боюнча;
- билим берүү жана билим берүүчү уюмдардын башкаруу органдары боюнча.

ББМС билим берүү органдарын маалымат менен камсыз кылат жана анын негизинде чечим кабыл алууга шарт түзөт.

Кыргыз Республикасындагы мектепте билим берүү системасын санариптик трансформациялоо боюнча «КЕЛЕЧЕКТИН МЕКТЕБИ» Программасы иштелип чыкты. Анын максаттары:

- билим берүү уюмдарын кең тилкелүү Интернет менен, компьютердик, мультимедиялык ж.б. каражаттар, санариптик окутуу жана өнүктүрүү үчүн тармактык инфраструктура менен камсыздоо (E-environment);
- окутуу процессинде санариптик маалымат технологияларын колдонуу тармагында билим берүүнүн бардык деңгээлинде педагогдордун компетенттүүлүк деңгээлин жогорулатуу (E-teacher);
- окутуунун заманбап санариптик дидактикалык каражаттарын түзүү, окутуу процессинин жеке компетенттүү-багыт берүүчү мамилесин уюштурууга өтүү үчүн санариптик технологияларды колдонуу (E-learning);
- мектептеги билим берүү системасында электрондук башкарууну жана электрондук кызмат көрсөтүүлөрдү ишке ашыруу (E-services).

«КЕЛЕЧЕКТИН МЕКТЕБИ» долбоорунун алкагында окуучуларды эл аралык олимпиадаларга даярдоо пландалууда.

Республиканын 30 мектебинде ишке ашырылып жаткан инновациялык долбоор бүт республикага жайылтылат.

Интернет тармагына мамлекеттик жана муниципалдык мектептердин 99 пайызы туташтырылды.

Дүйнөлүк Банктын долбоорунун алкагында 91 мектеп жана Азия өнүктүрүү банкынын долбоорунун алкагында 30 мектеп (ар бир райондо жана 20 кичи шаарда) инновациялык мектеп статусун алды.

30 инновациялык мектептин физика, химия, биология, география жана математика кабинеттери окутуу эмеректери, ошондой эле математика жана табигый илимдер тармагындагы предметтерди окутуу үчүн лабораториялык жабдуу (300дөн ашуун түрү), анын ичинде люксометрлер, телескоптор, рефракторлор, штативи менен биноклдор, жылдыздуу асмандын кыймылдуу картасы, микроскоптор, бинокулярлар менен да жабдылды.

Инновациялык мектептер компьютердик жабдуу менен, мультимедиялык проекторлор, көрсөтмө куралдар, муляждар, карталар, демонстрациялоочу моделдер, гербарийлер жана химиялык реактивдер менен толук жабдылды.

Мугалимдерди аралыктан окутуу кабинеттери жабдылды.

Бул долбоордун алкагында ар бир региондо онго жакын так жана техникалык адистиктер, көп тилдүүлүккө багытталган мектеп болот. Ал мектептерде балдарга педагогдор гана эмес, менеджерлер, банкирлер, ишкерлер билим беришет.

Рынок талабын эске алып, кесиптик билим берүүнү мектепте окутуу менен айкалыштырган «100 мектеп + 100 ПТУ» программасы иштеп жатат.

Жогорку класстын окуучулары мектепте окуу менен бирге кошумча эки кесипке ээ болушат: информациялык технологиялар

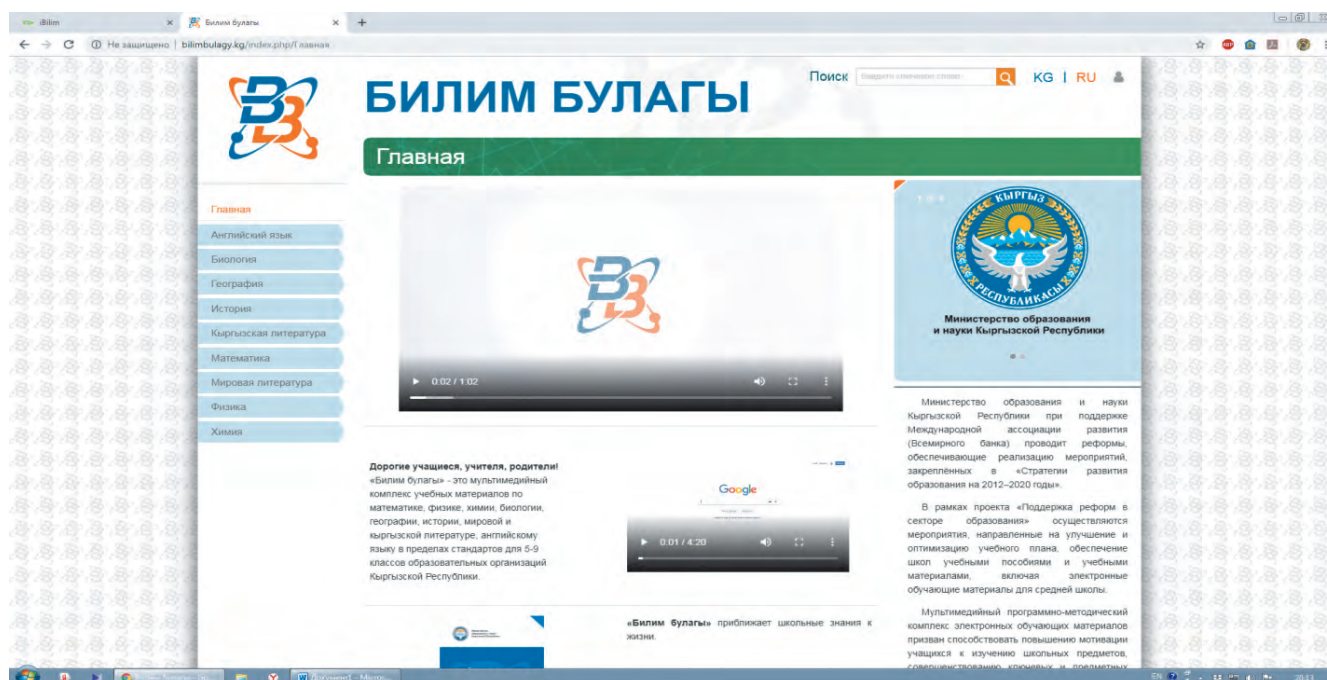
менен кошо дагы бир кесипти, мисалы тигүүчү, ашпозчу, чачтарач деген кесипти алып чыгышат.

2018-жылы 1-класстан 4-класска чейинки балдардын кошумча билим алуусун өнүктүрүү максатында iBilim жана 5-класстан

9-класска чейинки балдар үчүн «Билим Булагы» платформалары иштелип чыкты.

КР Улуттук китепканасынын базасынын www.lib.kg сайтында Ачык билим берүү ресурстарынын улуттук репозиторийи түзүлдү.

Мектепке чейинки билим берүү

Мектепке чейинки билим берүүгө талап өсүүдө. Өлкөдө балдар бакчаларынын саны жыл өткөн сайын көбөйүп жатат.

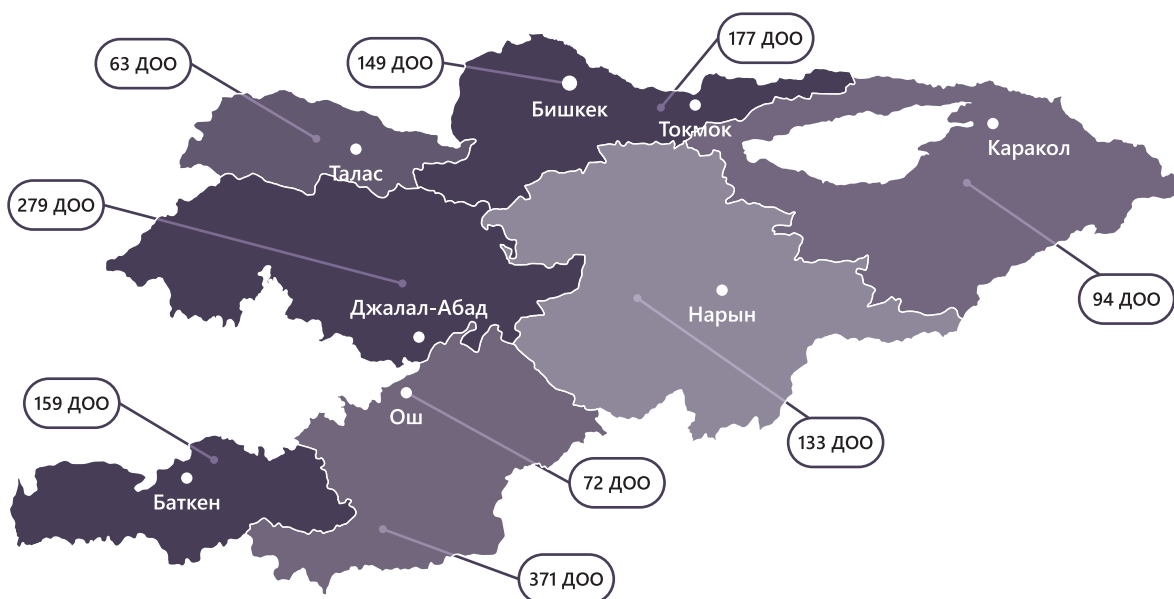
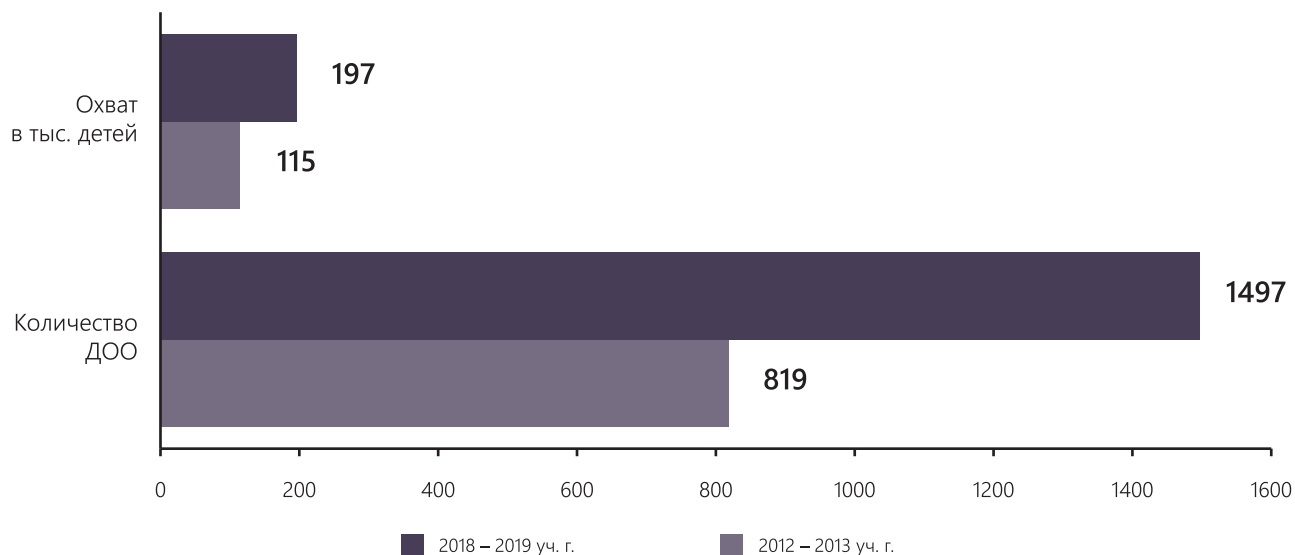
Кийинки жылдары мамлекеттик-жеке менчик өнөктөштүктүн негизинде түзүлгөн-балдар бакчаларынын саны көбөйүүдө.

Балдарды мектепке чейинки билим берүү менен камтуу 40 пайызды түздү. 2023-жыл-

га чейин бул көрсөткүчтү 80 пайызга чейин жеткирүү пландалууда.

2012–2013-окуу жылында 819 бала бакчага 115 миң бала барган.

2018–2019-окуу жылында 1497 бала бакчага 197 миң бала барды.

2018-жылы алыс жайгашкан айылдарда 10 000 бала барган, кыска мөөнөттө иштеген 120 бала бакча ачылды.

Жалпы билим берүүчү уюмдарды оптимизациялоонун натыйжасында мектептин алдында ачылган 100 бала бакча иштеп жатат. Ага барган балдардын саны – 7358.

Мурда бала бакча болгон 224 имарат кайрадан балдарга кайтарылды. Анын ичинен 14 бала бакча 2019-жылы кайтарылып берилди.

1296 бала бакчада үчтөн алты жашка чейинки курактагы балдар үчүн өнүктүрүү, окутуу жана тарбиялоо программасы киргизилет.

Тогуз айылдык китепкананын базасында Эрте өнүктүрүү борборлору ачылды.

Калктын аялуу катмарындагы балдарга жол ачууга багытталган мектепке чейинки билим берүү чөйрөсүндөгү мамлекеттик социалдык буйрутма программасы жүзөгө ашырыла баштады.

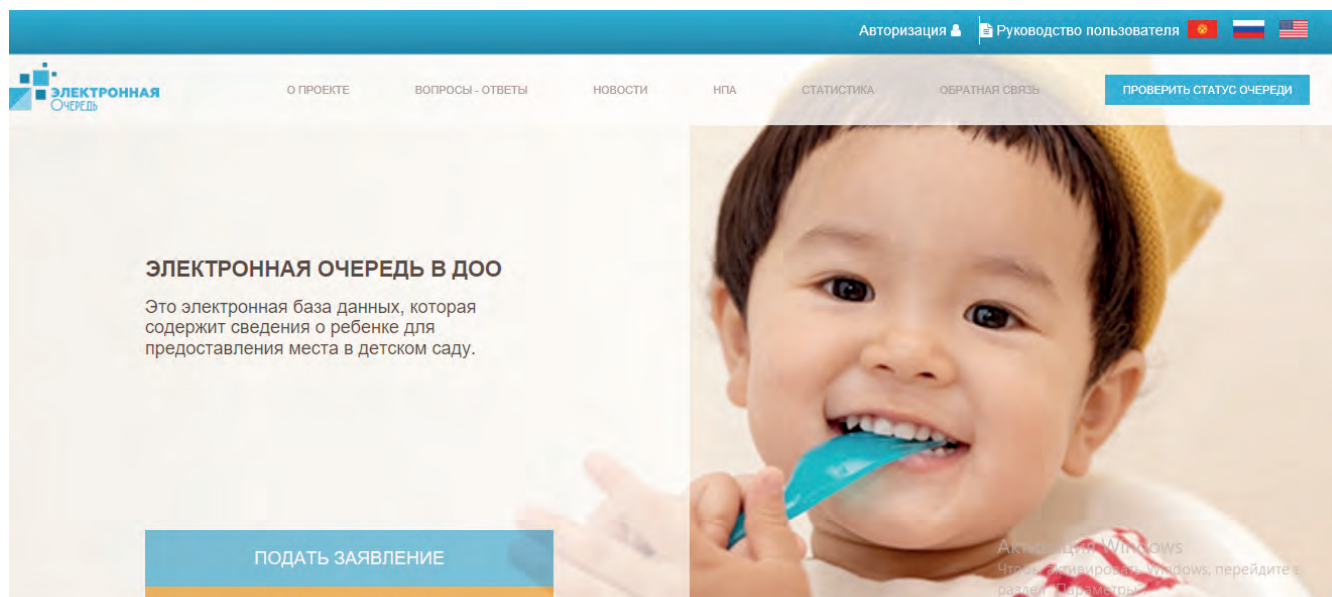
Бул программа Бишкек шаарында сынак түрүндө жүзөгө ашырылат. Ал акысынын 50 пайызы республикалык бюджеттен каржылана турган жеке менчик бакчаларга 1000 баланын барышына мүмкүндүк берет.

Заманбап талаптарды эске алуу менен 2019-жылы «Мектепке чейинки билим берүү жана балдарды кароо» Кыргыз Республикасынын мамлекеттик билим берүү стандарты жаңыртылды.

balabakcha.edu.gov.kg платформасында Кыргыз Республикасынын мектепке чейинки билим берүү уюмдарына «Электрондук кезек» программасы киргизилген.

Электрондук кезек программасынын башкы максаты – балдардын мектепке чейинки уюмдарга ачык-айкын жана бирдей шартта кабыл алынуусун камсыздап, бул чөйрөдөгү коррупцияны жоюу.

2018–2019-окуу жылында 117 миңден ашык өтүнүчтөр катталды жана 50109 бала электрондук кезек форматында бала бакчага кабыл алынды.

Инклюзивдик билим берүү

Атайын билим алуу керектөөлөрү бар ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген балдарды билим берүү менен камтууну жогорулатуу максатында Инклюзивдик билим берүүнү өнүктүрүүнүн Концепциясы жана Программасы 2019-жылдын 19-июлунда бекитилген.

Программаны ишке ашыруунун жыйынтыктары боюнча 2023-жылда төмөнкүлөр күтүлүүдө:

- атайын билим алуу муктаждыктары бар балдарды окутуу маселелери боюнча ченемдик укуктук базаны жакшыртуу;
- билим алууга жетүү мүмкүнчүлүгү бар атайын билим алуу муктаждыктары бар балдардын санын көбөйтүү;
- жатак тибиндеги стационардык шарттарда билим алган балдардын санын төмөндөтүү;
- билим берүү уюмдарынын инфратүзүмүн атайын билим алуу муктаждыктары бар балдардын муктаждыктарын эске алуу менен жакшыртуу;
- инклюзивдик билим берүүнүн, үй-бүлөлөрдү жана балдарды социалдык коштоо системасынын эффективдүү үлгүсүн киргизүү;
- атайын билим алуу муктаждыктары бар балдарды коомго социалдаштыруу жана интеграциялоо үчүн шарттарды түзүп берүү.

Баштапкы кесиптик билим берүү

Республика боюнча 98 кесиптик лицейлерде 30 миң окуучу билим алат.

Акыркы 3 жылдын ичинде окуу жайлардын жарымы оңдолуп, заманбап жабдуулар менен жабдылган.

Численность учащихся в ПЛ

22 окуу жайда суроо-талапка ээ адистиктер боюнча жаңы окуу жабдууларын жеткирүү ишке ашырылды,

«Күнөскана чарбачылыгы» кесиби боюнча жети күнөскана түзүлгөн жана иш алып барууда, өндүрүштүк устаналар ачылды.

Аймактардагы бир катар кесиптик лицейлер окуу жабдуулары, окуу китептери жана усулдук материалдар, электрондук китепканалар менен жабдылды,

Кесиптик лицейлерде суроо-талапка ээ адистиктер боюнча адистерди даярдоо үчүн төрт заманбап окуу-өндүрүштүк комплекс түзүлдү.

Суроо-талапка ээ адистиктер боюнча кыска мөөнөттүү окутуу модулдук технологиялары боюнча окутуу пландары иштелип чыкты.

Кесиптик баштапкы билим берүү системасына дуалдык окутуунун элементтерин

пилоттук (эксперименталдык) негизде ишке киргизүү жөнүндө жобо жана Кесиптик баштапкы билим берүү окуу жайларына кабыл алуунун болжолдуу планын түзүү боюнча нускама иштелип чыкты.

Экономиканын беш тармагы боюнча (жеңил өнөр жай, курулуш, коомдук тамактануу, тейлөө жана энергетика чөйрөсү) кесиптик лицейлердин бүтүрүүчүлөрүнүн кесиптик компетенттүүлүктөрүн көз карандысыз сертификациялоо боюнча пилот жүргүзүлүүдө.

Кызмат көрсөтүү тармагынын кызматкерлеринин кесипкөйлүгүн көз карандысыз сертификациялоочу тармактык борбор ачылды.

40 кесиптик лицейлер экзамендерди өткөрүү учурунда көз карандысыз сертификациялоонун элементтерин колдонууда. 2018-2019-окуу жылында 1200дөн ашык бүтүрүүчү көз карандысыз сертификациялоого катышты.

Орто кесиптик билим берүү

Жыл сайын Кыргыз Республикасынын кесиптик орто окуу жайларына орточо эсеп менен 30 миң абитуриент кабыл алынат.

Кесиптик орто билим берүү боюнча кадрлар 100дөн ашык адистик боюнча даярдалууда.

Жыл сайын бул окуу жайлардын бүтүрүүчүлөрүнүн 40 пайыздан 70 пайызга чейинкилери кесиби боюнча жумушка орношот. Ал эми 30 пайыздан ашыгы жогорку окуу жайларына окууга өтүшөт.

Кесиптик орто билим берүү үчүн иш берүүчүлөрдү тартуу менен жаңы муундагы 124 мамлекеттик билим берүү стандарты иштелип чыккан.

Алдыңкы тажрыйба борборлору катары кесиптик орто билим берүү уюмдарынын тизмеси, ошондой эле Даярдоо жана кесипкөйлүктү жогорулатуу борборлору боло турган колледждердин тизмеси бекитилген.

Баштапкы жана кесиптик орто билим берүү деңгээлдери үчүн кесиптик стандарттардын макети иштелип чыкты.

Жогорку билим берүү

Кыргызстанда 63 жогорку окуу жайы бар, анын 31и мамлекеттик, 32си жеке менчик.

ЖОЖдордун студенттеринин жалпы контингенти 167 миң адамды түзөт.

Алардын ичинен аралыктан билим алуу технологияларын колдонуу менен 23 миң студент билим алууда.

Высшие профессиональные учебные заведения

Жогорку кесиптик билим берүүнүн сапатынын кепилдигин камсыз кылуу максатында ЖОЖдорду аккредитациялоо жүргүзүлөт.

Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлигинин алдында Улуттук аккредитациялык кеңеш түзүлдү.

2015–2016-окуу жылынан баштап гранттар боюнча абитуриенттерди кабыл алууну ишке ашыруучу бардык мамлекеттик ЖОЖдор ЖРТ сертификатынын штрих-кодун электрондук окуучу каражаттарды колдонушат.

Электрондук окутуу концепциясы иштелип чыкты. Анын негизги максаттары:

- кайсы адистик боюнча билим алып жаткандыгына карабастан, ар бир студенттин жана бүтүрүүчүнүн технологиялык жактан мыкты даярдыгын камсыздоо;
- маалыматтык технологиялар колдонулуучу тармактарда жакшы иштеши үчүн мыкты кадрларды даярдоо;
- билим берүүнүн бардык деңгээлдеринде маалыматтык технологияларды иштеп чыгуу жана ыкмаларын ишке киргизүү үчүн аралыктан жана электрондук окутуу тажрыйбасы бар ЖОЖдордун дараметин колдонуу.

2024-жылга чейин Кыргызстандын ЖОЖдорунун жогорку окуу жайлардын эл аралык рейтингине кошулушуна жетишүү максаты коюлууда.

«ДЕНИ САК АДАМ – ӨНÜККӨН ӨЛКӨ»

«Дени сак адам – өнүккөн өлкө» деп аталган 2019–2030-жылдарга карата калктын ден соолугун коргоо жана саламаттык сактоону өнүктүрүү боюнча Мамлекеттик программа кабыл алынган.

Республика боюнча 47 миң медицина кызматкерлери элибиздин ден соолугунун сакчылыгында кызмат кылышууда.

Акыркы эки жылдын ичинде үй-бүлөлүк дарыгерлердин эмгек акылары 2 эсеге өстү.

Үй-бүлөлүк медайымдардын жана фельдшердик-акушердик пункттардын ортоңку звенодогу кызматчыларынын базалык окладдарынын 30 пайызы өлчөмүндө кошумча төлөнө баштады.

Үй-бүлөлүк медицина борборлорунун дарыгерлеринин орточо айлыгы 24426 сом болду. Ошол эле мезгилде 40 миң сомдон айлык ала баштаган дарыгерлер да бар.

Үй-бүлөлүк медицина борборлорунда иштеген дарыгерлердин айлыгынын жогорулашы менен медициналык жардамдын баштапкы деңгээлине 639 жаңы дарыгерлерди тартууга мүмкүнчүлүк жаралды.

Кургак учукка каршы кызматтын жана тез жардам станцияларынын жумушчуларына айлык акыларды жогорулатуу мүмкүнчүлүктөрү каралууда.

Кыргызстан ымыркай балдар өлүмүн үчтөн эки эседен ашык кыскартуу боюнча миң жылдыктын Максатына жеткен дүйнөдөгү 62 өлкөнүн бири болуп саналат.

2019-жылы ымыркай балдардын өлүмү 1000 тирүү төрөгөн балага – 16,8ди түзгөн (2018-ж. – 14,86); кыскартуу – 13,5 пайыз.

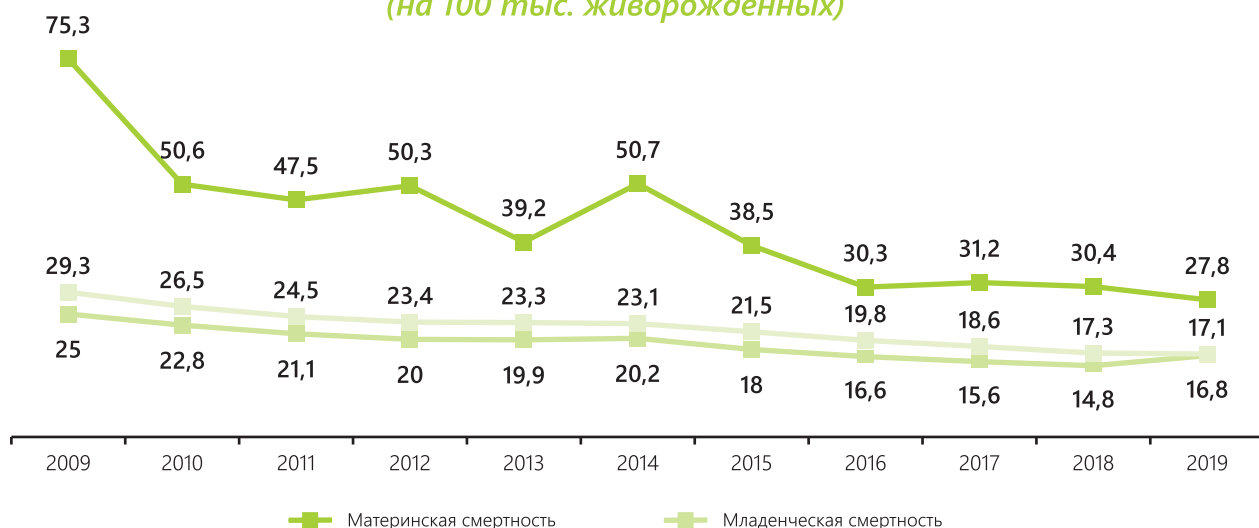
5 жашка чейинки наристе балдардын өлүм коэффициенти кыскарган, 2018-жылы тирүү төрөлүшкөн 1000 балага карата 17,3кө чейин (2017-жылы – 18,6), кыскартуу – 7,0 пайыз.

Ошондой эле 5 жашка чейинки наристе балдардын өлүм коэффициенти кыскарган. 2019-жылы тирүү төрөлүшкөн 1000 балага

карата 17,1ге чейин (2018-жылы – 17,3), кыскаруу – 7,0 пайыз.

2019-жылы энелердин өлүм көрсөткүчү тирүү төрөлгөн 100 миң адамга 27,8ди түзгөн. (2018-жылы – 30,4).

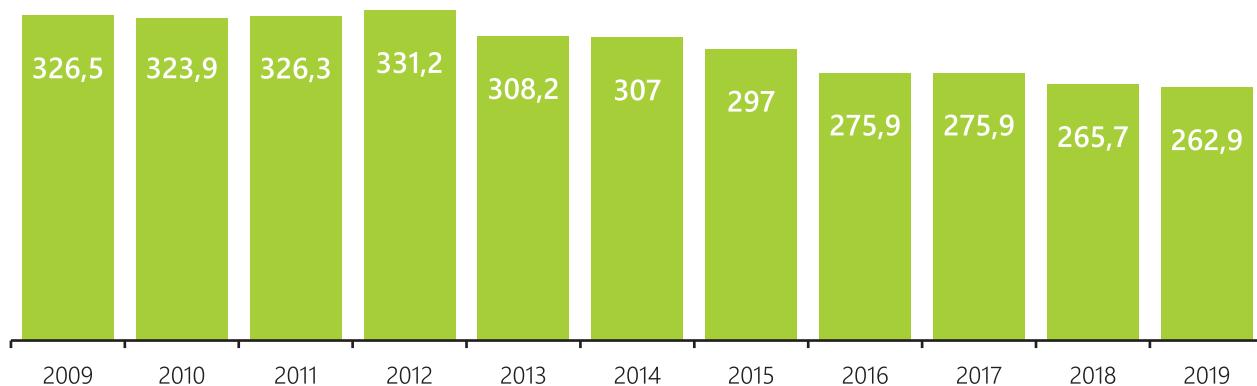
**Материнская, младенческая и детская смертность за 2009 — 2018 гг
(на 100 тыс. живорожденных)**

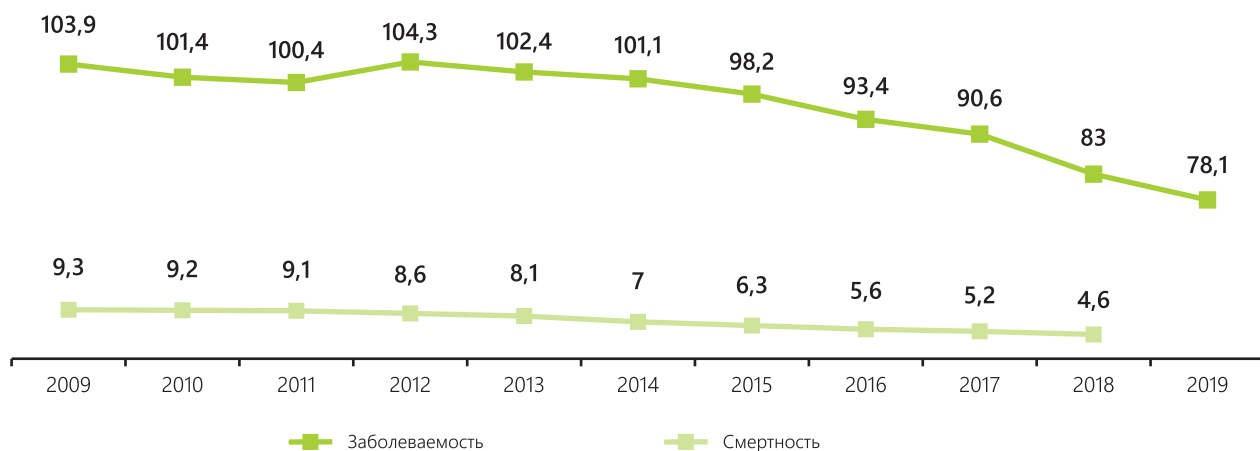
Жүрөк-кан тамырлар (ЖКТ) ооруларынан болгон өлүмдүүлүк 100 миң калктын санына

2019-жылы 264,2ге кыскарды, же 2018-жылга салыштырмалуу 0,5 пайыз төмөндөгөн.

**2019-жылы ЖКТ ооруларынан болгон өлүмдүүлүк
(100 миң калктын санына карата)**

Кургак учук менен ооругандар жана өлүмдүүлүк (2009–2019-ж.)

«Кургак учукту жеңебиз» долбоорунун колдоосу менен Улуттук фтизиатрия борборунда (УФБ) референс-лаборатория иштей баштады. Ал Гаутинг шаарындагы (ФРГ) супранационалдык референс-лаборатория менен кызматташууда.

Бул диагноз коюуну алда канча тездетип, башкаларга жугузуп алуу коркунучун азайтып, калктын убактысын жана чыгымдарын бир топ үнөмдөөгө мүмкүндүк берди.

Кургак учук менен ооруган бейтаптар дары-дармектер менен толук камсыздалды.

Улуттук Кызыл Жарым ай коому Араб өлкөсүнүн финансылык колдоосу менен инфекциялык контролдун бардык чараларын эске алуу менен корпус курулуп, иштеп жатат.

Социалдык абалына карабастан, кургак учукка чалдыккандарга бардык жогорку технологиялык жана кымбат диагностика ыкмалары акысыз көрсөтүлөт.

Акысыз медициналык кызматтарды алууга укуктуу балдардын жаш курагы 5тен 6 жашка чейин көтөрүлдү.

Мындан тышкары, жеңилдетилген шарттарда медициналык кызматтарды алууга укуктуу камсыздандырылган жарандардын

категориясына калкты иш менен камсыздандыруучу мамлекеттик органдарда каттоодо турган жумушсуздар, күндүзгү окуу бөлүмдөрүндө окуган, жашы 21ге жете элек орто жана жогорку кесиптик окуу жайларынын студенттери жана аскер кызматкерлери киргизилди.

Кытай Эл Республикасынын Өкмөтүнүн грантынын эсебинен Ош шаарындагы оорукана комплексинин курулушу аяктаган.

Немис өнүктүрүү банкынын каржылоосу алкагында Жалал-Абад облустук ооруканасынын шашылыш жардам көрсөтүү бөлүмүнүн эки кабат имаратынын курулушу аяктады.

Бишкек шаарында Перинаталдык борбор курулуп жатат.

Мамлекеттик жеке өнөктөштүк долбоорунун чегинде Бишкек, Ош жана Жалал-Абад шаарларында 4 гемодиализ борборлору ачылды.

Улуттук онкология жана гематология борборун жогорку технологиялык медициналык жабдуулар менен жабдууга (линиялык тездеткич, компьютердик томограф, кыска фокустуу рентгенотерапия аппараты жана рентгеноскопия жана рентгенография үчүн дистанттык башкаруудагы рентгендиагностикалык санариптик комплекс) 7 млн АКШ доллары бөлүндү.

2018-жылы республикалык бюджеттен бөлүнгөн каражаттардын эсебинен 16 саламаттык сактоо объекти курулду.

2019-жылы 24 саламаттык сактоо объектилери курулган, 17 объектти оңдоо иштери өткөрүлгөн.

«Элдик мобилдүү клиника» программасынын чегинде 2019-жылдын 1-сентябрына карата 46 519 адам текшерилген.

Чүй, Ош, Жалал-Абад, Ысык-Көл облустарынын мобилдүү клиникалары менен Улуттук госпиталдын көчмө медициналык борбору тарабынан 945 бейтап аныкталып, кийинки текшерүүгө жана дарылоого жөнөтүлгөн.

Жергиликтүү бюджеттердин жана донорлордун эсебинен 77 медициналык мекемелер курулду. Алардын ичинде 62 ФАП, 8 үй-бүлөлүк дарыгерлер топторунун имараттары жана 7 аймактык ооруканалардын бөлүмдөрү бар.

10 саламаттык сактоо мекемелери жалпы суммасы 937 миң АКШ долларга медициналык жабдуулар менен камсыз болушту.

Талас областтык Перинаталдык корпусун медициналык жана башка жабдуулар менен камсыз кылууга 6 млн еврого жакын каражат жумшалды.

Бишкек шаарындагы Шашылыш медицина борборунун имараты капиталдык оңдоодон өткөрүлдү.

Борбордо жаңы автоматташтырылган башкаруу системасы киргизилди.

Бул долбоорду ишке ашыруу диспетчерлердин чакырууларды карап чыгуу мөөнөтүн кыскартып (чакырууну кабыл алуудан бригаданын жөнөп кетишине чейин), бригаданын жолдо жүрүү убактысын кыскартты.

Күнү-түнү иштей турган 5 тез жардам бригадаларына эсептелген Борбордун жаңы типтүү имаратын куруу пландалууда.

Өлкөнүн 40тан ашык саламаттык сактоо мекемелеринде бардык негизги процесстерди (бейтапты кабыл алуу, ооруканага жаткыруу, диагноз коюу, дарылоо, аптека, лаборатория) камтыган стационардык бейтаптын электрондук картасы (дарттын электрондук таржымалы) киргизилүүдө.

Бишкек шаарынын жана региондордун медициналык уюмдарында «Амбулатордук электрондук медициналык карта», «Врачтын кабыл алуусуна электрондук түрдө жазылуу», «Электрондук жеңилдетилген рецепт» комплекстик-маалымат системасы киргизилген. 22 автоматташтырылган маалыматтык системалар «Түндүк» ведомстволор аралык өз ара аракеттенүү системасына кошулган.

СПОРТТУК ЖЕТИШКЕНДИКТЕР

Акыркы эки жыл спорттук жетишкендиктерге бай жылдар болду.

Дүйнөлүк жана эл аралык ири спорттук таймаштарда чоң ийгиликтерге жетишип, мамлекетибиздин Туусун бийик көтөргөн, кыргыз спортунун даңкын арттырган элибиздин намыскөй уул-кыздарынын ысымдарын сыймыктануу менен атайбыз.

Кыргызстан элинин сыймыгы, таланттуу спортчу **Айсулуу Тыныбекова** 2019-жылы апрель айында аялдар күрөшү боюнча Азия чемпиону болгон.

Ал эми ошол эле жылы сентябрь айында Айсулуу Тыныбекова күрөш боюнча дүйнө чемпиону наамын жеңип алган Кыргыз спортунун тарыхындагы алгачкы спортчу болуп калды.

Күрөштүн Бириккен федерациясы (UWW) Айсулуу Тыныбекованы «2019-жылы тарых жараткан Адам» деп жарыялады.

Валентина Шевченко – 2018-жылы декабрь айында аралаш таймаш боюнча UFC Эл аралык мелдеште алгачкы чемпиондук курга ээ болду.

2019-жылы жайында Чикагодо өткөн UFC 238 турниринин алкагында Валентина Шев-

ченко эң жеңил салмакта дүйнө чемпиону наамын коргоду.

Дарья Маслова – 2018-жылдагы Азия оюндарынын чемпиону, Дүйнөлүк универсиаданын жана Ысык-Көлдүн жээгинде өткөн Шанхай Кызматташтык Уюмунун эл аралык марафонунун жеңүүчүсү.

Айпери Медет кызы – жаштар арасында күрөш боюнча дүйнө чемпионатынын коло медалынын ээси.

Улукбек Жолдошбеков – жаштар арасында күрөш боюнча дүйнө чемпиону, өз жаш курагы боюнча Азия чемпиону.

Жоламан Шаршенбеков – грек-рим күрөшү боюнча Азия чемпиону, жаштар арасында дүйнө чемпионатынын күмүш медалынын ээси.

Грек-рим күрөшү боюнча Азия чемпиондору – **Атабек Азисбеков, Сардарбек Конушев, Ринат Ильяз уулу, Роман Ким, Үзүр Жусупбеков.**

Сууда сүзүү боюнча Азия чемпиону **Денис Петрашов**, таланттуу жеңил атлетчи **Юлия Андреева**, спорттук күрөш боюнча Азия чемпионатынын коло медалынын ээси **Каныбек Жолчубеков** жана башка көптөгөн чыгаан спортчулар.

Футбол боюнча Кыргызстандын курама командасы Азия кубогунда абдан кызыктуу оюн көрсөтүшүп, дүйнөдөгү 100 мыкты командалардын катарына кирди.

Волейбол боюнча Кыргызстандын курама командасы зоналык Азия чемпионатынын жеңүүчүсү болду.

Кыргызстанда 1860 массалык-спорттук иш-чаралар өткөн, алардын 125и эл аралык мелдештер.

2018-жылы Кыргыз Республикасынын аймактарында өткөрүлгөн маанилүү спорттук иш-чаралар:

2018-жылдын 27-февраль – 4-март күндөрү Бишкек шаарында спорттук күрөш боюнча Азия чемпионаты өткөрүлдү.

Чемпионатка Азия регионунун 20 өлкөсүнөн 320 спортчу катышты. Кыргыз Республикасынын курама командасы 11 медаль, анын ичинен 2 алтын, 3 күмүш, 6 коло медаль утуп алышты.

Бул мелдеште Кыргыз Республикасынын курама командасы тарыхта биринчи жолу грек-рим күрөшү боюнча Азия чемпионатында командалык эсепте биринчи орунду ээлешти.

2018-жылдын 2–8-сентябрь күндөрү Чолпон-Ата шаарында (Ысык-Көл облусу) ЮНЕСКОнун колдоосу менен III Дүйнөлүк көчмөндөр Оюндары өттү.

Спорттук таймаштарга 74 өлкөдөн жана Россия Федерациясынын 12 субъектинен 1986 адам катышты.

Медалдардын саны боюнча 103 медаль (40 алтын, 32 күмүш, 31 коло) жеңип алган Кыргызстандын курама командасы биринчи орунга ээ болду.

Талас областында Биринчи Улуттук көчмөндөр Оюндары чоң ийгилик менен өттү.

2018-жылдын 18-август – 2-сентябрь күндөрү Индонезияда өткөн Азия оюндарында кыргызстандык спортчулар 20 медаль (3 алтын, 5 күмүш, 12 коло) жеңип алышты.

Бул көз карандысыз Кыргызстандын тарыхындагы эң мыкты көрсөткүч.

2018-жылы кыргызстандык спортчулар эл аралык ири мелдештерде 499 медаль, анын ичинде 133 алтын, 141 күмүш жана 225 коло медалдарды жеңип алышты.

Ден соолугунан мүмкүнчүлүгү чектелгендер арасында курама команданын мүчөлөрү 6 медаль, анын ичинен 5 күмүш жана 1 коло медаль жеңип алышты.

2019-жылы өткөн эл аралык расмий турнирлерде биздин спортчулар 1306 медаль, анын ичинде алтын – 442, күмүш – 367, коло – 497.

Спорт ышкы боздорунун саны жылдан жылга өсүп, спорттун коомдогу мааниси жана популярдуулугу артууда.

Кыргызстан эли ата-мекендик спортчулар менен сыймыктанат, алардан жаңы жеңиштерди күтөт. Ал эми Кыргыз мамлекети спортчуларга дайыма колдоо көрсөтүүгө даяр.

2019-жылдын июль айынан тартып, машыктыруучу-окутуучулардын маянасы 50 пайызга жогорулатылды.

Коомдук коргоону жакшыртуу жана алдыңкы спортчулардын, анын ичинде ден соолугунан мүмкүнчүлүгү чектелген спортчулардын көрсөткүчтөрүн жогорулатуу максатында спорттун түрлөрү боюнча Кыргыз

Республикасынын курама командаларынын мүчөлөрүнүн стипендиялары жогорулатылды.

Жакынкы жылдары өлкөбүздүн региондорунда жаңы спорт объектилерин, Бишкек шаарында функционалдуу футбол стадионун куруу жана борбордогу ат майданын реконструкциялоо боюнча ири долбоорлор ишке ашырылат.

МАДАНИЯТТЫ ЖАНА ИСКУССТВОНУ МАМЛЕКЕТТИК КОЛДОО

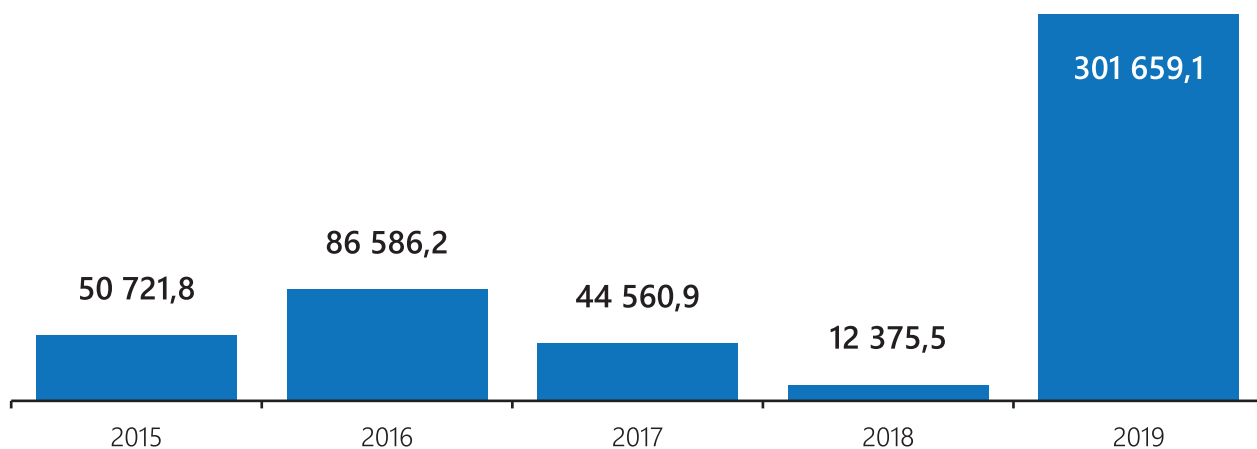
Мамлекет тарабынан маданиятыбызды, ата-бабаларыбыздан калган көөнө өнөрүбүздү сактап, андан ары өркүндөтүүгө өзгөчө көңүл бөлүнүп жатат.

Маданият чөйрөсүнүн жаш муундардын мекенге, дүйнөгө болгон көз карашын калыптандырууга, аларды мекенчилдикке,

атуулдук намыска, жаратмандыкка тарбиялоого кошкон салымы баа жеткис.

Республикалык бюджеттин чыгаша бөлүгүндөгү КР Маданият, маалымат жана туризм министрлигинин чыгымдарынын салыштырма салмагы:

**Динамика выделенных финансовых средств
на ремонтные работы учреждениям культуры (тыс. сом)**

Улуттук статусу бар 11 маданият мекеме кызматкерлеринин маянасы 80 пайызга көбөйтүлдү. Бул үчүн эки жылда бюджеттен 60 млн сом бөлүндү.

2019-жылдын июнь айында президент Сооронбай Жээнбеков Токтоболот Абдумомунов атындагы кыргыз улуттук академиялык драма театрына жана Чынгыз Айтматов атындагы мамлекеттик улуттук орус драма

театрынын имараттарын көрүп чыгып, аларды капиталдык оңдоп-түзөө иштерин жүргүзүү үчүн каржылоо маселелерин чечүүгө көмөк көрсөтөрүн убада кылган болчу.

Андан көп өтпөй театралдык-оюн зоок мекемелеринин имараттарын капиталдык оңдоодон өткөрүү үчүн өкмөт 198 миллион сомдон ашык каражат бөлдү.

Каражат төмөнкү театрларга бөлүндү:

Токтоболот Абдумомунов атындагы Кыргыз улуттук академиялык драма театрына — 84,6 млн сом;

Чынгыз Айтматов атындагы Мамлекеттик улуттук орус драма театрына — 97,6 млн сом;

Султан Ибраимов атындагы Ош улуттук драма театрына — 16 млн сом;

Т. Сатылганов атындагы Кыргыз улуттук филармониясына – 55 420 000 сом.

А. Малдыбаев атындагы Кыргыз улуттук академиялык опера жана балет театрына – 47 000 000 сом.

2019-жылы капиталдык оңдоодон кийин Нарын областынын Ат-Башы айылындагы «Чатыр-Көл» кинотеатры ачылды. Аны оңдоого 7,6 миллион сом жумшалды.

Бардыгы болуп маданий объектилерди курууга жана капиталдык оңдоого республикалык бюджеттен 2019-жылы 300 млн сомго жакын каражат бөлүнгөн.

Кийинки эки жылда Кыргызстан элинин маданий турмушунда тарыхта кала турган маанилүү жана масштабдуу ири окуялар болуп өттү.

Ошондой чоң иш-чаралардын бири – 2018-жылы сентябрь айында Ысык-Көл областынын Чолпон-Ата шаарында болуп өткөн Үчүнчү Дүйнөлүк көчмөндөр Оюндары.

Бул оюндар дүйнө жүзүндө болуп жаткан карама-каршылыктарга карабастан, Жер планетасынын элдерин биримдикке жана жаратмандыкка чакырды.

2014-жылы оюндарга 7 өлкө катышса, Үчүнчү Дүйнөлүк көчмөндөр Оюндарына бардык континенттерден 74 өлкө катышып, катышуучулардын саны 10 эсеге өстү.

Оюндар 3 миңге жакын спортчулардын жана катышуучулардын башын бириктирди. Улуттук спорттун 37 түрү боюнча таймаштар өттү.

Дүйнөлүк Көчмөндөр оюндарынын алкагында Туруктуу Эл аралык Алтаистикалык Конференциянын «Элдик оюндар жана ага байланыштуу алтай дүйнөсүндөгү каада-салттар» аттуу отуруму өттү. Ага 16 мамлекеттен 160 илимпоз катышты.

Түрк тилдүү мамлекеттердин кызматташтык Кеңешинин саммитинин өтүшү жылдын олуттуу окуяларынын бири болду.

Казакстан, Түркия, Азербайжан, Өзбекстан, Татарстан Президенттери жана

Венгриянын Премьер-министринин Дүйнөлүк көчмөндөр Оюндарынын ачылыш аземине катышканы бул Оюндардын мартабасын жогорулатты.

Көчмөндөр оюндарын 778 ата-мекендик, 58 чет өлкөлүк массалык-маалымат каражаттарынын 550дөн ашык өкүлдөрү чагылдырышты.

Оюндар дүйнөнүн 60 өлкөсүндө, анын ичинде КМШ өлкөлөрүндө, Балтикада, Грузияда, Францияда, Германияда жана Японияда кеңири жана түз берилди.

Дүйнөлүк көчмөндөр Оюндарынын алкагында улуттук оюндардын мелдештери менен катар этнографиялык маданий иш-чаралар да жогорку деңгээлде өттү.

Кырчын жайлоосундагы «Көчмөндөрдүн алтын доору» аталышындагы этношаарчага 150 миңден ашык коноктор келишти.

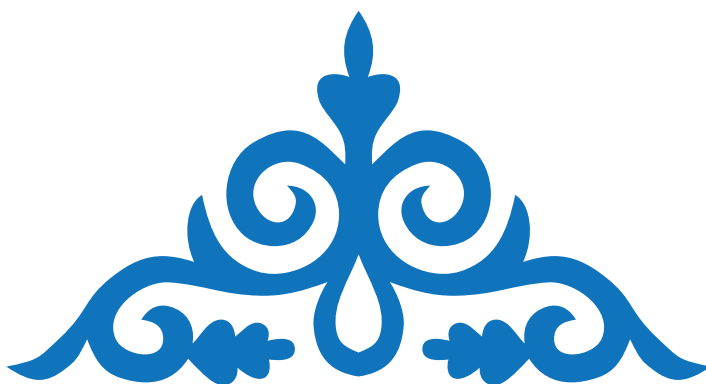
Кыргыздар дүйнөгө өз тарыхын жана маданиятын сыйлаган эл катары таанылды. Айрыкча кыргызстандыктардын меймандостугу, кең пейилдиги жана мекенчилдиги конокторду суктандырды.

2019-жылы сентябрь айында Талас облусундагы Кыргыз улуттук «Манас Ордо» тарыхый-маданий комплексинде Биринчи Улуттук көчмөндөр Оюндары болду.

Улуттук көчмөндөр оюндары миңдеген киши катышкан салтанаттуу жабылыш аземи менен соңуна чыкты. Аземге Президент Сооронбай Жээнбеков катышты.

Биринчи республикалык көчмөндөр Оюндары Айкөл Манас атабыздын ордосунда, элдин биримдигинин, мамлекеттүүлүктүн башаты болгон так ушул касиеттүү Талас жергесинде болду.

Кийинки Улуттук оюндар Ош областында өтөт.

ОШ – ТҮРК ДҮЙНӨСҮНҮН МАДАНИЙ БОРБОРУ

ТҮРКСОЙ эл аралык уюму 2019-жылы Ош шаарын «Түрк дүйнөсүнүн маданий борбору» деп жарыялаган.

Ушуга байланыштуу 20-апрелде Ош шаарында Кыргыз Республикасынын Президенти Сооронбай Жээнбековдун катышуусу менен «Ош – түрк дүйнөсүнүн маданий Борбору» ачылыш аземи болду.

Ош шаарында илимий-практикалык конференциялар, жарманкелер жана башка иш-чаралар өттү.

Салтанаттуу аземге Азербайжан, Босния, Казакстан, Македония, Өзбекстан, Россия, Сербия, Түркмөнстан, Түркия өлкөлөрүнүн өкүлдөрү жана өлкөнүн бардык аймактарынан кыргызстандыктар келишти.

МАМЛЕКЕТТИК ТИЛДИ ӨНҮКТҮРҮҮ. КӨП ТИЛДЕ БИЛИМ БЕРҮҮ

Кыргызстанда элдин биримдигин чыңдоонун маанилүү фактору катары мамлекеттик тилди толук жана кеңири колдонууну камсыз кылган натыйжалуу тил саясаты ишке ашырылууда.

Кыргыз Республикасынын улуттук кызыкчылыгына жараша мамлекеттик кыргыз, расмий орус, эне тилин, ошондой эле дүйнөдө кеңири колдонулган эл аралык тилдерди эркин билген кыргызстандыктардын жаңы муунун өстүрүү жана тарбиялоо процесси жигердүү улантылууда.

Кийинки 3 жылда 199 аталыштагы окуу-методикалык куралдар 326 447 нускада чыгарылды.

Азыркы учурда 18 аталыштагы китеп басууга даярдалууда. Министрлик жарыялаган атайын конкурска ар кандай багыттар боюнча 50дөн ашуун кол жазма келип түштү.

2018-2019-окуу жылы 11-класстын окуучулары биринчи жолу мамлекеттик тилди билүү деңгээли жөнүндө сертификат алууга сынак тест тапшырышты.

Тестирлөөнү «Кыргызтест» мамлекеттик мекемеси өткөрдү.

Тестирлөөгө баардыгы 5166 мектеп бүтүрүүчүсү катышты.

3247 бүтүрүүчүнүн 63,1 пайызы кыргыз тилин В1 деңгээлинде билишерин тастыктады. Калган 1919 бүтүрүүчүнүн ичинен 52,5 пайыз А2 деңгээлин тастыктады.

«Кыргызтест» системасынын сертификаты абитуриентке жогорку окуу жайына тапшырууда ЖРТ баллдары бирдей болуп калган учурда артыкчылык укугун берет.

ЖОЖдордо 2-курста мамлекеттик тилден комплекстүү экзамен киргизилди.

Мамлекеттик жана муниципалдык кызматкерлер мамлекеттик тилди «Кыргызтест» системасынын талаптарынын деңгээлинде билүү процессине кеңири тартылышкан.

2018-жылы мамлекеттик жарандык жана муниципалдык кызматкерлердин мамлекеттик тилди билүү деңгээлин аныктоо тести республиканын бардык аймактарында жүргүзүлдү.

Ага жалпысынан 20 миңден ашуун адам, алардын ичинен 19319 мамлекеттик жарандык жана муниципалдык кызматкер катышты.

Мамлекеттик жана муниципалдык кызматкерлердин тестке даярдануусу, камдануусу үчүн жана кыргыз тилин жеңил-элпек үй-

рөнүүсүнө шарт-мүмкүнчүлүк түзүү максатында «Тилтест» веб-порталы иштелип чыкты.

«Кыргызтесттин» талаптарынын деңгээлине ылайык мамлекеттик жана муниципалдык кызматтын чөйрөсүнө ыңгайлаштырылган окуу-усулдук базаны өркүндөтүү боюнча алгачкы жолу мамлекеттик тилди аралыктан (дистанттык) окуу иштелип чыгып, ал mamtil.kg сайтына жайгаштырылды.

Мындан ары мамлекеттик кызматкерлер жана башка каалоочулар интернетке коюлган электрондук китептер менен тил үйрөнө алышат.

Ден соолугунан мүмкүнчүлүгү чектелгендер үчүн Брайлдын рельефтик-чекиттүү тамгалары менен мамлекеттик тилде ата-мекендик авторлордун чыгармалары басылып чыкты.

Конкурстук негизде «Азыркы адабият» жана «Дүйнө» серияларынын алкагында кыргыз акын-жазуучуларынын эмгектери, ошондой эле башка тилдерге которулган адабий чыгармалар жарык көрдү.

Балдар үчүн сүрөттөр менен кооздолгон 28 китеп, К.К. Юдахиндин сөздүктөрү жана башка ар түрдүү сөздүктөр басмадан чыгарылды.

Кыргызстанда окуучулардын мамлекеттик, расмий жана эне тилди билүү

деңгээлин өнүктүрүүнү көздөгөн көп тилде билим берүү концепциясы ишке ашырылууда.

Көп тилде билим берүү үч багытта ишке ашууда: мамлекеттик жана расмий тилдерге окутууну өркүндөтүү, предмет менен тилди айкалыштырып окутуу, эне тилди окутууну бала бакчаларда жана мектептерде жакшыртуу.

Көп тилдүү билим берүү программасын ишке ашыруунун алкагында:

- көп маданияттуу билим берүүнү ишке ашыруу үчүн концептуалдык жоболор жана укуктук ченемдик база иштелип чыкты жана бекитилди;
- 78 мектептин, 45 бала бакчанын, педагогикалык багыттагы 5 ЖОЖдун базасында көп тилдүү билим берүү программасы ишке ашырылып жатат. Ага 592 пилоттук класс катышууда (10000 ашык окуучу).

Бала бакчалар менен мектептердин, ошондой эле ЖОЖдордун окутуучулары үчүн квалификацияны жогорулатуу курстары өткөрүлдү.

Көп тилдүү билим берүү программаларын туруктуу колдоо үчүн беш университетте көп тилдүү мектептер жана бала бакчалар үчүн педагогдор даярдалууда.

ДИНИЙ САЯСАТ

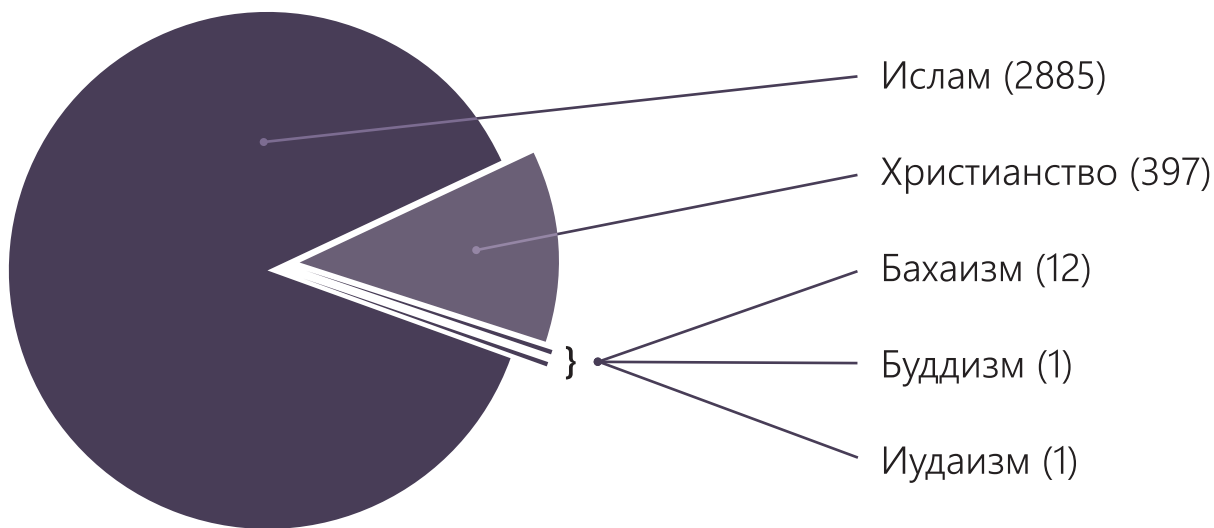

Кыргызстанда көптөгөн этникалык, маданий жана диний топтордун өкүлдөрү жашайт.

Азыркы учурда өлкө аймагында Кыргыз Республикасынын Дин иштери боюнча мамлекеттик комиссиясынын каттоосунан өткөн

3296 диний уюм өз ишмердүүлүгүн расмий жүргүзүп келүүдө.

Анын ичинен 2885 ислам жана 397 христиан багытындагы, ошондой эле 1 еврей жамааты, 1 буддисттик, 12 бахаи дининин жамааты каттоодон өткөн.

Диний чөйрөдөгү мамлекеттик саясатты ишке ашыруу боюнча мамлекеттин ыкмасы төмөнкү 4 негизги принципке таянат: Кыргыз Республикасы – эгемендүү, укуктук, мамлекеттик башкарууга дин аралашпаган жана социалдык мамлекет.

Президенттин КР Дин иштери боюнча мамлекеттик комиссиясынын жетекчилиги, өлкө Муфтийи жана Орус православ чиркөөсүнүн Бишкек жана Кыргызстан Епархиясынын башчысы менен салттуу жолугушууларында конфессиялар аралык ынтымакты

жана коомдогу толеранттуулукту бекемдөө, диний радикализмге жана экстремизмге жол бербөө маселелери талкууланат.

Диний кырдаалдын өзгөрүшү менен мамлекеттик-конфессиялык мамилени жаңы, сапаттуу деңгээлге көтөрүү максатында диний чөйрөдөгү мамлекеттик саясаттын концепциясы иштелип чыккан.

Дин тутуу эркиндигин камсыз кылуу чөйрөсүндөгү мыйзамды өркүндөтүү жана системалаштыруу боюнча иш күчөтүлдү.

Мамлекеттик каттоодон өткөн жана Кыргызстандын территориясында иштеген диний уюмдар тууралуу «электрондук маалымат базасы» түзүлдү.

Мамлекеттик органдар коомдогу ар түрдүүлүктүн бөтөнчө баалуулук катары туруктуу сакталышына кам көрүшөт. Анткени, ар түрдүүлүк – өлкөбүздүн чоң артыкчылыгы, жетишкендиги.

Мамлекет башчысы белгилегендей, «Биз, кыргызстандыктар, улутубуз, тилибиз жана динибиз ар башка болгону менен бир өлкөнүн жарандарыбыз. Мекендештербиз, тилектештербиз, санаалаштарбыз».

Мамлекеттин жарандары бардык диний агымдарга толеранттуу мамиле жасоону үйрөнүүгө тийиш. Коом үчүн башка көз карашты сыйлоо жана бекем диний ынтымак керек.

Диний уюмдардын, жарандык коомдун жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын өкүлдөрүнөн турган «Конфессиялар аралык кеңеш» түзүлгөн.

Азыр диний чөйрөдөгү жаңы чакырыктарга шайкеш жооп берүү зарылчылыгы келип чыкты. Коомдун өнүгүшүнүн келечегин эске алуу менен диний билим берүүнүн деңгээлин жогорулатуу талабы күчөдү.

Ошондуктан республиканын бардык региондорунан 1400дөн ашык имамдар жыл сайын диний сабатын көтөрүү боюнча алты күндүк курстарда окушат.

Имамдар биринчи жолу кошумча билим алууга тартыла башташты.

КР Билим жана илим министрлигинин көзөмөлү алдында Ислам колледжи мамлекеттик стандарттын талаптарына ылайыкташкан билим берүү стандарттарын киргизе баштады.

Диний билим берүүнү реформалоо жүрүп жатат. Диний билим берүүнүн тартиби жөнүндө Жобо иштелип чыкты.

Өлкөнүн 56 жалпы билим берүүчү мектептеринде пилоттук режимде «Диний маданияттын тарыхы» сабагы киргизилген.

Президент Сооронбай Жээнбековдун Жарлыгы менен түзүлгөн Ислам академиясы ислам боюнча терең билимдүү адистерди даярдайт.

Академиянын илимий жана билим берүү ишмердиги мамлекеттик стандарттарга толук шайкеш болот. Анын ишин КР Билим жана илим министрлиги көзөмөлдөйт.

Болочокто медресе, ислам колледжи, ислам институту, ислам университети жана

ислам академиясы бирдиктүү билим берүү системасынын бир баскычы болуп калат.

2018-жылдын ноябрь айында Бишкек шаарында «Ислам заманбап дүйнө бир мамлекетте» деп аталган II эл аралык конференция болуп, ага дүйнөнүн 20 өлкөсүнөн келишкен мамлекеттик, диний, өкмөттүк эмес уюмдардын өкүлдөрү жана белгилүү эксперттер менен илимпоздор катышышты.

Ал эми 2019-жылдын ноябрь айында Бишкекте «Православие жана Ислам – тынчтыктын диндери» деп аталган эл аралык конференция өттү.

Бул эки маанилүү эл аралык конференциялар Президент С. Жээнбековдун патронаты алдында өттү.

ЧЫНГЫЗ АЙТМАТОВ — УЛУТТУК СЫЙМЫГЫБЫЗ

2018-жылы дүйнө жүзүнүн көптөгөн өлкөлөрүндө кыргыз элинин атактуу уулу, Кыргыз эл жазуучусу, заманыбыздын залкар ойчулу жана улуу гуманист Чыңгыз Айтматовдун 90 жылдык мааракеси белгиленди.

Түрк маданиятынын Эл аралык уюму Тюрксой 2018-жылды Чыңгыз Айтматов Жылы деп жарыялады.

Кыргызстанда улуу жазуучунун мааракеси бүткүл элдик майрамга айланып, борбордо жана жер-жерлерде көптөгөн иш-чаралар өттү.

Ошондой эле бир катар чет өлкөлөрдө, анын ичинде Россиянын, Түркиянын, Германиянын, Франциянын, Бельгиянын, Япониянын, Азербайжандын, Казакстандын, Өзбекстандын, Тажикстандын ж.б. чоң шаарларында мамлекеттик деңгээлдеги иш-чаралар өттү.

Көптөгөн өлкөлөрдө улуу жазуучунун эстеликтери орнотулуп, көчөлөр аталып, анын чыгармалары боюнча кинолор, спектаклдер коюлуп, айтматов окуулары болду.

Кыргыз Республикасынын чет өлкөлөрдөгү бардык дипломатиялык өкүлчүлүктөрүндө Ч. Айтматовдун 90 жылдыгына арналган мааракелик иш-чаралар өткөрүлдү.

Сентябрь айында Президент Сооронбай Жээнбеков баш болгон кыргызстандык өкүлдөрдүн катышуусу менен АКШнын Нью-Йорк шаарында Бириккен Улуттар Уюмунун Д. Хаммаршельд атындагы китепканасында Айтматовго арналган биринчи сүрөт көргөзмөсү болду.

Октябрь айында Кыргызстанда Чыңгыз Айтматовдун 90 жылдыгынын алкагында «Айтматов жана доор чакырыктары» аталышындагы III Эл аралык Ысык-Көл форуму чогулду.

«Манас» эпосун, жалпысынан кыргыздардын эпикалык маданиятын, Чыңгыз Айтматовдун дүйнөлүк мааниге ээ болгон көркөм, гуманисттик, философиялык-этикалык мурасын сактоо жана жайылтуу, ар тараптан терең изилдөө максатында Президент Сооронбай Жээнбековдун Жарлыгы менен «Манас» жана Чыңгыз Айтматов улуттук Академиясы түзүлдү.

2019-жылы декабрь айында, «Манас» эпосунун Күнүндө Президент Бишкек шаарындагы жаңы, кенен имаратта жайгашкан Академияда чыгармачыл интеллигенция өкүлдөрү менен жолугушуу учурунда Мамлекет башчысы «Кыргыз — Манас — Чыңгыз» деген түшүнүктөрдү ажыратып, бөлүп

кароого болбостугун, жаңы түзүлгөн Академияны кыргыздын эки руханий өзөгү — Айкөл Манастын рухунун кубаты жана Чынгыз Айтматовдун акылынын күчү көтөрүп турганын баса белгиледи.

ТЕҢ САЛМАКТУУ ТЫШКЫ САЯСАТТЫ ИШКЕ АШЫРУУ УЛУТТУК КЫЗЫКЧЫЛЫКТАРДЫ КОРГОО

Кыргызстан прагматикалык, көп векторлуу жана ырааттуу тышкы саясатты жүргүзүүдө.

2019-жылдын башында Кыргыз Республикасынын Тышкы саясатынын жаңы Концепциясы кабыл алынган.

Улуттук кызыкчылыктар мамлекеттин тышкы саясатынын негизги багыттарын жана векторлорун аныктайт.

2019-жылы Кыргызстан үч ири интеграциялык уюмдарга – ШКУга, ЖККУга жана Түрк кенешине төрагалык кылды.

2019-жылдын март айында акыркы 12 жылда биринчи жолу Кыргыз Республикасынын чет өлкөлөрдөгү мекемелеринин жетекчилери менен кеңешме өттү.

Чет өлкөлөрдө биздин жарандарыбыздын кызыкчылыктарын натыйжалуу коргоо максатында Россиянын жана Европанын кыргызстандыктар эң көп жашаган шаарларында бир нече дипломатиялык жана консулдук мекемелер ачылды.

Кыргыз Республикасынын бардык чет өлкөлүк мекемелеринде «Паспорт», «Жарандык абалдын актыларын каттоо» автоматташтырылган маалыматтык система киргизилген.

Экологиялык таза өлкө катары Кыргызстандын макамын сактоо жана өнүктүрүү жана аны улуттук брендге айлантуу боюнча активдүү иштер жүргүзүлүүдө.

2017-жылдын 29-ноябрында Россия Федерациясынын Президенти В. В. Путиндин чакыруусу менен Президент Сооронбай Жээнбеков өзүнүн биринчи иш сапары менен Россия Федерациясына барды.

Эки тараптуу кызматташтыктын форматында, ошондой эле ЖККУ, ЕАЭБ, КМШ жана башка эл аралык уюмдардын алкагында аракеттенүүнү Россия менен союздаш ма-

милелерди кеңейтүү жана өнүгүү багыты жигердүү мүнөзгө ээ болду.

2019-жылдын март айындагы Россия Федерациясынын Президенти В.В. Путиндин кыргыз-орус мамилелеринин тарыхындагы Кыргыз Республикасына болгон биринчи мамлекеттик визити өлкөлөр ортосундагы карым-катыштын туруктуу позитивдүү динамикасынын ачык күбөсү болду.

Кыргыз-Россия кызматташтыгы көп багыттуу мүнөзгө ээ, эл аралык жана регионалдык иштер боюнча көз караштарыбыз жакын, евразиялык интеграциялык процессти өнүктүрүү боюнча бир максатты көздөйбүз.

2020-жыл Кыргыз Республикасынын Россия Федерациясындагы жана Россия Федерациянын Кыргыз Республикасындагы эриш-аркак жылы деп жарыяланды.

Борбор Азия өлкөлөрү менен достук жана боордоштук мамилелерди бекемдөө – тышкы саясаттын негизги артыкчылыгы.

Мамлекет башчысы бардык коңшу өлкөлөрдө расмий иш сапарда болду.

Сооронбай Жээнбековдун 2017-жылдын 25–26-декабрындагы **Казакстан Республикасына** расмий иш сапары эки мамлекет ортосундагы мамилелер үчүн үзүлгөндү улаган кадам болду.

рып, Астана менен мамилелердин жаңы барагын ачты.

С. Жээнбеков кыска мөөнөттүн ичинде кыргыз-казак тирешүүсүнөн өлкөнү чыга-

2019-жылдын ноябрь айында Президент Касым-Жомарт Токаев Кыргызстанга мамлекеттик иш сапары менен келип кетти.

Кыргызстандын Президенти болуп шайлангандан кийин С.Жээнбеков эң алгачкы иш сапары менен **Өзбекстан Республикасына** барган (2017-жылдын 13–14-декабры).

болду. Эң башкысы – кыргыз-өзбек мамлекеттик чек арасына байланыштуу көпчүлүк маселелери чечилди.

Соода-экономикалык жана маданий-гуманитардык байланыштардын бекемделиши жана кеңейиши эң жогорку деңгээлдеги ошол сүйлөшүүлөрдүн негизги жыйынтыгы

Кыргыз-Өзбек стратегиялык өнөктөштүк, союздаштык, достук жана ынак коңшулук мамилелери азыркы учурда жигердүү түрдө өнүгүүдө.

2018-жылдын февраль айында Президент Сооронбай Жээнбеков **Тажикстан Республикасынын Президенти Эмомали Рахмондун** чакыруусу менен Душанбе шаарына расмий иш сапары менен барды.

2019-жылдын 26-июлунда биздин Мамлекет башчынын сунушу менен кыргыз-тажик мамилелеринин тарыхында биринчи жолу эки өлкөнүн Президенттеринин Кыргызстан

менен Тажикстандын чек арасына жакын аймакта тарыхый жолугушуу өттү.

Мамлекет башчылары сүйлөшүүлөрдүн жүрүшүндө элдер ортосундагы тынчтыкты жана ынтымакты, кылымдардан берки достукту сактоонун маанилүү экенин белгилешти. Тараптар кыргыз-тажик чек арасын делимитациялоо процессин тездетүү боюнча бир пикирге келишти.

Президент Сооронбай Жээнбеков **Түркмөнстанга** мамлекеттик визит менен барды.

Мамлекет башчылары эки өлкө ортосундагы достук мамилелерди бекемдөөгө

даярдыгын билдиришти жана эки тараптуу карым-катнашты активдештирүү боюнча жакынкы мезгилге карата биргелешкен чараларды белгилешти.

Кыргызстандын жакын кошуналарыбыздын бири болгон **Кытай Эл Республикасы** менен кызматташуусу ар тараптуу стратегиялык деңгээлге көтөрүлдү.

Президент С. Жээнбековдун Кытай Эл Республикасына мамлекеттик иш сапары (2018-жылдын 6–8-июну) эң жогорку деңгээлдеги мамилелердин өнүгүшүн мурдагыдан да чоң векторго чыгарды.

Кытай Эл Республикасынын Төрагасы Си Цзиньпиндин Кыргызстанга 2019-жылдын 12–13-июнундагы мамлекеттик иш сапары жогорку деңгээлдеги саясий кызматташтыктын уландысы болду.

Иш сапардын алкагында ар тараптуу стратегиялык өнөктөштүктү тереңдетүү жөнүндө Декларацияга кол коюлду.

Кыргыз Республикасынын Президенти Сооронбай Жээнбеков 2019-жылдын 27-28-апрелинде Кытайдын Пекин шаарында өткөн «Бир алкак – бир жол» Эл аралык кызматташтыктын экинчи форумунун ишине катышты.

Сооронбай Жээнбеков Форумдун «Өнүгүүнүн жаңы кыймылдаткыч күчтөрүн издөө үчүн өз ара байланыштарды бекемдөө» деген темадагы 1-сессиясында сүйлөгөн сөзүндө Кыргызстан – глобалдык жана регионалдык интеграциялык процесстердин чын ыкластуу жактоочусу экенин баса белгиледи.

Президент Сооронбай Жээнбековдун 2018-жылдын 9–11-апрелиндеги **Түрк Республикасына** расмий иш сапары эки тараптын кызматташтыкты жөнгө салуу ниетин тастыктады.

Төрт жылдык тыныгуудан кийин Кыргызстан жана Түркиянын Жогорку стратегиялык кызматташтык кеңешинин IV жыйыны өткөрүлдү.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн жана Түрк Республикасынын Өкмөтүнүн ортосундагы Социалдык камсыздоо жөнүндө келишимге кол коюлду.

2018-жылдын 1-2-сентябрында Түркия Президенти Режеп Тайип Эрдогандын Кыргыз Республикасына расмий иш сапары болуп өттү.

Президент Сооронбай Жээнбеков Түрк кеңешинин саммитинин талаасында **Азербайжан Республикасынын Президенти Ильхам Алиев** менен 2018-жылы Чолпон-Ата шаарында, 2019-жылы Баку шаарында жолугушту.

Президент Ильхам Алиев 2020-жылдын экинчи жарымында Кыргызстанга расмий визит менен келери болжолдонууда.

2018-жылдын 3-сентябрында Ысык-Көл облусунун Чолпон-Ата шаарында Президент Сооронбай Жээнбековдун төрагалыгында **Түрк тилдүү мамлекеттердин кызматташуу кеңешинин** (ТТМКК) VI саммитинин мүчө мамлекеттеринин мамлекет башчыларынын жыйыны болуп өттү.

Үч жылдан бери өтпөй калган саммиттин ишине түрк тилдүү мамлекет башчылары толук курамында катышты.

Саммиттин жыйынтыгы боюнча Венгрия Уюмга байкоочу болду.

Кыргызстандын ТТМККга төрагалыгынын алкагында Түрк инвестиция жана интеграция фондунун концепциясы бекитилди. Билим берүү жана транспорт жаатында кызматташтык бекемдеди. Стамбул шаарында бириккен Түрк соода-өнөр жай палатасы ачылды.

Кыргызстандын төрагалык мөөнөтүндө Өзбекстан Республикасы Түрк тилдүү мам-

лекеттердин кызматташтык кеңешине кабыл алынды.

Ошондой эле ТТМККнын катчылыгы менен Венгриянын Өкмөтүнүн ортосунда ТТМККнын Венгриядагы өкүлчүлүгүн ачуу жөнүндө келишимге кол коюлду.

Кыргызстандын Батыш өлкөлөрү менен, тактап айтканда Европа Бирлиги менен өз ара пайдалуу кызматташтык калыптандырылууда.

2019-жылдын 15-16-апрелинде Президент Сооронбай Жээнбеков **Германия Федеративдүү Республикасына** расмий иш сапары менен барды.

Германиянын жогорку саясий жетекчилиги, Бавария Федералдык жеринин жетекчилиги менен жолугушуулар өткөрүлдү.

Ар түрдүү чөйрөлөрдө кызматташууну бекемдөөгө багытталган документтер топтомуна кол коюлду.

2018-жылдын апрель айындагы Президент Сооронбай Жээнбековдун **Европа бирлигинин институттарына** жумушчу иш сапары жылдын маанилүү окуяларынын бири болду.

Жеке мамилелер түзүлдү жана эки тараптуу кызматташтыктын актуалдуу маселелери боюнча диалог улантылды.

Президент Сооронбай Жээнбеков Европа Бирлигинин институттарынын жетекчилиги менен жолугушту.

Мындан тышкары Мамлекет башчы Принц Карим Ага Хан IV менен жолугушту.

Европа Коопсуздук Кызматташтыгы Уюмунун (ЕККУ) Парламенттик Ассамблеясынын Бишкек шаарында өткөн жыйыны Кыргызстандын ЕККУ менен кызматташуусунда маанилүү окуя болду.

2019-жылдын 14-июнунда **Индия Республикасынын Премьер-министри Нарендра Моди** расмий иш сапары менен Кыргызстанга келди.

Кыргыз Республикасынын жана Индия Республикасынын ортосунда стратегиялык өнөктөштүк мамилелерин түзүү жөнүндө

биргелешкен Декларацияга кол коюу башкы макулдашуулардын бири болду.

Индия Республикасынын Премьер-министри Нарендра Модинин Кыргызстанга иш сапары кыргыз-индия кызматташтыгынын бардык багыттарына түрткү берди жана аны жаңы жогорку деңгээлге чыгарды.

2019-жылдын сентябрь айында **Венгриянын Премьер-министри Виктор Орбандын** Кыргызстанга алгачкы расмий иш сапары болду.

Виктор Орбан ТТМККнын кезектеги отурумуна жана III Дүйнөлүк көчмөндөр Оюндарынын ачылыш аземине катышты.

Президент Сооронбай Жээнбеков 2019-жылдын 10-июлунда **Швейцария Конфедерациясынын Президенти Уэли Маурердин** чакыруусу менен Швейцария Конфедерациясына расмий иш сапары менен барды.

Мамлекет башчы Уэли Маурер, ошондой эле Швейцария Конфедерациясынын Федералдык жыйынынын улуттук кеңешинин төрагасы Марина Кароббио жана Улуттук банктын төрагасы Томас Йордан менен жолугушту.

Швейцария тарап өлкөбүздө ирригация системасын жакшыртуу, айыл чарба азык-түлүктөрүн өндүрүү багытында мүмкүнчүлүктөрдү арттыруу маселелери боюнча көмөктөшөт.

Ошондой эле Швейцария бюджеттик жөнгө салуу, мамлекеттик карызды тейлөө боюнча процесстерди автоматташтыруу маселелеринде Кыргызстандын Финансы министрлигине көмөктөшмөк болду.

Европа багытындагыдай эле Кыргызстан менен Түштүк-Чыгыш жана Түштүк Азия өлкөлөрүнүн ортосундагы мамилелер ырааттуу түрдө өнүгүүдө.

2019-жылдын 12-13-июнунда **Монголиянын Президенти Х. Батулганын** Кыргыз Республикасына расмий иш сапары болуп өттү.

Жолугушуунун жыйынтыгы боюнча тогуз документке, анын ичинде аскердик чөйрө, терроризмге каршы күрөш, туризм, билим

берүү жана башка жааттардагы документтерге кол коюлду.

Расмий иш сапардын алкагында Монголиянын Президенти Монголиянын Кыргызстандагы Элчилигинин расмий ачылыш аземине катышты.

2019-жылдын 21-23-октябрында Президент Сооронбай Жээнбеков **Япониянын Императору Нарухитонун** такка отуруу аземине катышуу алкагында Японияга жумушчу иш сапары менен барды.

Иш сапардын алкагында Президент Сооронбай Жээнбеков Япониянын Премьер-министри Синдзо Абэ менен жолугушуп,

кыргыз-япон эки тараптуу өз ара кызматташтыктын келечегин талкуулады.

Сооронбай Жээнбеков «Tokyo Rope MFG» корпорациясынын башкы кеңсесине, «Toshiba Energy Systems and Solutions» ишканасынын заводуна барды жана Токио шаарында «Ротобо» япон бизнес-ассоциясынын жетекчилиги менен жолугушту.

2019-жылдын декабрь айында Президент С. Жээнбеков Жакынкы Чыгыштын эки алдынкы лидер өлкөлөрүнө – **Сауд Араб Падышалыгына жана Бириккен Араб Эмираттарына** расмий визит менен барды.

Иш сапардын алкагында региондорду өнүктүрүү жана санариптештирүү багыттарында талкуулар болду. Өлкөнүн алыскы райондорун таза суу менен камсыз кылуу, автожолдорду оңдоого багытталган долбоор-

лор талкууланып, Ысык-Көл айланма жолун оңдоого 35 млн АКШ доллары өлчөмүндө Макулдашууга жана 100 турак-жай куруу боюнча Келишимге кол коюлду.

Бүгүнкү күндө араб өлкөлөрү менен соода-сатыктын көлөмүн өстүрүү, туризм жана инвестиция тармагын бекемдөө максатында аба мейкиндиги аркылуу түз аба каттамдары ачылууда.

Кыргыз Республикасынын Корея Республикасы, Пакистан, жана Азиянын башка өлкөлөрү менен мамилелери ийгиликтүү бекемдөөдө.

Кыргызстандын эл аралык жана регионалдык уюмдар менен, биринчи кезекте БУУ, ЕАЭБ, ЖККУ, ШКУ жана КМШ алкагында өз ара карым-катыш мамилелери жигердүү өнүгүүдө.

2018-жылдын 26-сентябрында Президент Сооронбай Жээнбеков **Бириккен Улуттар Уюмунун (БУУ)** Башкы Ассамблеясынын 73-сессиясынын жалпы дебаттарында БУУнун трибунасынан биринчи жолу сөз сүйлөдү.

Мамлекет башчы Кыргызстандын позициясы катары актуалдуу улуттук жана глобалдык деңгээлдеги маселелерди көтөрдү. Кыргызстандын жана башка Борбор Азия өлкөлөрүнүн аймагындагы уран калдыктары сакталуучу жайлардын көйгөйлөрүнө эл аралык коомчулуктун көңүлүн бурду.

Президент С. Жээнбеков БУУнун Башкы катчысы Антоник Гутерриш менен жолукту.

АКШнын Президенти Дональд Трамптын БУУнун делегация башчыларынын урматына уюштурган расмий кабыл алуусунда болду.

Сооронбай Жээнбеков БУУнун Хаммаршельд атындагы китепканасында Чынгыз Айтматовдун 90 жылдыгына арналган фотокөргөзмөнү ачты.

2019-жылдын 14-мартында Президент С.Жээнбеков **Майыптардын укуктары жөнүндө БУУнун Конвенциясын** ратификациялоо жөнүндө мыйзамга, ал эми 12-

ноябрда климаттык өзгөрүүлөрдү токтотуу үчүн эл аралык коомдун аракеттерин бириктирген климат боюнча **Париж келишимди** ратификациялоо жөнүндө мыйзамга кол койду.

2019-жылдын 20-ноябрында Кыргыз Республикасынын тарыхында биринчи жолу 2019–2023-жылдарына **ЮНЕСКОнун Аткаруучу кеңешине шайланды.**

ЮНЕСКОнун негизги органында мүчөлүгү өлкөнүн эл аралык аренада өлкөнүн кадыр-баркын бекемдөөгө, ошондой эле аталган аянтчаны маданий коопсуздук жаатында улуттук кызыкчылыктарды коргоого мүмкүнчүлүк берет.

2018-жылдын 10-июнунда Циндао шаарында (Кытай) ШКУнун мүчө мамлекеттер башчыларынын саммитинде 2018–2019-жылдык мөөнөткө **Шанхай кызматташтык уюмуна (ШКУ)** төрагалык кылуу кыргыз тарапка өттү.

Кыргызстандын ШКУда төрагалыгынын алкагында Эл аралык марафон, аялдар форуму, жаштар форуму, медиа-форум, бизнес-форум, көркөм көргөзмө, гала-концерт жана башка иш-чаралар уюштурулду.

2019-жылдын 14-июнунда Бишкек шаарында Президент Сооронбай Жээнбековдун төрагалыгы астында Шанхай кызматташтык уюмуна мүчө мамлекеттеринин башчыларынын кеңешинин жыйналышы жаңы сегиз тараптуу форматта өттү.

Саммиттин жыйынтыгы боюнча Бишкек декларациясына жана башка бир катар документтерге кол коюлду.

Кыргызстандын төрагалыгы ШКУну бекемдөөдө маанилүү орунду ээледі.

Эл аралык коомдун баасы боюнча ШКУнун Саммити 2019-жылдын эн маанилүү саясий окуяларынын бири болду.

«Элдин биримдиги эл аралык маанидеги саясий иш-чараны жогорку деңгээлде өткөрүүгө мүмкүнчүлүк берди», – деп баса белгиледи Президент Сооронбай Жээнбеков.

2018-жылдын 8-ноябрында Астана шаарында өткөн **Жамааттык коопсуздук Келишими Уюмунун (ЖККУ)** Жамааттык коопсуздук кеңешинин кезектеги сессиясында Уюмга төрагалык Кыргызстанга өттү.

Кыргызстан өзүнүн төрагалыгынын мөөнөтүндө Уюмдун бекемделишине жана дүйнөдө коопсуздукту камсыз кылуудагы Уюмдун ролун жогорулатууга чоң салым кошту. Аскердик, аскердик-экономикалык жана аскердик-техникалык чөйрөлөрдө кызмат-

таштыкты өнүктүрүү боюнча алдыга коюлган максаттарды ишке ашыруу үчүн конкреттүү кадамдар жасалды.

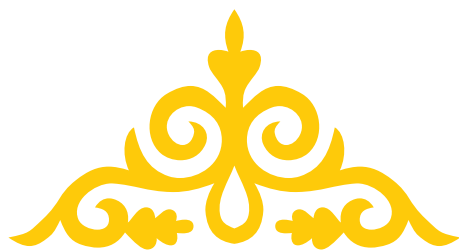
БУУнун Башкы Ассамблеясында «БУУ жана ЖККУнун ортосундагы кызматташтык жөнүндө» резолюциясы кабыл алынды.

Жалпысынан Уюмдагы төрагалык учурунда коюлган пландар ийгиликтүү ишке аштырылды.

Президент С. Жээнбеков 2019-жылдын 20-декабрында Санкт-Петербург шаарында **Жогорку Евразия экономикалык кеңешинин** жыйынына катышты.

Анын жыйынтыгында Кыргызстандын жарандарынын Евразия экономикалык бирлигинин өлкөлөрүндө жүрүү шарттарын жакшыртуу боюнча бир катар макулдашууларга жетишилди.

Отурумдун жыйынтыгында Евразия экономикалык бирлигине мүчө мамлекеттердин эмгекчилерин пенсиялык камсыздоо жөнүндө макулдашууга кол коюлду.

КОРРУПЦИЯГА КАРШЫ КҮРӨШҮҮ

Акыры Кыргызстанда коррупцияга каршы күрөштүн таасирдүү системасы түзүлө баштады.

КР Коопсуздук кеңешинин 2018-2019-жылдары Коопсуздук кеңештин кеңейтилген курамдагы үч жыйналышы өткөрүлдү. Анда кабыл алынган бардык чечимдер коррупцияга каршы күрөшүүгө багытталган.

Мамлекет башчысынын тапшырмасы боюнча антикоррупциялык стратегиянын жаңы долбоору даярдалууда.

Бул саясаттын негизги принциптери – мыйзамдын үстөмдүгү, адилеттик жана жазанын шексиздиги.

Коррупцияны аныктоого жана аны жараткан себептерди четтетүүгө, анык социалдык-экономикалык тамырын ачууга негизги көңүл бурулууда.

Коомчулуктун, жалпыга маалымдоо каражаттарынын активдүү колдоосу жана бийликтин бардык бутактарынын биргелешкен күч-аракеттери бул элдешкис күрөштө чечүүчү ролду ойноодо.

Коомдо коррупционерлерге карата туруктуу терс мамиле акырындык менен калыптана баштады.

Коррупциялык мыйзам бузуулар жөнүндө билдирген жарандарды коргоо боюнча мыйзам күчүнө кирди.

Коррупцияга каршы күрөшүү ишинде мамлекеттик органдардын жана жарандык коомдун күч-аракетин бириктирүүгө багытталган чаралар көрүлүүдө.

Кыргыз Республикасынын Коопсуздук кеңешинин Жумушчу тобу (мындан ары – Жумушчу топ) мамлекеттик органдардагы жана мамлекеттин катышуусу бар чарбакер субъекттердеги коррупциялык тобокелдиктерди демонтаждоо боюнча бекитилген иш-чаралардын деталдаштырылган пландарынын ишке ашырылышына туруктуу негизде мониторинг жүргүзүүдө.

2018-жана 2019-жылдар ичинде 30дан ашык мамлекеттик органдарда жана мамлекеттин катышуусу бар чарбакер субъекттерде мониторинг жүргүзүлдү.

Мониторингдин жыйынтыктары Жумушчу топтун жыйналыштарында каралып, тийиштүү сунуштар киргизилди.

2018-жылдын 1-июлунан баштап Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Мамлекеттик салык инспекциясы мамлекеттик

жана муниципалдык кызматчылардын салык декларацияларын текшерүүдө.

2018-2019-жылдары 21 869 мамлекеттик кызматкерлер боюнча материалдар прокуратура органдарына жиберилди.

Чиновниктердин мыйзамсыз топтогон байлыктарын туугандарына каттатып, жоопкерчиликтен качуу системасы сындырыла баштады.

«Кыргыз Республикасынын кирешелерди декларациялоо чөйрөсүндөгү айрым мыйзам актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» мыйзамдын долбоору иштелип чыкты.

Анда декларациялары текшерүүгө тийиш болгон «жакын туугандар» тууралуу түшүнүк киргизилген, Бирдиктүү салык декларациясын толук текшерүү үчүн негиздердин тизмеги кеңейтилген.

Адам факторун четтетүү жана мамлекеттик кызматчылардын жарандар менен түз байланышын азайтуу боюнча чаралар көрүлүүдө.

Коопсуздук кеңештин 2018-жылдын 14-декабрындагы чечими менен «Санарип

Кыргызстан 2019-2023» концепциясы беки-тилген.

Ал санарип коомду түзүү, коррупцияны жоюу жана ачык коомду түзүү жолу менен мамлекеттик башкаруу системасына жаңы мамилелерди киргизүүгө багытталган.

Товарларды маркировкалоо, салык процедураларын фискалдаштыруу, бажыны санариптештирүү ж.б. чаралар коррупциялык көрүнүштөрдү кыскартууга багытталган.

Ишкерлерди алардын бизнесине кийлигишүүдөн жана мыйзамсыз текшерүүлөрдөн коргоо боюнча чечкиндүү кадамдар жасалууда.

«Коопсуз шаар» долбоору иштеп, Кайгуул милициясы уюштурулгандан бери МАИ кызматкерлеринин арасындагы коррупциялык көрүнүштөр кескин азайды. Кайгуул милициясын санариптештирүүгө өзгөчө көңүл бурулуп, бул максатка республикалык бюджеттен 200 млн сом бөлүндү.

Президент С. Жээнбековдун тапшырмасы боюнча ачылган Депозиттик эсепке 1 миллиард 938 миллион сом түшкөн.

Бул каражаттар социалдык маанилүү объектилерди (мектептер, бейтапканалар ж.б.) курууга жумшалууда.

Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмунун алдындагы (ЭКӨУ) Чыгыш Европадагы жана Борбор Азиядагы антикоррупциялык тармагынын ар жылы өткөрүлүүчү пленардык жыйынында Кыргыз Республикасы салыштырмалуу кыска мөөнөт ичинде оң натыйжаларга жетишкендиги белгиленди.

2019-жылдын жыйынтыгы боюнча коррупцияны кабылдоо боюнча дүйнөлүк рейтингде Кыргызстан өз позициясын 6 пунктка жакшыртып, 126-орунду ээледі (2018-жылы – 132-орун).

«Коррупцияга каршы күрөштө бир катар жакшы жыйынтыктарга жетиштик, бирок, иш дагы эле жетишсиз», деп баса белгиледи Президент Сооронбай Жээнбеков 2020-жылдын 24-январында КР Коопсуздук кеңешинин кезектеги жыйынында.

Жыйында Коопсуздук кеңешинин 2018-2019-жылдары өткөрүлгөн жыйындарында кабыл алынган чечимдеринин ишке ашырылышынын жүрүшү каралды.

Мамлекет башчысы Кыргыз Республикасынын Коопсуздук кеңешинин чечимдерин аткарган жана өз убагынан кечиктирип аткарган айрым мамлекеттик органдардын жетекчилерин катуу сындап, алар бул иш үчүн жеке жоопкерчилик тарта турганын эскертти.

Сооронбай Жээнбеков коррупция биздин өлкөнүн улуттук коопсуздугунун коркунучу бойдон калып, өнүгүүбүзгө жолтоо болуп жатканын, ар бир жаранга жана чет өлкөлүк инвесторлорго залалы тийген орчундуу маселе бойдон калганын ачык айтты.

Президент Сооронбай Жээнбеков Коопсуздук кеңештин бардык чечимдеринин аткарылышы өзүнүн жеке көзөмөлүндө турганын баса белгиледи.

«Коррупцияга каршы күрөш улантылат. ММК, жарандык сектор колдоп жатышат, мындай колдоо менен биз күрөштү күчөтөбүз. Кыргызстан үчүн күйүп жанган ар бир мамлекеттик кызматкер коррупцияга каршы күрөшүүсү керек, ар бир жаран бул илдетке каршы күрөштү колдоосу зарыл», — деди Президент Сооронбай Жээнбеков.

Биз коррупцияга каршыбыз!!!

www.citykr

МЫ ПРОТИВ КОРРУПЦИИ

коррупцияны карган
токтобуз ???

Азыр !!!

Того,кто хотъ
што-нибуа
стоит,допомню
туд,но кудиръ
оиз Сергус

МЫ ПРОТИВ

ЕСТЬ
АШНАГА
ЕСТЬ
ОШНАГА

БИЗ ТАЗА КОМДУН ЖАШТАРЫБЫЗ

КОРРУПЦИЯ

КОРРУПЦИЯ

СТОП

СОТТУК-УКУКТУК РЕФОРМА: СОТ АКЫЙКАТТЫГЫН ОРНОТУУ. ЖАРАНДАРДЫН УКУКТАРЫН КОРГОО

Өткөн эки жылда соттук-укуктук реформаны тереңдетүү үчүн көп аракеттер жасалды.

2019-жылдын 1-январынан баштап жаңы 5 кодекстер жана 2 мыйзамдар күчүнө киргенге чейин соттук же укуктук реформа өз-өзүнчө жүргүзүлүп келген.

Азыркы реформанын өзгөчөлүгү — соттук-укуктук реформа чогуу жүргүзүлүүдө.

Президент С. Жээнбеков белгилегендей, «бул реформа өлкөнүн келечегин жана анын жарандарынын турмушун өзгөртө алат. Бул реформа адилеттүү коомдун негизин түзүүгө өбөлгө болот».

Реформаны ишке ашыруу боюнча чечкиндүү кадамдар берген натыйжалары:

- судьялар корпусунун үчтөн экиси жаңыланды;
- сот процесстеринин ачык-айкындуулугу жана коом үчүн анын натыйжаларынын жеткиликтүүлүгү жогорулады;
- соттордун ишмердигин материалдык жана финансылык жактан камсыз кылуу жакшырды.

2018 -2019-жылдары КР Президентине караштуу Сот реформасы боюнча кеңештин үч жыйыны өткөрүлдү.

Анда талкууланган маселелер:

- 2022-жылга чейин КР сот системасын өнүктүрүүнүн жаңы Мамлекеттик максаттуу программасынын долбоору;
- айрым мыйзам актыларын өркүндөтүү маселелери, 2019-жылдын 1-январынан тартып күчүнө кирген Кодекстер менен жазык блогун кирген мыйзамдарды имплементациялоо (ишке киргизүү);
- жазык блогунун мыйзамдарынын ченемдерин колдонууга киргизүү жана 2019-жылы жазык сот өндүрүшүн санариптештирүүнүн жүрүшү.

2019-жылдын 11-мартында Кыргызстан судьяларынын XI курултайы өттү.

Соттук-укуктук реформанын иш-чараларын мониторингдөө боюнча эксперттик топ түзүлдү.

Эксперттик топ көйгөйлүү маселелерди аныктайт жана аны чечүүнүн жолдорун издейт. Топ өлкөнүн бардык областтарында болуп, жаңы ченемдик-укуктук актыларды имплементациялоо жана шайкеш келтирүү боюнча иш жүргүзөт.

2018-жылдын октябрь айында Президент С. Жээнбековдун жетекчилиги алдында Соттук-укуктук реформанын иш-чараларын мониторингдөө боюнча эксперттик топтун мүчөлөрү менен кеңешмелер өткөрүлүп турду. Ага мамлекеттик органдардын жетекчилери катышты.

«Кылмыштардын жана жоруктардын Бирдиктүү реестри» жана «Бузуулардын Бирдиктүү реестри» системалары киргизилди.

Мамлекеттик ыйгарым укуктуу пробация органы түзүлүп, толук кандуу иштей баштады.

Компьютер жабдуулары сатылып алынды; жергиликтүү соттордогу локалдык тармактар модернизацияланды, сот аткаруучулар кызматынын бөлүктөрүндө локалдык тармактар орнотулду; маалыматтарды иштеп чыгуучу Борборду түзүү үчүн жабдуулар сатылып алынды ж.б.

Сот системасынын 2019-жылга бюджети 2018-жылга салыштырмалуу 38,5 пайызга өскөн.

Сот тутумунун бюджети 2016-2019-жылдарга карата

2016-жылга салыштырмалуу 2019-жылдын бюджетинин өсүшү **941 011,7** миң. сомду түздү, жэ болбосо **77,5** пайызга өскөн.

ИИМден жазык-укуктук статистиканы түзүү функциялары алынып, прокуратура органдарына өткөрүлүп берилди.

КР судьялар Кеңешине караштуу Тартип комиссиясы иштеп баштады.

Мыйзамга ылайык, Президент эки жыл ичинде КР Сотторду тандоо Кеңеши тарабынан сунуш кылынган 171 судьялык кызматка талапкерлер менен маектешүү өткөрдү жана алар боюнча материалдар изилденди.

Алардын жыйынтыгы боюнча тийиштүү Жарлыктар чыгарылып, Жогорку Кеңешке сунуштамалар киргизилди. Айрым талапкерлер боюнча материалдар КР Сотторду тандоо Кеңешине кайтарылды.

Андан соң 97 талапкер Жарлыктар менен судьялык кызматтарга дайындалышты жана судьялык ыйгарым укуктарын аткаруу үчүн тийиштүү биринчи жана экинчи инстанциялардагы жергиликтүү сотторго жиберилди.

Тергөө судьясы жаңы институтунун киргизилиши менен бул судьялык кызматтарга талапкерлерди тандоо башталды.

9 талапкер Жогорку соттун Конституциялык палатасынын жана Жогорку соттун судьялыгына шайлоо үчүн КР Жогорку Кеңешине сунуш кыланды. Парламент тарабынан алардын бешөө шайланышты.

63 талапкер боюнча материалдар КР Сотторду тандоо Кеңешине кайтарылды.

Мыйзамдарды гумандаштыруу принциби киргизилди.

Мамлекет башчысы белгилегендей, эми ишти каалагандай ачууга жана жаап салууга болбойт. Биз репрессивдик эски мыйзамдардан арылып, жаңы укуктук стандарттарга өтө баштадык.

Анчалык оор эмес тартип бузуулар жазык кылмыштарынын курамынан чыгарылды жана мыйзамдарды гумандаштыруунун алкагында жоруктар катары бааланат.

Жорук жасагандардын эркиндиги ажыратылбайт, айып пул салуу жана коомдук иштер каралган.

Айыптуу жарандар, айрыкча жаштар, абакка камалып, андагы криминалдык топтордун терс таасирине кабылбайт.

Сот отурумдарын аудио-видео фиксациялоо жана протоколдоштуруу системасы киргизилди.

Ар бир сотко оптоволокондуу линиялар тартылып, интернет менен камсыз болушкан.

«Түндүк» ведомстволор аралык электрондук өз ара аракеттешүү системасына кошулуу үчүн электрондук кол коюунун борбордук ачкычы алынган.

2017-жылы 3 сот залы аудио фиксациялоо жабдуулары менен жабдылса, 2018-жылы 77 жана 2019-жылы да 77 сот залдары жабдылды.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН СУДЬЯЛАРЫНЫН ХІ КУРУЛТАЙЫ

ХІ СЪЕЗД СУДЕЙ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

*«Сотко болгон ишеним — жалпы
мамлекеттик бийликке болгон ише-
ним. Сот бийлигине ишеним болгондо
гана алга жылуу, өнүгүү болот.»*

С. Жээнбеков

АДИЛЕТТҮҮ БИЙЛИКТИ ТҮЗҮҮ ШАЙЛОО МЫЙЗАМДАРЫН ӨРКҮНДӨТҮҮ

Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык, бүткүл эл тарабынан шайланган Жогорку Кеңеш жана Президент өкүл болгон жана камсыз кылган элдик бийликтин үстөмдүгү мамлекеттик бийлик негизденген принциптердин бири болуп саналат.

Шайлоолор элдик бийликти ишке ашыруунун жана коомдук пикирди билдирүүнүн, мамлекеттик механизмдин ишинин туруктуулугун жана натыйжалуулугун камсыз кылуунун негизги инструменттеринин бири болуп эсептелет.

Шайлоо - бул демократиялык мамлекеттин өнүгүүсүнүн жана коомдо туруктуулукту жана макулдукту сактоо боюнча негизги саясий жана укуктук инструменттеринин бири.

Таза, адилеттүү жана атаандаштыктагы шайлоо аркылуу түзүлгөн бийлик шайлоочулар үчүн ишенимдүү, бекем болуп, эл аралык коом тарабынан таанылат.

Азыркы кезде Кыргыз Республикасынын шайлоо системасы өнүгүүнүн жаңы баскычына чыкты.

«Биздин максатыбыз – Кыргызстандын шайлоо системасын өнүктүрүү, аны максималдуу түрдө демократиялуу жана мыйзамдуу кылуу», - деп баса белгиледи Президент Сооронбай Жээнбеков.

Мамлекет башчысы элдин ишенимин, шайлоонун адилеттигин камсыз кылуу — өлкөнүн туруктуу өнүгүүсү үчүн зарыл фактор экенин дайыма белгилеп келет.

2018-жылдын август айында Кыргыз Республикасын Туруктуу өнүктүрүү боюнча улуттук кеңештин – 2020-жылдарга Кыргыз Республикасынын шайлоо жөнүндө мыйзамдарын өркүндөтүү стратегиясы кабыл алынган.

Стратегияда шайлоо процедураларынын бийик стандарттары белгиленип, жарандардын саясий маданиятын көтөрүү, эркин шайлоонун механизмдерин бекемдөө жана санариптик технологияларды өнүктүрүү боюнча милдеттер камтылган.

Мамлекет башчысы баса белгилегендей, «шайлоонун жүрүшүнө кандай гана мыйзамсыз таасир этүүлөргө, шайлоочуларды сатып алуу аракеттерине, же административлик ресурсту колдонууга каршы чечкиндүү бөгөт коюу зарыл. Элдин ишеними болгондо гана шайлоо системасы натыйжалуу болот».

Шайлоо мыйзамдарын бузууларды алдын алуу, болтурбоо механизмдеринин натыйжалуулугун жогорулатуу. Жарандардын шайлоо укуктарын коргоону жакшыртуу» максаты каралган. Ал эркин жана демократиялуу

шайлоолордун принциптерин бекемдөөгө кызмат кылууга тийиш.

2020-жылы Кыргызстанда шайлоолордун жаңы цикли башталат – кезектеги парламенттик шайлоо жана жергиликтүү кенештерге шайлоо өтөт, ал эми 2023-жылы Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоо болот.

Шайлоо процесстерин сапаттуу жакшыртууга жана шайлоо мыйзамдарын бузгандыгы үчүн жоопкерчилик киргизүүгө багытталган мыйзамдык мүнөздөгү чараларды кабыл алуу зарылчылыгын эске алуу менен «Кыргыз Республикасынын шайлоо мыйзамдары чөйрөсүндө айрым мыйзам актыларына

өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө (Кыргыз Республикасынын Бузуулар жөнүндө кодексине, Кыргыз Республикасынын Жоруктар жөнүндө кодексине, Кыргыз Республикасынын Жазык кодексине, Кыргыз Республикасынын Административдик-процесстик кодексине)» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын долбоору иштелип чыгып, демилгеленген.

2020-жылы «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» «Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамы күчүнө кирет.

Жергиликтүү мамлекеттик администрациялар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу жөнүндө мыйзамдарды өркүндөтүү боюнча жумушчу топтун иши

Мамлекет башчысынын буйругу менен элдик бийликтин үстөмдүгү принциптерин ишке ашыруу, мамлекеттик жана муниципалдык башкарууну уюштурууга системалуу мамилени өркүндөтүү, өлкөнүн бардык региондорун динамикалуу өнүктүрүүнү камсыз кылуу, мамлекеттик бийлик органдары менен жергиликтүү жамааттардын ортосундагы эриш-аркак байланышты күчөтүү, алардын өз ара жоопкерчилигин көтөрүү максатында жергиликтүү мамлекеттик администрациялар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу жөнүндө мыйзамдарды өркүндөтүү боюнча жумушчу топ түзүлгөн.

Жумушчу топ тарабынан «КР айрым мыйзам актыларына (КР Жер кодексине, «Жергиликтүү кеңештердин депутаттарынын статусу жөнүндө», «Жергиликтүү мамлекеттик администрациялар жөнүндө», «Жергиликтүү кеңештердин депутаттарын шайлоо жөнүндө», «Жергиликтүү өз алдынча башкаруу жөнүндө», «Мамлекеттик жарандык кызмат жана муниципалдык кызмат жөнүндө») өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» Мыйзамдын долбоору иштелип чыгып, Жогорку Кеңештин депутаттары тарабынан демилгеленген.

Мыйзам долбоору Жогорку Кеңештин каароосунда.

УКУК КОРГОО ОРГАНДАРЫНЫН СИСТЕМАСЫН РЕФОРМАЛОО

2018-2019-жылдары укук коргоо органдарын реформалоо боюнча бир топ иштер аткарылды.

Укук коргоо органдарынын кызматкерлери үчүн социалдык кепилдиктерди камсыз кылуу, жөлөк пулду көбөйтүү жана турак жай менен камсыз кылууга чоң маани берилет.

Кылмыштарды эсепке алуу жана жазык-укуктук статистиканы түзүү милдеттери толугу менен ИИМден Башкы прокуратурага өткөрүлүп берилди.

Кыргыз Республикасынын жаңы редакциядагы Конституциясына ылайык прокуратура органдарынан тергөөнү жүргүзүү милдеттери толугу менен алынды (Кыргыз Республикасынын Аскер прокуратурасынын тергөө бөлүмдөрүнөн тышкары).

2018-жылдын 14-декабрында өткөрүлгөн Кыргыз Республикасынын Коопсуздук кеңешинин жыйналышында «Санарип Кыргызстан 2019-2023» санариптик трансформациялоо Концепциясын ишке ашыруу боюнча «Жол картасы» бекитилди.

Бул кыска мөөнөт ичинде мамлекеттик башкаруу системасын оптималдаштырууга; мамлекеттик бюджеттин киреше бөлүгүн көбөйтүүгө; мамлекеттик органдардагы, анын ичинде калкка мамлекеттик кызмат-

тарды көрсөтүү чөйрөсүндө коррупциялык көрүнүштөргө бөгөт коюуга мүмкүндүк берет.

2019-жылдын февралынан тартып «Коопсуз шаар» долбоору ишке киргизилди. Бул жол кырсыктарынын денгээлин 40 пайызга, Бишкек шаары 42,8 пайызга жана Чүй облусу боюнча 50 пайызга кыскартууга мүмкүнчүлүк берди.

Жол жүрүүчүлөрдүн коопсуздугун камсыз кылуу кыйла жакшырды жана жол кырсыгынан каза болгондор жана жол кырсыгынан жаракат алгандар эки эсеге азайды.

Шаарлардагы жана негизги автомобилдик жолдордогу жол инфратүзүмдөрү талаптарга ылайык келтирилүүдө.

Жол кыймылынын эрежелерин бузууларды сүрөт-видео фиксациялоо автоматташтырылган системасы аркылуу салынган айыптар түздөн-түз мамлекеттик бюджетке түшүүдө жана ЖКККББ кызматкерлери арасындагы коррупциялык көрүнүштөр азайды.

2018-жылдын июлунда президент Сооронбай Жээнбековдун өкмөттүк эмес уюмдардын өкүлдөрү менен жолугушуусунда жол коопсуздугун камсыз кылган милициянын түзүмдүк бөлүмдөрүн реформалоо боюнча сунуш айтылган.

Мамлекет башчысынын тапшырмасы боюнча жарандык коомдун өкүлдөрүнүн бири жетектеген эксперттик жумушчу топ түзүлгөн.

Жумушчу топ бир катар ченемдик-укуктук актыларга өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүүнүн үстүндө иштеди.

Биринчи жолу ачык-айкын конкурс аркылуу патрулдук милиция кызматкерлери тандалып, ишин баштады.

2019-жылдын IV кварталында Патрулдук милиция Бишкек шаарында толугу менен пилоттук режимде ишин баштады.

2020-жылы «Патрулдук милиция» долбоору Ош шаары жана өлкө боюнча ишке ашырылат.

«Патрулдук милиция - мамлекет менен граждандык коомдун биргелешип жасаган ийгиликтүү долбоору», деп белгиледи Президент Сооронбай Жээнбеков.

2019-жылдын 31-октябрында Бишкек шаарынын Ички иштер башкы башкармалыгынын жаңы санариптешкен командалык борбору иштеп баштады.

Борбор жарандарды ыкчам маалымат менен камсыз кылууга мүмкүнчүлүк берет, анын ишке кириши менен кылмыштардын бетин ачуу ыкчамдайт.

Борбор коомдук коопсуздукту, ошондой эле жарандардын коопсуздугун камсыз кылууга мониторинг жүргүзөт.

Азыр «Коопсуз шаар» долбоорунун негизги этабын ишке ашырууга даярдыктар көрүлүүдө. Ал 7 облусту, республикалык маанидеги 2 шаарды, облустук жана район-

дук маанидеги 15 шаарды, 73 калк жашоочу пункттарды камтыйт.

Гранттык каражаттарды тартуунун эсебинен Бишкек шаарында жүзүнөн таануу системасы менен видеокамералар орнотулду жана бүгүнкү күндө борбордун коомдук жайларында иштеп жатат.

«Кыргыз Республикасынын укук коргоо органдарында кызмат өтөө жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы кабыл алынды.

Мыйзам Кыргыз Республикасынын Коопсуздук кеңешинин 2018-жылдын 8-февралындагы чечимине ылайык бардык укук коргоо органдарына кызматка кирүүнүн бирдиктүү талаптарын жана кызмат өтөөнүн бирдиктүү шарттарын белгилейт.

Ошону менен бирге, мыйзам Кыргыз Республикасынын Коопсуздук кеңешинин чечиминде камтылган укук коргоо органдарында кызмат өтөө менен байланышкан чектөөлөрдү жана тыюу салууларды, анын ичинде Кыргыз Республикасынын Өкмөтү аныктабаган банктарда банктык эсептерди ачууга тыюу салууну жана башкаларды белгилейт.

Сот, көзөмөл жана укук коргоо органдарынын ишин жакшыртууга жана алардын чөйрөсүндө коррупциялык көрүнүштөрдү төмөндөтүү максатында чектөөлөрдү киргизүүгө багытталган мыйзам долбоорлору иштелип чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин кароосуна киргизилди.

Кыргыз Республикасынын бүт аймагы боюнча сот, көзөмөл жана укук коргоо органдарынын имараттарында жана бөлмөлөрүн-

дө жазык процессинин катышуучуларынын ишине байкоо жүргүзүү үчүн аудио жана видео жазуу аппаратуралары орнотулду.

Анын ичинде, күбөлөр, шектүүлөр жана айыпталуучулар менен сурак өткөрүү үчүн видео жана аудио-фиксация системалары менен жабдылган өзүнчө кабинеттер жабдууланып жатат.

КУРАЛДУУ КҮЧТӨРДҮН КҮЖҮРМӨН ДАЯРДЫГЫН КҮЧӨТҮҮ

Акыркы эки жылда Куралдуу Күчтөрдү жана аскерий башкаруу системасын реформалоодо бир катар оң натыйжалар камсыз болду.

Кыргыз Республикасынын Президентинин 2018-жылдын 10-октябрындагы Жарлыгы менен Ички аскерлер кайрадан Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинин карамагына өткөрүлүп берилди.

Андан кийин, укук коргоо органдарынын системасын реформалоо алкагында 2019-жылдын 30-октябрында Ички аскерлер Ички коопсуздуктун аскер кызматы деп кайра түзүлдү.

Чек ара инфратүзүмүн өнүктүрүү багыты боюнча «Чалдыбар-автожол» контролдук-өткөрүү пункту модернизацияланды.

Кыргызстан кесипкөй аскер кызматчыларын даярдоого өзгөчө көңүл бөлүүдө.

Азыркы кезде КР Куралдуу Күчтөрүнүн Аскер институту өлкөнүн аскер бөлүктөрүндө кызмат өтөй турган кенже офицерлерди даярдайт.

Бишкек шаарында орто аскер окуу жайы болуп эсептелген Улуттук аскер лицейи да бар.

Жыл сайын чет өлкөлөрдөгү аскер жогорку окуу жайларында 100дөн ашык кыргызстандыктар билим алышат.

Мисалы, Түркияда эле акыркы жылдары 150дөн ашык кыргызстандыктар аскерий билим алып келишти.

Россия Федерациясынын жогорку аскер окуу жайларында республиканын 200гө чукул студенттери билим алышат.

Куралдуу Күчтөрдү заманбап курал-жарактар, аскерий техникалар жана байланыш каражаттары менен жабдуу иши активдүү жүрүүдө.

Кыргызстандын күч түзүмдөрүн бекемдөөгө Россия Федерациясы, Кытай Эл Республикасы жана Европа Бирлиги чоң салым кошууда.

2019-жылдын январь айында КР Чек ара кызматы 125 даана автомобилдерди жана атайын техникаларды алды.

2019-жылы 4 даана «МИ-8МТ» тик учактары жана 9 даана «БРДМ-2М» чопкутталган чалгындоочу кайгуул машиналарынын алгачкы партиясы келди (21 даана БРДМ машиналары 2020-жылы келиши күтүлүүдө).

Кыргыз аскерлери модернизацияланган ок атуучу куралдар, тик учактар, абадан коргонуу каражаттары, автомобиль жана бронетанка техникалары менен камсыз болушууда.

Аскер кызматчыларынын социалдык абалы жакшырууда.

Акыркы эки жылда аскер кызматчыларынын үй-бүлөлөрү үчүн 331 батирлүү 13 турак жайлар курулду.

Азыркы кезде дагы 288 батирлүү 3 үй курулууда.

Аскер кызматчыларын турак жай менен камсыз кылуу маселеси Мамлекет башчысынын жеке көзөмөлүнө алынган.

Заманбап инфраструктурасы менен аскер шаарчалары пайдаланууга берилүүдө, солдаттар үчүн казармалар жана жаңы чек ара бекеттери курулууда.

11 аскердик инфраструктура объектилери курулуп, пайдаланууга берилди.

Контракт менен иштеген аскер кызматчыларынын айлык акысы 30 пайызга жогорулатылды.

Республикалык бюджеттин мүмкүнчүлүгүнө жараша башка аскер кызматчыларынын айлык акылары да жогорулатылмакчы.

Биринчи жолу Кыргыз Республикасында аскердик башкаруу органдары, Куралдуу Күчтөрдүн бөлүкчөлөрү жана башка аскердик түзүмдөрү тарабынан «Сары-Таш – 2019»

биргелешкен атайын тактикалык машыгуу өткөрүлдү.

Мындан тышкары, «Эдельвейс» полигонунда «Гром» деп аталган атайын-тактикалык машыгуу болду. Анын башкы максаты – банги заттарын мыйзамсыз айлантууга каршы күрөшүү.

2019-жылдын сентябрь айында Кыргызстанда Казакстандын Куралдуу Күчтөрүнүн аскер контингенти менен бирге «Ысык-Көл-Аныракай – 2019» атайын-тактикалык машыгуу өттү.

Куралдуу Күчтөрдүн аскерлери чет мамлекеттердин аймактарында өткөрүлгөн аскердик машыгууларга да катышып жүрүшөт.

Алар: Россия Федерациясында өткөн «Эшелон» деп аталган атайын машыгуу, Беларусь Республикасынын аймагында өткөрүлгөн «Издөө-2019», Тажикстанда өткөн «Бузулбас боордоштук», ошондой эле Россияда өткөн «Өз ара аракет» деп аталган биргелешкен машыгууларга катышышты.

Россиянын, Кытайдын, Пакистандын, Индиянын, Кыргызстандын, Казакстандын, Тажикстандын жана Өзбекстандын 130 миңге чукул аскерлеринин катышуусу менен Россияда өткөн «Борбор-2019» стратегиялык командалык-штабдык машыгуу жемиштүү аскерий кызматташтыктын ачык-айкын күбөсү болуп калды.

КР Куралдуу Күчтөрү 2018-жылы (Strength Ranking 2018) дүйнөдөгү күчтүү армиялардын Military жаңы рейтингинде өз позициясын 17 пунктка жакшыртып, 91-орунду ээледі.

ЖАРАНДАРДЫН КАЙРЫЛУУЛАРЫ

2018-2019-жылдары жалпы жарандардын 33132 кайрылуулары менен иш жүргүзүлдү, алардын ичинде:

- жазуу жүзүндө (электрондук) кайрылуулар – 25842;
- КР Президентинин Бишкек, Ош шаарларындагы жана Ош, Жалал-Абад, Баткен облустарындагы Коомдук кабылдамаларында кабыл алынган жарандар – 3389;
- «Ишеним телефондору» жана кызматтык телефондор аркылуу кайрылган жарандар – 2377;
- Коомдук кабылдамаларга келип маалыматтык-укуктук кеңештерди жана түшүндүрмөлөрдү алган жарандар – 1123;
- Биринчи кыргыз радиосунун «Биринчи кабылдама» берүүсүнүн;
- «түз эфирлери» аркылуу кайрылган жана өз суроолоруна тийиштүү жоопторду жана түшүндүрмөлөрдү алган жарандар – 401.

Бардык келип түшкөн кайрылуулар төрт негизги топко бөлүнөт:

1. Кайрылуулардын көпчүлүгү сот жана укук коргоо органдарынын ишине байланыштуу - 11313 кайрылуу, же 43,7 пайызды түздү, алардын ичинде:

- прокуратура органдарына тийиштүү маселелер боюнча – 4983;
- сот органдарына тийиштүү маселелер боюнча – 4123;
- ички иштер органдарына тийиштүү маселелер боюнча – 1572;
- финансы полициясына тийиштүү маселелер боюнча – 292;
- улуттук коопсуздук органдарына тийиштүү маселелер боюнча – 224;
- жаза аткаруу кызматына байланыштуу маселелер боюнча – 119.

2. Аткаруу бийлигинин компетенциясына тиешелүү кайрылуулар болду жана алардын саны 6354 кайрылуу, же 26,5 пайызды түздү.

3. Мындан тышкары жергиликтүү бийлик органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын иши менен байланышкан кайрылуулар -2968 кайрылуу, же 12,5 пайызды түздү, алардын ичинде:

- батир бөлүп берүү жана турак-жай куруу үчүн жер участкаларын бөлүп берүү жөнүндө – 1264;
- жергиликтүү мамлекеттик администрациялардын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын иши жөнүндө – 888;
- таза суу менен камсыз кылуу жөнүндө – 173;
- турак жай-коммуналдык маселелери жөнүндө – 55;
- автожолду куруу жана оңдоо маселелери жөнүндө – 23;
- мыйзамсыз орнотулган жеңил конструкциядагы курулуштарды бузуу жөнүндө – 41;
- жергиликтүү мамлекеттик администрациялардын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын компетенциясына тийиштүү башка көйгөйлүү маселелер жөнүндө – 524 кайрылуу.

4. Мындан тышкары:

- мамлекеттик сыйлыктар, жарандык берүү, мунапыс маселелери боюнча – 1134 кайрылуу, же 4,4пайыз;
- коргоо, чек ара, мамлекеттик жана улуттук коопсуздук жана тышкы саясат маселелери боюнча – 809 кайрылуу, же 3,1 пайыз.

Калган 690 жарандын кайрылууларында социалдык-экономикалык жана турмуштагы башка көйгөйлүү маселелер камтылган.

Президенттин Аппаратына келип түшкөн бардык кайрылуулардын 11893ү, же 46,0пайыз жарандардын кайрылуулары менен иштөө бөлүмү, ал эми калган 13949ү, же 54,0 пайыз Президенттин Аппаратынын башка түзүмдүк бөлүмдөрү аркылуу каралды.

Бардык келип түшкөн 25842 кайрылуулордун 16949ү көзөмөлгө алынды, алардын 15820сы аткарылды, калган 829ү мөөнөттөрүнө ылайык аткарылууда.

